

Арчибалд КРОНИН

НОВО заглавие от автора на ЗАМЪКЪТ на ШАПКАРЯ

ГРЕЙСИ ЛИНДЗИ

АРЧИБАЛД КРОНИН ГРЕЙСИ ЛИНДЗИ

Превод: Веселин Кантарджиев

chitanka.info

Завръщането на Грейси Линдзи в малкия град Левънфорд възбужда смесени чувства: за свако й Дениъл тя е дъщерята, която той никога не е имал; за Дейвид Мъри, макар и сгоден за друга, е жената, която въпреки всичко той все още обича; а за хората от града тя е момичето, напуснало преди седем години Левънфорд опозорено и бременно. Сега на двадесет и шест, още по-красива и греховно съблазнителна, Грейси е по-привлекателна от всякога, но както и преди нехае за благоприличието...

Една затрогваща Кронинова история за борбата на Грейси за спечелване уважението на хората от малкия, почтен град и собственото й самоутвърждение.

ЗА АВТОРА

Арчибалд Джоузеф Кронин, лекар и писател, е роден в Кардрос, Шотландия, през 1896 г. След завръщането си от служба в Кралския флот през Първата световна война той се дипломира в медицинския факултет на университета в Глазгоу. По-късно започва лекарска практика в Лондон до момента, когато поради влошено здраве е принуден да я изостави и започва да пише. След Втората световна война А. Дж. Кронин дълги години живее в Съединените щати. Умира през 1981 г. в Давос, Швейцария, където прекарва последните няколко години от живота си.

Много от неговите романи, между които: „Замъкът на шапкарят“, „Цитаделата“, „Звездите гледат отгоре“, „Ключовете на царството“ и „Испанският градинар“, са успешно филмирани. Сборникът от разкази „Приключенията на черната чанта“ е в основата на увлекателен телевизионен сериал. А. Дж. Кронин е написал и автобиографията си — „Приключения в два свята“. Творчеството на А. Дж. Кронин, безспорно едно от най-значимите имена в английската литература на нашия век, е значително по обем и тематика. На български език (с изключение на „Дървото на Юда“ — 1961 г.) са преведени главно произведенията му до 1952 г., докато значителна част от по-късните му творби, много популярни и често преиздавани на Запад, остават все още неизвестни за българските читатели.

ГЛАВА ПЪРВА

Беше петият ден от месец май на 1911 година, когато Дениъл Нимо научи новината за завръщането на Грейси Линдзи.

През целия онзи следобед, който беше топъл и изпълнен с обещание за хубаво лято, той се бе суеял насам-натам и ту влизаше, ту излизаше от тъмната стаичка на малкото си фотостудио, подготвяйки се за посещението на мисис Уолди и дъщеря ѝ Изабел.

В три часа те все още не бяха дошли. Той прибра сребърния си джобен часовник в роговата му калъфка и през олющената бяла замазка на прозореца си хвърли добродушен поглед към пустата уличка.

Облечен в стар редингот, твърде тесен и къс за него, целулоиден нагръдник и тясна черна вратовръзка, Дениъл имаше опърпан, занемарен вид. Маншетите на ръкавите му също бяха целулоидни, за да пести прането им, а в обущата му, ако се позакърпеха, имаше още живот.

Изражението на лицето му беше замислено, разсеяно и плахо, а устните, изненадващо червени, бяха присвити, сякаш се канеше да подсвирне. Не че Дениъл би подсвирнал някому — твърде много се боеше да привлече върху себе си нечие внимание. И наистина, той беше тих и скромнен малък човек, който бе изживял своите петдесет и четири години, без да изпъкне с нещо поне веднъж.

Монотонното блъскане на чуковете от близката корабостроителница правеше атмосферата сънлива. Строяха нов кораб за компанията „Кедив Лайн“ — изгодна поръчка, уредена от новия агент мистър Хармън, която щеше да оживи и разшири бизнеса в малкия град Левънфорд. Само като извиеше глава встрани, Дениъл можеше да види големия портал на корабостроителницата, открояващ се тъмнозелен върху фона на мрачно сивата стена срещу аптеката на Хей на ъгъла.

Докато той стоеше загледан през прозореца, иззад ъгъла, на път към студиото, се появи закрит файтон, който се люшкаше и

подскачаше по едрия паваж. Спря и след моментна пауза две жени, облечени в рокли с буфан ръкави и прихванали за ръба широкополите си шапки, слязоха от возилото и пресякоха улицата. Звънецът над вратата иззвъня. Дениъл се покашля и с надеждата, че заекването, което беше обичайният му недостатък, няма да се прояви, се запъти да ги посрещне.

Мисис Уолди, жената на предприемача, влезе първа с пълната си, малко приведена напред фигура, със сгънат чадър в ръка и висока, поддържана с банели яка на роклята. Изабел влезе след нея.

Дениъл, който никога не се отпускате напълно, бе избързал пред тях, предложил им бе столове и след като направи забележка за времето, потърси убежище в суетене около камерата си. Мисис Уолди, доволна да поседне и отпочине от високите си тесни обувки, го наблюдаваше с приятелско благоразположение, а червендалестото ѝ лице сияеше от майчинска топлота.

— Искаме точна прилика, мистър Нимо — каза тя снизходително гальовно, с поглед, насочен към избелелите плюшени завеси, закриващи нишата, в която Изабел бе влязла да свали шапката си и се срещне. — Разбирате при какви обстоятелства правим тази снимка, нали?

— О, да, наистина — отвърна Дениъл. — И много щастливи обстоятелства при това.

Елизабет Уолди се усмихна. Тя беше простодушна жена въпреки натруфеното си облекло и претенциите за собствен стил, който общественото положение на съпруга ѝ изискваше от нея.

— Много сме доволни от годежа — продължи тя. — Мистър Мъри е толкова обещаващ млад човек.

— Да — съгласи се Дениъл, — познавам Дейвид от времето, когато беше малко момче. Изискан, с тежест мъж. И добър адвокат.

В този момент иззад завесите се появи Изабел с леко поруменели бузи. Беше бодра, свежа, с едра, закръглена фигура, кестенява коса и сини очи.

Макар и хубавичка по свой начин, изражението на лицето ѝ беше глупаво и много губеше от капризно отпуснатата си долна устна. Все пак тъкмо сега, при това тържествено посещение у фотографа, тя изглеждаше достатъчно привлекателна и доволна от мисълта, че

подобие то ѝ в сребърна рамка скоро щеше да се появи измежду книжата върху бюрото на Дейвид Мъри в кантората му на Хай стрийт.

— Мама мислеше, че за фон на снимката би трябвало да има балкон.

— Много е модерно — кимна Дениъл в знак на съгласие. — И може би с книга в ръка.

— Да, да — подкрепи го мисис Уолди. — Като че ли чете.

Дениъл пак наклони глава, докато смъкваше движещ се на ролки пращен параван с изобразена на него мраморна балюстрада. После настани обекта си с отворена книга в ръка до една бамбукова стойка за цветя. Сивите му очи гледаха задълбочено и сериозно зад очилата в стоманени рамки, а малката кестенява брада стърчеше под ъгъл едновременно комичен и затрогващ в стремежа му към артистично удовлетворение.

— Можете да отпуснете още малко лявата си китка, мис Изабел — предложи той накрая, съзерцавайки ефекта с глава, наклонена на една страна. После се скри под черния чул на камерата и експонира серия от обрामчени в махагон плаки.

След като снимането приключи, Изабел сложи шапката си и Дениъл придружи дамите до чакащия ги файтон, където на сбогуване мисис Уолди благодарно забеляза:

— Ще ви очакваме догодина на сватбата, мистър Нимо. Ще се погрижа да получите покана.

Като се връщаше в студиото си, Дениъл изпита благодарност за тази проява на любезност, защото добре знаеше, че по мярката на левънфордското обществено мнение той бе считан за неуспял човек — некадърен, смешен неудачник.

Истината беше, че преди близо трийсет години Дениъл бе станал пастор, надлежно дипломиран за лечител на душите според каноните на шотландската църква. Въпреки това Дениъл никога не намери амвон, от който да проповядва.

Отначало перспективите му бяха нелоши. Интересуваха се от младия човек, получил всички тези награди в колежа. С истински вкорененото си благоговение към „учението по книги“ градът Левънфорд го беше предложил за помощник в енорийската църква и като за изпит го избраха да изнесе една проповед.

Дениъл имаше тази проповед в главата си — пламенно и добре обмислено слово. Седмици преди това той бе репетира, скитайки из полето около Левънфорд с унесен поглед и движещи се устни. Когато се качи на амвона, почувства, че знаеше проповедта наизуст. Обяви темата си и започна да говори.

В началните моменти проповедта потръгна добре, после изведнъж той осъзна присъствието на събраните богомолци, редиците от лица, обърнати нагоре към него, насочените погледи. Тръпка на неувереност пролази по цялото му същество, мъчителна и парализираща с ефекта си, още повече че това чувство не му беше непознато. Кръвта нахлу в лицето, челото, шията му. Разколеба се, загуби нишката на мислите си и започна да заеква. Знаеше, че е загубен, ако това ужасно безсилие на говора го обладаеше. Той, разбира се, продължи да се бори с думите, сега бледен, с чело, оросено от тежки капки пот. Лиричната жар на проповедта му се превърна в нещо жалко. Усещаше с всеки удар на присвитото си сърце реакцията на слушателите към недостатъка му. Преувеличаваше я.

Докато се мъчеше и бореше с думите, той усети оживлението в църквата и дочу сподавения шепот, който последва провала му, съзря косите погледи, полуприкритите усмивки. Видя как децата се смущаха помежду си. Дори чу или си въобрази, че чува едва потиснато кискане откъм галерията, където седяха фермерските ратаи. Това го съкруши напълно.

Дениъл никога не превъзмогна своето първо поражение. Опитваше се отново и отново. Отиде чак до Гарви на север и до Линтън на изток в опитите си да намери църква, в която да се установи, но винаги без успех.

На два пъти успя да се вмъкне в списъка на кандидатите за малки селски енории, но когато се стигаше до избор, все не гласуваха за него. Постепенно той се примири с репутацията си на провалил се пастор и подтикнат от нуждата да намери средства за препитание, се върна отново към фотоапарата, с който умееше да си служи, и с течение на времето се утвърди като, така да се каже, официалния градски фотограф.

В този момент часовникът на камбанарията удари пет и Дениъл затвори студиото за деня. После, според обичая си, преди да се запъти

за дома си в северните покрайнини на града, той прекоси улицата, за да размени някоя дума със съседа си, аптекаря Хей.

Помещението на аптеката беше тъмно и тясно, с въздух, натежал от миризмите на алое, азафетида^[1] и сладко коренче. Рафтове с тъмнозелени шишета изпълваха едната стена. На дългия тезгях имаше газова горелка, която изпъкваше като жълт език на фона на мраморна плоча, опръскана с червен восък. До нея седеше самият собственик и с жлъчна потиснатост стриваше в хаванче съставките на някакви ханчета.

Аптекарят Хей беше мършав, с мъртвешки вид човек, с продълговата плешива глава, с ивици червено кестенява коса и линеещи бакенбарди от същия цвят. Носеше късо сако от алпака^[2], позеленяло от старост и на петна от лекарства и химикали, а под него личаха кокалестите му ръце и плешки като на скелет. Изражението му беше тъжно и жлъчно, а манталитетът му — на най-разочарования човек в цялата вселена. Нищо не можеше да го изненада. Нищо, ама съвсем нищо!

Той и не вярваше в нищо, освен в стрихнина и рициновото масло, в Джон Стюарт Мил^[3] и Чарлс Брадло^[4]. Беше най-отявленият и всепризнат свободомислещ гражданин на Левънфорд. Не го бе грижа за никого, нито дори за клиентите му. Подхвърляше им през тезгяха хапчетата и сиропите си, сякаш бяха отрова за плъхове.

— Вземай го или по-добре го зарежи — сякаш изръмжаваше той. — С него и без него, все ще умреш.

Наистина, изглеждаше че извлича особено удоволствие от недостатъците на човечеството — в това се състоеше и чувството му за хумор — и все пак по някакъв странен начин, може би поради привличането на противоположностите, той беше най-близкият приятел на Дениъл Нимо.

В аптеката, която служеше и за неофициален клуб в района, имаше още двама мъже — Дейвид Мъри и Франсис Хармън, агентът на компанията „Кедив“. На Дениъл се стори, че с влизането му изведнъж се възцари тишина.

Хармън, новодошъл пришълец в града, беше ерген на около четиридесет, висок, с правилно телосложение, облечен в добре скроени космополитни дрехи, с гъста къдрава коса, здрави бели зъби и

стаена неуморима жизненост изпод безгрижното изражение на руменото му лице.

Той кимна непринудено на Дениъл и се пресегна към покупката на тезгяха пред себе си. От друга страна, Мъри, забележимо потиснат, неохотно срещна погледа на Дениъл. Хубав млад мъж на двајсет и седем години, мургав, с правилни черти и коса, нуждаеща се от подстригване, падаща разрошена пред челото му, той непрестанно подръпваше късите си мустаци, нервнo, с напрегната съсредоточеност.

— Добър вечер на всички — каза любезно Дениъл. — Надявам се, че си добре, аптекарю.

Хей не обърна никакво внимание на тази забележка, а продължи да трие в хаванчето, прекъсвайки само за да си отхапе късче сладко коренче, което вадеше от страничния джоб на избелялото си палто.

Много обичаше сладкото коренче и непрекъснато дъвчеше от него с особено рязко движение на челюстите, сякаш се опитваше упорито да изгризе дупки в бузите си. Това трая няколко минути, но накрая, без да вдигне глава, той проговори с крайчеца на устата си:

— Не си ли чул новината?

— Не — усмихна се Дениъл. — Да не би да е подпален градът?

— Ех, скоро може и да пламне.

Настана пауза, после натъртвайки всяка дума, за да подчертае пълното ѝ значение, Хей обяви:

— Твоята племенница... Грейси Линдзи... се завръща в Левънфорд.

Дениъл остана неподвижен и безмълвен. Отначало той, изглежда, не разбра какво искаше да каже другият, но постепенно лицето му се промени. Прочитайки по него чувствата му, Хей продължи с присвити устни:

— Изглежда, съпругът ѝ е умрял някъде във вътрешността на Мисор^[5]. Грейси е доплавала миналата седмица с „Императрицата на Индия“.

Дениъл все още мълчеше. Не можеше да говори. Връхлетяха го най-различни чувства. Той мълчаливо се обърна към Хармън, от когото знаеше, че трябва да е дошла информацията.

— Да — обясни агентът с добродушно снизхождение, — днес по обед получихме съобщение от кантората ни в Калкута. Низбит Валанс се е заразил от тропическа малария, докато извършвал земемерски

проучвания за новата железопътна линия на компанията. Съпругата му била с него. Държала се е много храбро, предполагам. Пренесла го с носилка от хълмовете. Очарователна жена. Запознах се с нея последния път, когато бях на Изток.

Дениъл преглътна буцата в гърлото си.

— Простете ми, господа. — Той примигна от единия към другия. — Това е голяма изненада... след седем години... така неочаквано.

— Голяма изненада за теб — обади се Хей със същата особена интонация на гласа.

— Да — каза просто Дениъл. — Бедният Низбит... но пък като си помислим каква радостна вест е, че Грейси отново ще бъде сред нас.

Той се обърна топло, почти умолително към Мъри:

— Мило момиче беше, нали, Дейвид?

— Да — издума Мъри, без да вдигне поглед.

Възцари се по-продължително мълчание. Дениъл разгъна кърпата си и отри челото и шията си.

— Днес беше задушно. Подходящо, много подходящо за сезона време. Сега, ако ме извините, отивам си вкъщи. Трябва да видя жена си. Не се съмнявам, че и тя е научила. Лека нощ, господа.

Отиде до вратата, отвори я и тихо я затвори след себе си.

И така, вярно беше най-сетне онова, на което той не бе посмял да се надява през всичките тези години. Докато Дениъл крачеше по пустия страничен път към дома си, пресичайки незастроената общинска площ, обля го вълна на сладостно чувство, която изпълни съзнанието му с нежното видение на Грейси, милата му племенница. Виждаше я облечена в бялата си рокля — винаги бе обичала белия цвят и той много ѝ отиваше.

Такава я беше виждал за последен път една вечер току преди трагедията. Вървеше по Левънсайд покрай реката с букет ливадничета в ръка, набрани по зеления бряг.

Каква прелестна картина. Слънчевите лъчи, падащи полегато върху водата, се отразяваха в сияние, което я обгръщаше „като млада сърна, дошла при реката на водопой“, мина му през ум забравен стих. Лицето ѝ беше оживено и засмяно, а в топлите ѝ кафяви очи искреше обещанието на живота.

Но на осемнайсет години какво ли бе знаела тя за живота? Бедното дете. Той въздъхна дълбоко и по лицето му се изписа тъга.

Ала то отново просветна, докато мислите му се връщаха по-назад в миналото и други, по-щастливи образи и сцени се тълпяха пред мисления му взор.

Измежду тях я видя в детския хор, който бе ръководил в старата градска зала. Какво чудо беше тя тогава, какво малко чудо — само десетгодишна, с гласче като флейта, с такава жизненост, грация и талант — е, наистина никога, никога не бе срещал той такъв талант оттогава.

Усмихна се — защото сега мислено я виждаше при награждаването в колежа, качвайки се на подиума, за да получи подвързаната с кожа „Пътуването на поклонниците“^[6], с която беше наградена за познанията си по Светото писание. Да, той я беше обучавал, за да спечели тя тази награда. Беше най-добрата ученичка, която някога бе имал в класа си по изучаване на Библията!

Видя я пак на училищния пикник, малко момиче на дванайсет години с красива, нова панделка в косите, размахала слаби крачета в надбягването за малките момичета, устремена напред със заострена волева брадичка и пресичаща първа финалната лента, която той държеше. Да, беше спечелила за най-голяма негова радост.

Очите на Дениъл се замъглиха. Тъй много бе обичал Грейси, с всичката предана нежност на човек, който няма свои деца. Тя беше някак различна, замесена от друго тесто, по-фина, по-завършена в тяло и душа.

И винаги изглеждаше, че баща ѝ, Том Линдзи, останал вдовец при раждането на едничката си дъщеря, никога не я беше разбрал и оценил. По едно време той беше преуспяващ търговец в Левънфорд, търгуваше със зърнени храни, плодове и хранителни стоки, а през най-добрите си дни беше и кмет на града. Имаше труден и сприхав характер, а накрая неудачите в търговията, които го доведоха до банкрут, още повече го огрубиха и озлобиха.

Имаше, разбира се, и хора, които шушукаха, че действията му към Грейси били оправдани, но с това Дениъл никога не би се съгласил. С рязко поемане на дъх той отново се замисли върху нещастieto, което бе разрушило живота ѝ.

Беше през зимата на 1903 година и Грейси, осемнадесетгодишна, с коси, прибрани на кок, и пола до глезените, беше като розова пъпка,

преди да разцъфне, царицата на всички балове, която с валс проправяше пътя си към всяко сърце.

Стройна, хубава и весела, сякаш с някаква тайна, искряща в очите ѝ, на нея никога не липсваха обожатели. Каква Коледа беше тогава! С настъпването на големите студове тя ходеше да се пързала с кънки върху замръзналото езеро в парка, пъхнала ръце в малък маншон от катерича кожа и бузи, зачервени от вятъра. Младежите от Левънфорд профучаваха по леда покрай нея, правеха осморки, трудни фигури, перчеха се, опитваха се да привлекат вниманието ѝ.

— Всички момчета са луди по Грейси! — забелязваха с усмивка хората. — Жужат покрай нея като пчели около гърне с мед.

Наистина така беше. Там бяха и младият Симпсън, синът на лекаря, и Джек Хардгрейвс, и още цял орляк други млади мъже, но все пак най-щастлив от всички беше Дейвид Мъри, който тогава учеше право в Уинтънския университет. Всички мислеха, че върху Дейвид ще падне изборът на Грейси, докато на сцената не се появи Хенри Уудбърн, дошъл на гости у своите братовчеди Ралстънови, които притежаваха корабостроителницата в града.

Този Уудбърн беше чужденец в околността, млад мъж с руси коси, кашлица и хлътнали бузи. Караше собствена двуколка, скъпа и модерна, и разполагаше с предостатъчно пари и свободно време.

Грейси често се возеше в двуколката му привечер, увита в топли одеяла, докато бледата луна, с харман наоколо, се възкачваше бавно над хълмовете на Гаршейк, а копитата на коня потропваха ритмично по замръзналия път.

Говореше се, разбира се, това беше само мълва, че Уудбърн бил буен млад мъж, който пиел повече, отколкото би трябвало, че дробовете му били болни и че всъщност са го изпратили на този северен климат да възстанови здравето си.

Ала когато Дениъл се опита да я посъветва добронамерено, Грейси просто се беше засмяла по своя чаровен, подкупващ начин. Винаги се надсмиваше на установените правила за прилично държание. Никога настроението ѝ не е бивало толкова весело, никога не е бивала така закачлива и пленяваща, както в онази вечер край реката, когато го бе целунала леко по челото и бе изтърчала на срещата си с Хенри. Късно същата нощ на връщане от разходка до Лох Ломънд конят се подплашил от някаква сянка. Уудбърн загубил контрол върху

животното и на един завой на пътя двуколката се преобърнала в канавката, удряйки се силно в каменен зид. По някакво чудо Грейси остана невредима. Хенри бе убит на място.

Няколко седмици Грейси не излезе навън от къщи, после някак изведнъж замина с баща си за Единбург. Това изглеждаше естествено — тя сигурно се нуждаеше от почивка и промяна. При все това чувството на изненада у всички в града се задълбочи, когато изминаха няколко месеца, а Грейси все още не се завръщаше.

Събитията взеха още по-странен обрат, когато долетя новината, че Грейси се омъжила за Низбит Валанс, строителен инженер на трийсет и пет години, улегнал, отдаден на работата си мъж, без особено родословие или лична забележимост. Валанс, като надзираващ строежа на централната железопътна линия в Индия, бил командирован от службата си в Левънфордската корабостроителница, за да посети някакъв технически курс.

Никой не подозираше, че Низбит, считан за улегнал и скромен мъж, е имал някога аспирации към Грейси. При все това те се ожениха в Лондон и веднага отпътуваха от Тилбъри^[7] за далечна Индия. А когато Том Линдзи се завърна в Левънфорд, вече сполетян от неуспехите в търговията си, които все повече щяха да го притесняват, дори тогава мрачното му, неприветливо лице отблъскваше и най-настойчиво любопитните.

Все пак в град като Левънфорд нищо не можеше да остане загадка за дълго.

Истината най-малкото се подозираше и коментираше.

Всичко това бе засегнало тежко Дениъл. Но сега, крачейки в полумрака под бледите звезди, с възторжено и пламенно лице, той съзря най-сетне шанса да поправи една продължила дълго скандална неправда. Никога, както в този момент, ръката на Провидението не му се беше струвала така реална. А нарастващият възторг в гърдите му раздухваше разпаления огън на един голям стремеж.

Стигна до къщата си — малка постройка от червен пясъчник в края на пътя, за който се плащаше такса. Спря се за момент в малката си, съвършено подредена градинка, една от малкото му земни суети, където около окосената трева вече разцъфтяваха в спретнатите лехи примули, калцеоларии^[8] и кученца.

Веднъж-дваж пое дълбоко дъх, после грижливо изтри обущата си, преди да влезе. Жена му Кейт се сърдеше и от най-малкото петънце на безупречно чистия ѝ линолеум, а през зимата всъщност го караше и да се събува. Сега сърцето му биеше по-учестено от нормалното, в очакване и напрежение.

Да, то беше там на масата, където, както обикновено, бе сервиран чай. Писмото на оризова хартия носеше пощенска марка от Индия и Кейт го беше отворила. Той отправи въпросителен поглед към жена си, която стоеше там със загрижено лице и оправяше с ръка кичур от стоманеносивата си коса.

Самата тя беше сива жена, четири години по-възрастна от Дениъл, преждевременно повехнала и придобила неутралната окраска на безплодната средна възраст. Челото ѝ бе открито, дори високо, въпреки бръчките, които разочарованията и безсилното отчаяние бяха изрязали между очите ѝ, но долната част на лицето ѝ, тънките ноздри и мълчаливите устни бяха белязани от умора и таен вътрешен конфликт.

Роклята ѝ, стара и мръсносива, скроена от купено при разпродажба парче плат от домашно предена вълна, бе ушита от самата нея на крачната шевна машина, която стоеше покрита до прозореца. Роклята се крепеше, или така изглеждаше, от огромна брошка от жълт кварц, забодена в средата на деколтето ѝ. Тази брошка, която се отваряше отзад и разкриваше реликва — снопче от косите на баба ѝ, беше наследствена скъпоценност в семейството и освен венчалния пръстен, бе едничкото бижу на Кейт. Тя дори някак подчертаваше тъжната плоскост на пазвата ѝ, над която бе забодена.

— Тя се връща, а, Кейт? — каза най-сетне Дениъл.

Жена му бавно кимна с глава.

— Ще трябва да я вземем при нас, нали? — изрече той бързо, сякаш се боеше от решението ѝ.

— Да, Дениъл. Трябва да я настаним тук. Ще е добре дошла, разбира се.

Кейт се поколеба, после добави:

— Само че, надявам се... през тези години... се е научила на държание.

Със замислено изражение на лицето тя се приближи до масата и започна да му налива чай.

[1] Смола с миризма на чесън, употребявана в медицината и в готварството. — Б.пр. ↑

[2] Вълнен плат с примес от коприна и памук. — Б.пр. ↑

[3] Джон Стюарт Мил (1806 — 1878) — английски философ и икономист. — Б.пр. ↑

[4] Чарлс Брадло (1833 — 1891) — английски радикал и атеист. — Б.пр. ↑

[5] Щат и град със същото име в южната част на Индия. — Б.пр. ↑

[6] Широко популярно в англезичните страни религиозно съчинение алегория, написано от Джон Бъниън през 1678 г. — Б.пр. ↑

[7] Пристанище на естуара на Темза източно от Лондон. — Б.пр. ↑

[8] Градинско цвете с форма на чехълче. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ВТОРА

Беше събота, свеж, ведър слънчев ден с пухкави облачета, носещи се весело по синьото небе. Въздухът бе прозрачен и погледът стигаше надалеч. От платения път се различаваха овцете, които пасяха по уинтънските хълмове, а далеч на запад малък кораб влекач пореше нахъдрените води на естуара. На яркочервения му комин можеше да се разчете номерът му. Прекрасен ден за завръщането на Грейси у дома.

Дениъл и Кейт бяха отрано на гарата, двацет минути преди влака, който трябваше да пристигне в десет часа. Кейт бе облякла новата си черна рокля, а Дениъл беше пременен в неделния си костюм. Докато вървяха мълчаливо по Стейшън Роуд, Дениъл премисляше всичко наум, като си каза с удовлетворение накрая, че Кейт великолепно се беше справила с необходимите размествания въщи. Свободната спалня, широка, приветлива стая с лице към пътя, нарекоха вече стаята на Грейси и приготовленията на Кейт наистина бяха героични. Беше окачила муселинени завеси, бе разместила мебелите и беше постлала ново килимче на пода пред леглото.

Очакването бе изпълнено с нетърпение и вълнение, но накрая се чу локомотивна свирка, влакът се зададе откъм завоя, обгърнат в облак пара, и влезе в гарата. Вратите се разтвориха, неколцина постоянни пътници слязоха, като се прозяваха и сгъваха вестниците си. Тогава някак изведнъж и просто Грейси се появи на перона толкова реална и така неоспоримо у дома най-сетне, че сърцето на Дениъл почти спря.

За момент тя остана неподвижна, живо очертана на сивия фон на влака, с поглед, неуверено шарещ насам-натам в очакване. В следващия миг тя ги видя. Очите ѝ светнаха и като нададе слаб възторжен вик, тя се затича към тях, протегнала двете си ръце, твърде развълнувана, за да се опита дори да заговори.

Целуна Кейт по бузата, а после Дениъл с целувка, лека като докосване от крило на птица. Тя се беше променила толкова малко, че изненадата от това поразяваше.

Зад малкия воал на точки пред шапката ѝ дребното ѝ лице бе пак така живо и свежо и тя по същия маниер вдигаше нагоре брадичката си замислено, като че ли се опитваше да проумее истината на живота. Гъстата ѝ кестенява коса имаше на моменти същия червеникав блясък. Очите ѝ, с онзи кафяво-червеникав оттенък, все още можеха да се усмихват изпод сълзите.

Сега тя едновременно плачеше и се смееше на път към файтона, който Дениъл бе повикал от заслона до гарата. Като овладя емоциите си, защото почувства, че набитото око на файтонджията го оглежда любопитно, Дениъл се погрижи да качи багажа, докато Кейт и Грейси заемаха местата си вътре. Момент по-късно той се присъедини към тях и файтонът потегли.

Докато се движеха бързо, Грейси импулсивно подаде ръце и на двамата, седнала малко напред, с нежен и възторжен поглед, вперен навън през отворения прозорец. Всяко познато кътче изтръгваше от разделените ѝ устни все същото възклицание на спомен и познание — общинският съвет, библиотеката, сивата каменна фасада на колежа, да, дори схлупената сладкарница на Лъки Logan, където като дете си бе купувала сладкиши и бонбони. Всички тези познати места вземаха участие във възторга на нейното завръщане.

Бог вижда, че нямаше нищо красиво в архитектурата на тези сгради — бяха ниски, обезцветени и опушени от времето, похлупени под студените плочници на покривите си, сиви и отблъскващи. При все това за Грейси те имаха необикновена притегателна сила, приветстваха я топло като скъпи стари приятели. Особено я вълнуваше липсата на всякаква промяна. Тръпка полази по тялото ѝ от аромата на топли закуски, долитащ от фурната на Керик.

— Всичко си е същото, както някога — шепнеше тя непрестанно. — О, толкова е хубаво да се завърнеш у дома!

Грейси винаги си беше такава — остро чувствителна и към най-мимолетните впечатления. Отразеният слънчев лъч от мътните води на обикновеното градинско езеро би я накарал, затаила дъх, да се закове на мястото си, а полъх от запален есенен огън откъм хълмовете би я накарал да мечтае през целия следобед. А сега едно чувство потрогателно и по-лично, върховното усещане, че се е завърнала, бе заседнало като буца в гърлото ѝ и почти я задушаваше.

Свиха по Чърч стрийт и като приближиха до кантората на Дейвид Мъри, тя ахна изненадана и стисна ръката на Дениъл.

— Виж! Виж! Мисля, че този на прозореца е Дейвид. О, лелю Кейт, не можем ли да спрем за малко, да си кажем по една дума с Дейв? Сякаш преди сто години го видях за последен път.

Лицето на Кейт обаче говореше много. Наистина зад прозореца ясно се виждаше Мъри, малко в сянка, до завесата. Изглежда, че и той почти крадешком ги наблюдаваше.

— Не мисля, че би трябвало да спрем тъкмо сега, мила. Сигурно си уморена след дългото пътуване.

— Но аз не съм ни най-малко уморена — настоя Грейси с умоляващ поглед.

Кейт успя да се усмихне, но сдържано и със загриженост.

— Има толкова много хора наоколо, скъпа. Не бих искала да те видят, че се втурваш в кантората на Дейвид Мъри на минутата, в която се завърна у дома.

Грейси почти отвори уста да протестира, но си замълча. Може би леля Кейт беше права. Не биваше да бъде нетърпелива. С въздишка тя се отпусна на мястото си, съзнаваща, макар и нехаеща от факта, че любопитни очи проследяваха преминаването на файтона през града, че глави се извързваха след тях, че се разменяха многозначителни знаци и се зараждаха клюки.

Джеймс Скот, месар и изпълняващ длъжността кмет, препасал синьо-бялата си престилка и подходящо въоръжен с ножове и точило, тъкмо окачваше половин теле на кука пред вратата на месарницата си и си бърбеше с аптекаря. При вида на файтона Хей потри ръце така, че чак кокалчетата им изпукаха.

— Е — рече той иронично, — ето я, че минава, кмете.

Скот поде с тона на аптекаря:

— Великолепен екипаж — забеляза той, оглеждайки сатирично разнебитения файтон. — Предполагам, че ти би го нарекъл тържествено завръщане, по кралски.

А преподобният Дъглас Моуът, енорийският пастор, който вървеше по Чърч стрийт с жена си, избегна всякакъв коментар, но цялата му мастита фигура се изпълни със справедливо порицание.

Най-сетне файтонът стигна до платения път и Грейси влезе в къщата на Дениъл, която бе обгърната в сладостна омара. Седемте

години в Индия бяха в много отношения трудно поносими за нея и все пак сега, когато вече беше тук, онези години някак избледняха, сякаш никога не са били. Левънфорд бе нейният дом, тя никога не беше искала да го напусне.

След обяда, на който яде малко, тя поднесе подаръците си: фин кашмирен шал за Кейт и комплект четки с резбовани дръжки от слонова кост за Дениъл, донесени от Каунпур. После хвана Дениъл за ръка, заведе го в малката градинка и двамата закрачиха насам-натам по поляната. Нотка на очарователна сериозност се примеси към нейната жизненост и навлажни очите ѝ, когато импулсивно издума:

— Скъпи свако Дан, твоето гостоприемство значи толкова много за мен. То ми вдъхва нова надежда и вяра.

Тя замълча, после почувствала мълчаливо съчувствие по допира на пръстите му, продължи с ласкава усмивка:

— Знаеш, че не съм добре материално. Не съм от онези богати вдовици, за които пише в книгите. О, не се съмнявам, че ще получа пенсия от компанията, но тя ще бъде малка. Може би ще трябва да работя, за да се издържа, пък и толкова много искам да върша нещо полезно. Ти не знаеш как бяха пропилены тези последни години. Не упреквам Низбит. Беше много добър към мен, бедният, но аз никога не можах да свикна там. Тук ми е мястото, свако Дан, и сега, след като се върнах, искам да си изградя истинско бъдеще.

Той бе дълбоко развълнуван и макар че не беше очаквал да започне толкова скоро разговор на тази важна тема, възможността, която тя му бе предоставила, му се стори твърде благоприятна, за да бъде пропусната.

— Грейси — започна той, като постави ръка на рамото ѝ, — ти знаеш, че твоето щастие е всичко за мен и по тази причина... има един въпрос, който трябва да ти задам... надявам се, не ще ти причини болка.

— Болка?

Тя се усмихна изненадана и Дениъл събра цялата си смелост:

— Става дума за детето ти, Грейси.

Не посмял да вдигне поглед към нея, той усети как тя се вцепени. След известно мълчание, което стана тягостно, Грейси проговори с напрегнат и променен глас:

— Мислех си, че всичко онова е било забравено.

— Да, да — потвърди бързо Дениъл, боейки се, че тя би го разбрала погрешно, — теб никой не те упреква. Ако е имало вина, била е на Хенри Уудбърн. Ала след като той умря, отговорността за този млад живот вече стана твоя.

Тя се спря и се обърна с лице към него. Устните ѝ трепереха.

— Едва ли съм очаквала това от теб, свако Дан. И то толкова скоро след пристигането ми. Не разбираш ли какво съм изстрадала? Татко почти беше изгубил ума си. Низбит не искаше да се обременява с грижи за дете, а аз бях твърде изтощена, за да се противя. Чувствах, че за детето ще е по-добре във фермата близо до Пърт^[1], където го настаняват татко, у Ленгови, добри селски хора.

— Да, да, скъпа — помъчи се да я утеши Дениъл. — Знам, че положението ти е било трудно, но сега имаш шанс да оправиш нещата.

— Още навремето нещата намериха местата си. — Тя стоеше някак вдървено. — Не е ли по-добре да ги оставим така, както са?

— Не, не, ти имаш морални задължения, Грейси, и не е само това — става въпрос за твоето щастие и щастието на сина ти.

— Той е щастлив там, знам това. — И добави с известна горчивина: — Едва ли ме е запомнил.

Дениъл поклати глава.

— Казвам ти, животът ти никога не ще бъде пълен, ако не си го вземеш обратно.

Отново настана дълго, потискащо мълчание. Тя, изглежда, бе развълнувана от последните думи на свако си и го погледна неуверено.

— Наистина ли мислиш така, свако Дан?

— Сигурен съм в това.

— Не разбираш ли... — Тя замлъкна, изчерви се и продължи с усилие: — А аз въобще не го чувствам така. Бях принудена да го изоставя, да го забравя. Сега тази част от мен е мъртва. А как би могъл да се завърне и да ме обикне... като майка?

— А няма ли да е способен да те обикне, скъпа?

Забравени емоции я сграбчиха въпреки волята ѝ. Тя въздъхна. Това внушение, толкова неочаквано и така противоречащо на нейните планове, бе и много тревожно.

— Пак ще поговорим за това — изрече тя бавно и облегна буза на рамото му, видимо трогната от обичта му. — Ти си толкова добър към мен, мой скъпи свако, и аз съм много щастлива да бъда отново с

теб. Нима наистина съм била далеч цели седем години? Животът ми започва отново...

Когато Дениъл се отправи към студиото си, Грейси почиваше в стаята си — въпреки че не го признаваше, пътуването я беше изморило. В късния следобед тя заспа лек сън, но привечер звук на гласове я привлече долу.

Освежена, облякла семпла рокля с дантела около шията, тя влезе в гостната, където пред камината — сега запълнена с голяма ваза цветя — седяха, заети със седмичната си игра на дама, Дениъл и аптекарят Хей.

Грейси се усмихна и поздрави госта, после се настани на въртящата се табуретка до пианото, за да наблюдава играта. Атмосферата на строгата шотландска гостна с ужасните махагонови мебели, натъпкани с конски косми, и висящите по кафявите стени картини на планински говеда сякаш изведнъж се оживи и разведри от самото ѝ присъствие.

За Дениъл цялата стая стана по-светла, по-топла. От време на време той ѝ хвърляше поглед, изпълнен с плахо щастие, без да го е грижа, че губи играта. Накрая каза:

— Изсвири ни нещо, Грейси.

— Отдавна не съм се упражнявала. Отвикнала съм — отвърна закачливо Грейси на местния диалект. — Пък и мистър Хей не желае да свири.

— Не възразявам да правиш каквото си искаш — обади се аптекарят с вродената си предпазливост.

— Е, добре, ще посвирия тогава — усмихна се тя, завъртя се на табуретката, вдигна капака на пианото, поколеба се за момент и засвири.

Пианото беше хубаво — ценен сватбен подарък на Кейт от брат ѝ Том Линдзи. Обзета от собственическа загриженост, на Кейт не ѝ се бе посвидяло да поддържа пианото постоянно настроено. Имаше частно споразумение, на половин цена, със слепия акордьор от магазина на Шауленд на Хай стрийт. Пък и ръцете на Грейси бяха достойни за този инструмент — мисис Джилкрист, учителката по музика в колежа, не бе губила времето си напразно. Грейси изсвири пиеса на Шуберт — една от неговите импровизации. Звучеше прекрасно.

Отвън притъмняваше и през отворения прозорец от градината на Дениъл се прокрадна смесеният аромат на розите и прясно окосената трева. Фигурата на Грейси, изящна и дребничка, навяваше някакво странно усещане за незащитеност. Бялата ѝ шия, почти светеща на фона на черната ѝ рокля, крехките нежни китки, самото движение на пръстите ѝ криеха една чаровна нежност и изтънченост.

Докато я гледаше, сърцето на Дениъл преливаше от топлина и обич. Дори Хей беше развълнуван, потропвайки с пръсти по дъската, протегнал дългите си крака, вперил с престорено безразличие сардоничен поглед в тавана.

От Шуберт Грейси почти без увод премина към традиционните мелодии на Шотландия, към песните на родната си страна. Изведнъж, с поглед към Дениъл, тя започна песента, която от всички той обичаше най-много. И това, разбира се, беше религиозна песен: „И на града не беше нужна светлина“.

Наведен напред, очарован, Дениъл едва си поемаше дъх. Гласът на Грейси, макар и не така силен, почти имаше чистотата на глас на пойна птица. Извисяваше се, рееше се във въздуха и низеше прекрасните думи на пищната мелодия. То сякаш не беше гласът на Грейси, а духът ѝ, най-накрая устремен към Бога, невинна душа, изтръгваща се от земните мрежи и клопки.

Неописуемо затрогнат, Дениъл зарови лице в ръцете си и мислено съзря едно щастливо видение — Грейси, свързана отново с детето си.

Песента секна, но сякаш никой не посмя да помръдне.

Все пак в този момент вратата се отвори и Кейт влезе в стаята, носейки тънка свещица, с която, след като наведе матовия абажур, запали светилния газ в полилея. Тогава чак Дениъл видя, че бузите на Грейси бяха мокри от сълзите ѝ.

В сряда преди обяд на следващата седмица Дениъл беше в студиото си, шеташе пъргаво насам-натам, събирайки фотографските си принадлежности в кафява брезентова чанта, и весело си тананикаше под сурдинка.

Пред него беше един от „големите му дни“. Отиваше в колежа, за да прави снимки на класовете в първоначалното училище. Редица след редица деца, подредени по височина върху скамейките на заляното от

слънчева светлина прашно училищно игрище, нащрек, с добре измити лица и опулени очички.

Повечето от приходите на Дениъл идваха от тези групови снимки в края на учебната година. Той работеше с почти всички училища в Левънфорд. До услугите му прибъгваха и членовете на разни клубове, масоните, клубът по боулинг и още много стари институции, контролирани от градския съвет.

Ако случайно зърнете на камината в някой левънфордски дом едно респектиращо сборище на господата с цилиндри и техните дами със слънчобрани — да речем, при тържественото откриване на новия водопровод или при връчването на наградите на годишната цветарска изложба, можехте да бъдете сигурни, че в ъгълчето на рамката ще прочетете: „Дениъл Нимо, фотостудио, Уелхол, Левънфорд“.

Вярно е, че работата му не носеше големи печалби, но Дениъл я обичаше и работеше с удоволствие, особено когато тя го отвеждаше на открито, между децата. Там той се чувстваше в стихията си, щастлив и припрян, утвърден церемониалмайстор със запас от безобидни малки шеги, които бе твърде боязлив да пусне пред по-възрастните, но които непонятно защо винаги разсмиваха децата. Тези малки триумфи го възмездяваха за напрегнатата и уморителна работа, свързана с портретните снимки в студиото.

Почти се бе приготвил да излезе, когато леко почукване по стъклото на входната врата го накара да се обърне. Беше Грейси — със светнали очи, притиснала засмяно лице към стъклото. В следващия миг вече беше при него.

— Не знаех дали ще те заваря. Бързах по целия път.

Дишаше учестено, поставила едната ръка върху стройната си снага, а с другата облегла се бе на рамото му.

— Свако Дан, днес ще отсъствам отгук. Би ли могъл да ми осребриш този малък чек?

Той я погледна твърде изненадан. Видя, че се беше издокарала с елегантен костюм и хубава черна шапка с воал. После хвърли поглед на чека, който бе издаден за много скромната сума от двайсет шилинга^[2].

— Къде отиваш? — попита я той, изговаряйки бавно думите.

Тя се засмя със своя предизвикателен, заразителен смях и се наведе да помирише розата, втъкната в петлицата на сакото му.

Мислеше си: „Какво любопитно човече! И каква гиздава роза. Хубав навик имаш да се кичиш всеки ден с цвете от градината си“. Тя се поколеба, после бързо каза на глас:

— Не се ли досещаш къде отивам, свако Дениъл?

Повече от тона на гласа ѝ, отколкото от думите ѝ, лицето на Дениъл просветна и очите му се изпълниха с топлина. Преди шест дни той бе написал дълго писмо с обяснения и въпроси на Александър Ленг във фермата Метвън близо до Пърт. До този момент отговор не беше получен. Какво по-естествено имаше в това, Грейси да пожелае да предприеме пътуване до Пърт, да изпревари писмото и да види за себе си как стояха нещата?

Поне така си представяше положението Дениъл и той с готовност припряно затършува с пръсти в десния джоб на жилетката си. Никога не носеше пари в себе си, освен няколко шилинга, които подрънкваха при ключовете му. Все пак, за да не се изложи в случай на нужда, той имаше в себе си, от Коледа до Коледа, една златна лира в миниатюрна никелова касичка, прикачена към верижката на джобния му часовник. Със стеснителна усмивка сега той измъкна златната монета и я подаде на Грейси.

— Благодаря ти, свако Дан — измърмори тя. — Допусках, че ще остана без дребни пари. А за билета не ми трябват много.

И преди да успее да ѝ отговори, тя вече беше навън, поела пътя си по улицата, така весела и усмихната, че и той трябваше да се усмихне солидарно. Остана за малко загледан след нея, все още запален от мисълта за предстоящата ѝ мисия, после поде отново тихото си тананикане, наведе се и започна да притяга чантата си.

Грейси бързаше по Хай стрийт, стъпвайки леко по сухия паваж, докато стигна до гарата. Купи си билет и след като слезе на долния перон, се качи в едно празно купе на местния влак за Маркинч.

Междувременно влакът потегли с тромаво потракване, премина през дълъг тунел и след малко спря в Далрич, беден квартал на Левънфорд. На тази спирка, рядко използвана от жителите на града, сега нямаше нищо, освен редица празни бидони за мляко, предназначени за фермите отвъд езерото. Имаше и един самотен пътник, който, забързан покрай прозорците на вагоните, откри купето на Грейси и бързо се качи при нея.

— Е — забеляза Грейси, докато влакът потегляше, — успяхме да го направим много добре.

Дейвид Мъри почти с нежелание я погледна от седалката си насреща ѝ, после инстинктивно отмести погледа си към прозореца, сякаш се страхуваше, че някой можеше да ги наблюдава. Беше бледен и неспокоен, може би и малко недоверчив. Носеше тъмносив костюм и лошо завързана синя връзка.

Толкова лошо завързана, че Грейси се наведе напред и с жест, с който сякаш го смъмряше, започна да оправя връзката му.

— Тц-тц! Какво немарливо момче! При това младият, умен и обещаващ адвокат на Левънфорд. Че и нацупен на всичко отгоре. Нима не си доволен, че за днес ще се отървеш от бюрото си?

— Да, да, знаеш, че съм. Но бъди внимателна, Грейси. Моля те! — отвърна той механично.

— За какво да бъда внимателна, за бога? — Тя се облегна назад и го изгледа с лека насмешка. — Я какъв плашлив човек си бил!

Той нервно и мрачно хапеше мустака си.

— Знаеш какви са хората, Грейси. Особено в Левънфорд. Рисковано и глупаво беше да предприемем това пътуване.

Тя не отговори, а се загледа разсеяно през прозореца към приветливия зелен пейзаж, който минаваше покрай тях. Накрая измърмори:

— Толкова много обичам езерото, че исках да го видя такова, каквото го съзерцавахме заедно през онези дни.

— Онези дни отминаха, Грейси.

Замълчаха. Главата ѝ остана извита встрани, а нежният ѝ профил се очертаваше на фона на прозореца.

— Затова ли никога не отговори на писмата ми, които ти писах от Индия?

Този път той не отговори.

С лека усмивка тя се обърна към него.

— А сега и Изабел е тук, Дейви. Голям шок беше за мен, когато леля Кейт ми каза за годежа ти. Като някоя глупачка винаги мислех за теб, че си необвързан... и твърд, и постоянен.

— А ти беше ли твърда и постоянна, Грейси?

Тя като че ли не чу въпроса му и продължи със същия лек тон:

— Спомням си Изабел в училището. Обикновено носеше една кафява кадифена рокля, в която изглеждаше като сушена слива.

— А ти, Грейси, винаги недолюбваше другите момичета особено.

— Да — съгласи се тя спокойно. — Повече се разбирах с момчетата. Както и да е, сигурна съм, че ще бъдеш щастлив с нея. Низбит често казваше, че от обикновените, семпли и непретенциозни жени ставали най-добрите съпруги.

— Такъв опит ли имаше той?

Нейният весел, заразителен смях прозвъня в купето.

— Ето това вече е нещо по-присъщо за онзи Дейвид Мъри, когото познавах.

Той не можа да се сдържи и най-сетне се усмихна със загрижената си, чувствителна усмивка. Така или иначе никога не можеше да ѝ противостои. Знаеше, че това е грешка, че да бъде тук с Грейси е идиотска постъпка.

Когато получи бележката ѝ в кантората си с предложението да направят тази разходка, той намръщено я беше накъсал на парченца. Трябваше да мисли за Изабел и за овдовялата си майка, която с оскъдните си средства беше направила много жертви и с героични усилия го бе издържала в колежа, за да вземе адвокатската си степен.

Освен това пред него беше и кариерата му. Сега по най-благоприятен начин бе свързан с бащата на Изабел по проекта за новия завод за светилен газ, офертите на общината за постройка на пътища и дузина други печеливши проекти. Знаеше всичко това и все пак — ето го тук с Грейси, предприел това рисковано пътуване под носа на един цял изпълнен с подозрение и критичност град.

Ала вече бяха стигнали Маркинч и време за повече размишления нямаше. Слязоха заедно от влака и се качиха на малкото параходче със странични гребни колела, което чакаше на кея. Почти едновременно се чу камбаната, освободиха въжетата и ги хвърлиха на палубата, а жълтите весла на колелата започнаха да разбиват зелената вода и да я превръщат в млечна пяна. Излязоха от малкото пристанище, после направиха завой и се устремиха навътре в езерото. Беше тих, слънчев ден и тъй като сезонът беше съвсем в началото си, на корабчето бяха почти сами.

Като минаваха покрай острова Инчлейд, водата беше така спокойна, че носът на параходчето не правеше истински вълни, а само леки къдрици по водата, които безшумно пропълзяваха по повърхността като укротени змии. Беше толкова тихо, че можеха да чуят пляска на риба далеч навътре и отчетливото „чин-чан“ на ковашкия чук откъм селото Джилстън на отсрещния бряг.

Поради това, че хълмовете стръмно се издигаха над повърхността му, езерото изглеждаше дълбоко и пълно със загадки и чудеса. Малките кейове, на които спираха, бяха приветливо оживени и весели от напъпилите обички и малките варосани къщурки със сламени покриви, които изглеждаха като играчки.

Облегната на перилата, едва докосваща с пръсти ръкава на Мъри, Грейси, сякаш насън, бе вперила поглед в красивата гледка пред очите си. Никой от двамата не проговаряше, освен за да привлече вниманието на другия върху някоя подробност от живописния пейзаж — ивица орлова папрат, избуяла в зелено, или блестящ водопад горе по високите чукари.

Към обед параходчето спря в Дънбег, най-отдалеченото пристанище, до което плаваше. Тук слязоха на брега и тръгнаха по прашната, единствена улица между разцъфтелите в оранжево и жълто латинки, пълзящи по верандите на къщите. Корабчето щеше да остане на кея два часа, през което време щеше да товари насипаните в бурета ранни картофи, и сега сякаш си почиваше — почти така изглеждаше в обедния пек — в очакване да се завърнат неколцината пътници, които се бяха отправили към гората.

На края на селото Грейси и Мъри поеа по виещата се нагоре по стръмнината пътека. Беше много горещо и жуженето на насекомите изпълваше въздуха. Висока папрат растеше от двете страни на пътеката, а наоколо се носеше упоителният аромат на мащерка и див градински чай.

Стигнаха до върха на хълма и застанаха там неподвижно, за да се полюбуват на езерото, което лежеше омагьосано далеч под тях.

— Трябва да се връщаме вече. Да хапнем нещо на ханчето.

— Трябва ли, Дейвид?

— Не си ли гладна?

Тя поклати глава и седна на сухата мека трева до една туфа разцъфтели диви цветя.

— Тук е твърде красиво, за да се затваряме в някаква кръчма.

След моментно колебание той също седна до нея. Замълчаха. После, сякаш размишлявайки на глас, тя каза:

— Не знаеш колко често, там долу в горещия и прашен град, съм мислила за нас, че си седим тук двамата. Аз съм странно създание, Дейвид. Искам да можех някак да ти обясня... да те накарам да разбереш защо нещата между нас се развиха по такъв начин. Погледнато повърхностно, трябва да съм изглеждала съвсем безсърдечна... но именно под повърхността аз много те обичах.

— И положително го показва — изговори той през зъби, загледан пред себе си. — Ти знаеш, че беше влюбена в Уудбърн.

Тя поклати глава.

— То не беше любов, Дейвид. Ако е имало нещо, по-скоро е било състрадание, съжаление.

Той рязко се изви и впери поглед в нея. Тя непоколебимо срещна погледа му, без да мигне, и продължи с тих, но твърд глас:

— Хенри беше болен, Дейвид, много по-болен, отколкото някой би предположил. Бил е с месеци в санаториум, без да покаже някакво подобрение. Единият му бял дроб беше разяден на решето от каверни, а и другият вече бе засегнат. О, признавам, че бях омаяна от неговия чар и неговото безстрашие. Никога преди не бях срещала човек като него, но повече от всичко болката, която изпитвах, че му оставаше толкова малко живот, ме заслепи и ме накара да поискам да му дам нещо в замяна.

Ситни капчици пот бяха оросили челото на Мъри.

— Не е ли вече твърде късно за такова интимно разкриване на душата? — изрече той с глас, който се опитваше да прозвучи равнодушно.

— Да, Дейвид. Вярно е — отвърна просто тя, — но това е първата и единствена възможност, която съм имала, за да ти го кажа.

Той не смееше да я погледне, но когато накрая все пак повдигна погледа си към нея, миглите ѝ потрепнаха и на устните ѝ се изписа лека усмивка.

Забравил всякаква предпазливост, с нещо като стенание, той се наведе към нея.

— Грейси, о, Грейси! — прошепна Дейвид, загубвайки цял себе си в сиянието на очите ѝ...

В пет часа нея вечер, малко по-късно от обичайното време, поради тежкия си ден, прекаран в колежа, Дениъл се завърна в студиото. Още отдалеч той видя, че аптекарят го чака пред вратата с озадачен вид.

— Ето те и теб — каза приятелят му. — Как е Грейси?

Дениъл почувства, че лицето му пламва.

— Грейси е много добре — отвърна той спокойно.

— Несъмнено, несъмнено, щом като днес пътува с влака.

— А защо не? — попита Дениъл с нарастващо раздражение. — Тя имаше работа в Пърт.

Аптекарят повдигна рамене.

— Пърт ли? — учуди се той. — Че тя беше във влака за Маркинч. Самият аз бях в същия влак.

Дениъл трепна. Втренчи поглед в Хей, а сърцето му се сви и почти замря. Не можеше да се съмнява в думите на аптекаря. Измежду многото странни притежания Хей имаше нещо като плаваща вила — чудновата приумица за такъв сух метафизик. Това всъщност беше голяма лодка с паянтова колиба върху нея, която той държеше закотвена в заливчето Канти на около пет мили над селото Маркинч.

Хей идваше тук през лятото, за да прекарва седмичните си почивки, като често вземаше със себе си Дениъл за размисъл и компания. Тази плаваща вила удостоверяваше истинността на твърдението му. Миналата седмица аптекарят му беше казал, че в сряда възнамерява да отиде на езерото, да приведе всичко в безупречен порядък и да поръча да му доставят провизии.

Дениъл сухо преглътна.

— Изглежда, че Грейси е променила решението си — измърмори той.

— Сигурно — съгласи се Хей, чупейки кокалестите си пръсти.

— Да, да, положително. Несъмнено затова и Дейвид Мъри беше с нея.

— Ами! — изрече Дениъл с преплетен език.

Аптекарят повдигна съжалително рамене.

— Видях ги с очите си, че се качиха на корабчето за Дънбег.

Остра болка прониза Дениъл. Той си спомни изражението на лицето ѝ, когато тази сутрин Грейси бе влязла при него. Обърна се, без

да каже дума, и бавно се запъти към студиото си. Като влезе в малкото преддверие, Дениъл забеляза писмо върху месинговия поднос, който стоеше на етажерката. С тъпо изражение той се вгледа в него.

После със странното усещане, че го е виждал и преди, взе писмото. Беше неговото собствено, което бе изпратил до Александър Ленг във фермата Метвън, близо до Пърт. Сега на плика имаше забележка: „ЛИЦЕТО в НЕИЗВЕСТНОСТ. ОТПЪТУВАЛО“.

На следващия ден вратата на Уелхолското фотостудио остана затворена. Около четири часа следобеда на същия ден Дениъл слезе от Северния експрес, мина през гарата с изморено и унило лице и се запъти към дома си.

На половината път през празната, незастроена площ той различи пред себе си фигурата на жена — беше съпругата му. От работната чанта, която тя носеше, и смирено приведената ѝ глава разбра, че Кейт се връщаше от седмичната сбирка на църковния кръжец по ръкоделие. Той я настигна и след като се поздравиха, продължиха заедно по платения път.

Дениъл тайно беше ходил в Пърт, за да потърси информация за семейство Ленг и настоящият наемател на фермата Мейвън — як, млад селянин — любезно му я беше предоставил.

Самият Ленг умрял преди три години. Всъщност, ако трябвало да се каже истината, „той се пропилил до гроб“ и в процеса на разпадане на личността му се разпаднала и фермата. Трудна работа било да се култивира отново съсипаната земя. Колкото до мисис Ленг, предполагало се, че се е заселила в град Уинтън, но никой не знаеше със сигурност.

Тя остро изживявала опозоряването на семейството си и прекъснала всякакви връзки с приятелите си. Имала и дете, мислеше младият фермер, по-точно няколко деца, защото жената имала обичая да осиновява, и вероятно взела децата със себе си. Повече от това не би могъл да каже.

За момент, както вървеше до жена си, Дениъл, обезкуражен от безплодното си пътуване, пожела да сподели с нея болката си. Ала един поглед към нейното бледо, примирено лице го възпря. В църковния кръжец, снизходително покровителствана от жената на пастора и по-заможните жени, тя винаги се бе отдръпвала и затваряла в себе си. Винаги я бяха карали да почувства, че борбата ѝ за

обществено признание бе напразна, че без полза бяха цялата ѝ пестеливост и болезнено старание, нейната находчивост в свързването на двата края, нейните икономии, нейното кърпене, поправяне и лъскане. Всичко, всичко беше безсмислено и безполезно. Тя винаги щеше да носи печата на достойния за презрение провал на мъжа си. Завинаги си оставаше старомодно облечена, разочарована малка женица със загрубели ръце и износени дрехи, съпругата на провалилия се пастор. Като завиха покрай последния ъгъл, едно възклицание все пак се отрони от устните на Кейт въпреки мълчанието, което тя си бе наложила. Пред къщата беше спряла кола — малкият гиздав панхард, принадлежащ на мистър Хармън, агента на компанията „Кедив“. Дениъл също видимо се изненада — по онова време автомобилите бяха рядкост в Левънфорд и никога дотогава кола не беше спирала пред вратата му. И двамата ускориха крачките си към къщата.

Когато влязоха в антрето, откъм гостната долетя плътен мъжки глас, последван от смеха на Грейси, онзи само неин чаровно предизвикателен смях. С облечената си в ръкавица ръка Кейт отвори вратата. Франк Хармън, много елегантен, в късо пардесю и карирана жилетка отдолу, с жълти шофьорски ръкавици от чортова кожа на коленете, се беше отпуснал в най-хубавото кресло, ласкателно усмихнат и сърдечен, с чаша шери в силните си пръсти и чиния бисквити до лакътя. На ниска табуретка недалеч от креслото седеше Грейси, облечена в една от най-хубавите си следобедни рокли. Чашата ѝ шери стоеше на малката масичка до нея.

Гледката бе така неочаквана, така завършено интимна, че Кейт не знаеше как да реагира. От една страна, разгневи я това, че завари Грейси да играе на домакия в свещената ѝ гостна и безгрижно да разлива шерито — което тя поднасяше само в най-тържествени случаи — че и самата Грейси да го пие. От друга страна, гордостта ѝ все пак беше поласкана — къщата ѝ да бъде посетена от мъж с общественото положение на Хармън. Агентът не само беше състоятелен човек — говореше се, че имал голям пакет акции в компанията „Кедив“ — но и свободно се движеше във висшето общество на Левънфорд, вечеряше например у сър Джон Ралстън и беше много търсен компаньон и събеседник. Бледа руменина изби по землисто сивите бузи на Кейт. В смущението си тя се покашля.

Грейси изви глава и веднага скочи на крака с весело и усмихнато лице, без следа от неудобство или притеснение.

— Лельо Кейт... свако Дан... познавате мистър Хармън, нали? Посети ме следобед и тъй като не пие чай, предложих му нещо освежително. Да ти наля ли чашка?

— Не, благодаря. — Кейт не можа удържи едно кисело присвиване на устните си. — Не бих и помислила да пия през следобед.

— Шерито положително е лека напитка, госпожо — енергично протестира Хармън. — Ами че на Изток... — Гласът му секна, навярно удържан от предупредителния поглед на Грейси. Взе си бисквита и спокойно и миролюбиво я захруска със силните си бели зъби.

— Както разбирам, в Индия сте познавали нашата племенница — забеляза Кейт с по-благ глас.

— Да, наистина, госпожо — потвърди Хармън любезно, — макар и по-бегло, отколкото бих желал. Обикновено моите посещения в Калкута не бяха за дълго, но бунгалото на вашата племенница винаги беше оазис за пътешественика в такива случаи.

— О, Франк — извика Грейси със засмени очи, — ти си такъв лукав ласкател. Ала ти прощавам, защото си и скъп, добър приятел.

Нейният тон, възбуден и малко невъздържан, накара Кейт и Дениъл да се вгледат в Грейси с по-голямо внимание. Особено Дениъл бе объркан и донякъде обезпокоен да открие изведнъж, че племенницата му беше в толкова близки отношения и че си говореше на малко име с агента на „Кедив“.

Хармън имаше репутация на весел ерген и отличен кавалер за дамите. За него се носеха и една-две странни истории, може би по-скоро клюките на малкия град, които често биват свързани с човек като Хармън — пришълец в окръга, който пътуваше много и често и чието домакинство се състоеше от малък апартамент в хотел „Касъл“. Освен факта, че веднъж го беше видял да бие дивашки едно куче заради някаква пакост, Дениъл не би могъл да каже нищо лошо за човека, но все пак го отбягваше като някакво зло.

— Франк ми предложи служба в компанията „Кедив“ — обяви Грейси с повече чувство от обичайното. — Добро работно време и щедрa заплата. Не е ли това много мило от негова страна?

— Наистина много мило — съгласи се Кейт с бързо променен, доволен глас.

— О, това е нищо — възпротиви се Хармън. — Само съм щастлив, че мога да й бъда полезен.

Той погледна златния си часовник с покрит циферблат и се изправи.

— Сега, ако ме извините, трябва да си вървя. Имам една среща в корабостроителницата. Когато дойде лятото и времето се позатопли още, ще трябва да ми разрешите да ви откарам до езерото, мисис Нимо. Моята малка кола вози чудесно... Гарантирам ви, че няма да закъсаме по пътя.

На сбогуване се ръкува с всички — солиден, много любезен мъж, после си сложи ръкавиците и Дениъл го изпрати до вратата, а когато шумът от мотора на колата заглъхна, остана така за момент да подреди мислите си.

Добре беше, да, чудесно бе, че Грейси щеше да има постоянна работа. Не биваше да позволи антипатията, която той изпитваше към Хармън, да оцвети преценката му. Това беше първата съществена стъпка към целта му Грейси да уреди живота си отново. Колкото до следващата стъпка, той, Дениъл Нимо, трябваше да осигури осъществяването ѝ. В края на краищата можеше да се очаква някакво затруднение, но едва ли щеше да има други след неуспеха, който бе претърпял в Пърт. Открити оставаха и други начини, по които можеше да подходи. Би могъл да помести обявление в уинтънските вестници, да предложи възнаграждение, дори да пише до околийския полицейски началник.

От тези размишления той се почувства по-уверен и в него бавно се надигнаха отново оптимизмът и съобразителността. На всяка цена щеше да открие детето на Грейси, единственото средство, от което би се стабилизирала и улегнала неговата малко вятърничава и своенравна, но възлюбена племенница. Той се обърна и бързо влезе в гостната.

Кейт вече бе разчистила доказателствата за безпрецедентното угощение. Остана само гарафата с шери, която изглеждаше като смърнена и наказана, макар и върната на старото си почетно място върху бюфетчето.

Беше фактически празна повече от половината и докато разсеяно разучаваше сериозното изтощение на гарафата, изведнъж през ума му

мина подозрението, че Грейси сигурно си е пийнала повече от едната чашка, която гостоприемството изискваше. Хвърли бърз поглед към нея. С поруменели бузи и светнали очи, тя бе седнала при пианото и си свиреше бърз валс.

---

[1] Град в Шотландия. — Б.пр. ↑

[2] Монета от тогавашната британска монетна система, днес извън обращение. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРЕТА

Няколко седмици времето се задържа хубаво и месец юли настъпи с горещини. По прозорците на града се появиха навеси срещу слънцето, а водополивачката започна да обикаля по павираните улици.

Една петъчна нощ към средата на месеца Дейвид Мъри работи до късно в кантората си на Чърч стрийт. Кантората не беше просторна, но излъчваше известна солидност и уседналост. Високото бюро бе изработено от фин махагон, обковано с тежки месингови парапети, а старомодната каса, взидана дълбоко в стената, изглеждаше достатъчно здрава, за да издържи всякаква обсада. Двата прозореца, отварящи се към глухата уличка покрай църквата, бяха закрити от тъмен метален параван, на който с потъмнели златни букви бе изписано „Уолди и Уолди — адвокати“. Същите имена, почти изтрити от лъскане, се четяха и на месинговата табелка на вратата.

Фирмата била основана от Арчибалд Уолди преди повече от петдесет години, после известно време била ръководена от сина му Александър. Алекс обаче проявил по-голяма наклонност към търговията и се заел с предприемачество, като постепенно изоставил адвокатската си практика, а успехът му надминал всички очаквания. Това най-вече бе дало шанс на Мъри.

Изявите на Дейвид като студент по право бяха блестящи. Той нямаше нито пари, нито обществено положение. Баща му, който умря млад, беше прост прислужник в общината, ала Дейвид притежаваше онова неоценимо качество на младите шотландци — не просто ум, но също прилежание и упоритост. Той бе спечелил всички стипендии, които му се предлагаха, и взе степента си с отличие. И тогава просто от това, че беше постъпил за „чиракуване“, без да плаща за обучението си при „Уолди и Уолди“, произлезе и шансът му.

Дейвид със своето будно, открито лице, със старанието си да задоволи, с неуморимата си прилежност беше обичан от всички.

— Да — често отбелязваше Уолди покровителствено и със самодоволство, — нашият Дейви е ненаситно лаком за работа.

Напоследък все пак за Мъри беше трудно да се концентрира. Имаше да изпълнява задание, бюрото му бе отрупано с месечните отчети на околийската служба „Водно стопанство“, а мислите му все бягаха от цифрите.

Седеше с нервна гримаса, рошейки с пръсти черната си коса — навик, останал му от студентските години — и мислеше, да, мислеше за Грейси. Защо, о, защо се беше оставил да бъде отново замесен с нея? Не беше разумно, всъщност беше дяволски глупаво. И все пак тя беше толкова хубава, така сладка, че направо изтръгваше сърцето на мъжа от гърдите му. Беше в действителност единствената жена, която бе обичал.

На техните тайни срещи той чувстваше, че сякаш живее в друг свят, където парите, положението, перспективите, където всъщност цялата му кариера не струваха и жълта стотинка пред топлото излъчване на очите ѝ.

Мъри простена и погледът му се отмести към снимката в кабинетен формат на Изабел Уолди в новата си сребърна рамка, поставена право срещу него на бюрото. Захапа перото си с намръщено лице. Всъщност Дейвид не гледаше снимката. Гледаше себе си и образът, който виждаше, едва ли бе обичайният, с който се представяше пред обществото в града.

У Мъри живееха две личности, и то в конфликт, който непрестанно се изостряше. Едната личност беше емоционална, мечтателна, утопична, другата — с ловък, хитър и пресметлив характер, решен да успее на всяка цена. В университета Мъри беше чел стиховете на Робърт Танахил^[1] и водил дебати във Фабианското общество^[2]. Сега, макар че от време на време носеше за показ старата си фабианска вратовръзка, той имаше и други вратовръзки с по-умерена и улегнала разцветка, които носеше на срещите си с общинските съветници в градския съвет и когато обсъждаше с Алекс Уолди плановете за новата газова компания в Ноксхил.

С горчивина и често с болезнен самоанализ, който обикновено тревожи този тип хора, Мъри си казваше, че има душа на поет и сърце на авантюрист. Липсваха му все пак качествата на делови мъж, които биха му спечелили високата оценка на Уолди и приятелите му. Мразеше раболепните усмивки и почтителното отношение, запазени за богатите в малкия град, и презираше дребните им интриги. Ала как

би могъл да устои на изкушението да вземе и той своя дял от хубавите неща, които му се предлагаха? Пресметлив и умен, той знаеше как да работи в своя изгода. Но си обещаваеше, че веднага щом би могъл да си го позволи, би се върнал към насладата, която му носеше поезията.

Отвратен от себе си, Мъри захвърли писалката. Не би могъл да работи повече тази нощ. В този момент чу стъпки отвън и в стаята забързано влезе Алекс Уолди.

— Знаех си, че ще те намеря да работиш — каза той. — Време е да затваряме кантората.

Мъри сведе поглед от страх да не се издаде.

— Тъкмо привършвах за днес.

— Това е добре. Твърде многото работа затормозва духа. Хайде да вървим тогава. Колата ми е отвън и вкъщи ни очакват.

Мъри с безизразно лице започна да подрежда книжата си, докато Уолди се заразхожда напред-назад. Беше с четвъртита фигура, тежък мъж със сипаничаво лице и хитри малки очички. Невъзможно му беше да стои неподвижен на едно място.

Дейвид най-сетне беше готов и двамата напуснаха кантората. Отвън дневната горещина бе отстъпила място на приятен хлад. Уолди загърна коленете на Мъри с одеялото с показна загриженост и двамата потеглиха с колата към Ноксхил.

От време на време изпод добродушната си маска Уолди като че ли стрелкаше мълчаливия си спътник с остър и потаен поглед. Ала външно предприемачът беше по-сръчен от всякога. И в един момент забеляза с интимен тон:

— Нашата „работица“ с Ленглоун напредва май добре, а?

Сянка на отвращение премина по лицето на Мъри, но той кимна с глава в знак на съгласие.

— Документите ще бъдат готови за подпис утре.

— Добра работа, Дейвид! — похвали го Уолди.

Дейвид не каза нищо.

„Работица“ — един шотландски евфемизъм^[3] за ловък и засукан финансов удар в бизнеса, се отнасяше за покупката на седемдесет акра^[4] земя, на която, ако е дал бог, би се построил новият завод за светилен газ. Ленглоун, отруденият градинар, комуто принадлежеше земята, сега я продаваше на безценица. Мъри, като агент на Уолди, бе купувачът.

Скоро цената на тази земя щеше да се увеличи най-малко двайсет пъти и впоследствие Мъри щеше добре да спечели при разплащането.

Като финансиращ проекта Уолди щеше да се погрижи за това. Ето кое беше предимството, помисли си Мъри с горчивина, от покровителството на бъдещия му тъст.

Александър Уолди несъмнено беше човек, на когото можеш да се опреш. Той контролираше по-голямата част от деловия живот на Левънфорд и интересите му преливаха отвъд границите на града до няколкото застроени тераси с къщи в Далрич. Притежаваше още и два малки товарни кораба, които извършваха крайбрежни плавания до Кембълтаун. Държеше контролен пакет акции в левънфордската фабрика, в заводите за бои в Дарък и дъскорезницата в Гаршейк.

За разлика от стоките, които произвеждаше и с които търгуваше, и които често биваха от най-лошо качество, Уолди имаше мотото за личните си притежания: „Нищо друго, освен най-доброто“. И къщата му — постройка от сив пясъчник в стила на шотландските барони, заобиколена от тераса с настлан едър пясък и кръгли лежи с червени герани — в пълна мяра изразяваше тази пищна философия.

Вътре мебелировката бе масивна и тежка. Трапезарията специално, в която Уолди въведе Мъри веднага след пристигането им, се отличаваше с масивен бюфет, достигащ почти до тавана, с две огромни глави на елени — застреляни не от Уолди — на стената, комплект резбовани столове от черен орех и тежка маса от същото дърво, сложена за вечеря.

Въпреки тази вдъхваща страх величавост, Уолди, както много други създали се сами люде, считаше простотата си за добродетел. Любимата му фраза беше: „Приемете ни каквито ни виждате“, и тази нощ, по обичайния си грубичък маниер, той не държеше на церемониите.

— Жено, готова ли си за нас? — извика Уолди на жена си, после с усмивка обясни на Дейвид: — Сигурно са горе, издокарват се.

Все пак почти веднага Изабел и майка ѝ слязоха долу. А след като си размениха обичайните поздравии и ръкостискания, Уолди потри ръце и се засмя:

— Ела сега, Дейви! Да седнем и да хапнем нещо!

„Хапването“ беше по-малко вечеря, повече — късен, богато сервиран чай. Главното блюдо беше пушена съомга, подсилено с печено овнешко филе и студена шунка. В добавка — обилно количество кифли и препечен хляб, поднос овесени питки, друг с пасти, трети с маслени хлебчета, бисквити и накрая млечно желе, оцветено розово и потрепващо в чинията. На масата имаше достатъчно храна — и Уолди често отбелязваше този факт — достатъчно, за да изхрани едно обикновено семейство цяла седмица. И сега, след като се захвана с тази тема, благоразположено убеждаваше Мъри и той да прави същото за гостите си.

Въпреки разсеяността му, за Дейвид не остана незабелязано, че предприемачът беше по-словоохотлив и сърдечен от обичайното, а жена му, напротив, забележимо по-малко. По семплото лице на мисис Уолди бяха изписани някаква осторожност и напрегнатост, тя седеше изправена на стола си с вид, твърде различен от обичайното ѝ изражение на топлота и слабост към него. Отговаряше на забележките му без ентузиазъм и изглеждаше нащрек, дебнеща и за най-малкия пропуск от негова страна.

— Подай оцета на мистър Уолди, Дейвид! — В гласа ѝ прозвуча необичайна нотка на порицание.

От друга страна, Изабел бе по-открито влюбена от всякога. Беше облякла нова синя рокля с къси ръкави, ниско изрязана под шията и носеше малко шалче. Личеше, че много се беше погрижила за външността си и обилно се бе напръскала с новия парфюм „Джоки клъб“. В обноските ѝ се съдържаше цялата свенливост на сгодена млада жена, а кукленски сините ѝ очи чезнеха по Дейвид всеки път, когато я погледнеше. Той имаше усещането, че нейната ръка, шареща под масата, търсеше да се съедини с неговата.

— Не си опитал маслените хлебчета — нацупи се тя. — Направих ги специално за теб.

Той си взе едно и вълна от благодарност обля лицето ѝ в руменина. Напук на себе си Мъри се развълнува. Не беше самомнителен. Изведнъж почувства, че нейната привързаност към него беше нещо, което той би трябвало да цени. Макар и да не бе надарена с особено подвижен ум, тя беше едно чувствително момиче от обикновения, безопасен вид и всъщност не изглеждаше грозна с руменото си лице и закръглената си фигура. Тази вечер от начина, по

който си беше направила косата, чертите на лицето ѝ бяха загубили тремавостта си, а устната ѝ не беше така провиснала.

— Изабел е рядка майсторка на маслените хлебчета — кимна одобрително предприемачът и си взе едно.

— Да — съгласи се жена му, — никога не ме хваща шубе, че нейното печиво ще ме изложи.

Мисис Уолди употреби простолюден израз, лицето на Изабел се промени и тя погледна майка си с досада. Тази достойна жена винаги подлагаше на изпитание чувството на изтънченост у дъщеря си.

Тази изтънченост у Изабел беше своеобразна, странна физическа реакция, която се предизвикваше дори от най-дребни прояви на неделикатност във всекидневието, например употребата на думи като пот или слюнка дори в подходящ контекст. Тя се изчервяваше дори при вида на космите по ръката на баща си, която той протягаше, за да я потупа по рамото, с една дума реагираше на всичко, което макар и далечно, напомняше за неприлична грубост.

Дълго време тя бе копняла да се влюби и се беше опитвала да си представи, че обича различни младежи от Левънфорд, които, заради положението на баща ѝ, с готовност я ухаждаха. Ала при всички тези случаи физическата реакция попречваше.

Младият Едгар Моуът, синът на пастора, смятан от мнозина за подходяща партия, я бе отблъснал с това, че яката на сакото му винаги бе поръсена с пърхот. Мънго Крофърд, студент медик и наследник на практиката на баща си, биде отхвърлен, защото веднъж, докато я целуваше, вмъкна езика си между устните ѝ. Колкото до младия Дики, останала сама в светилището на спалнята си и полюшвайки се на стола люлка, Изабел отчаяно бе възкликнала, обладана от космическа мъка: „О, господи! Господи! Самата му *миризма* ме поболява!“.

И тогава се появи Дейви Мъри — хубав, изискан и порядъчен. У него, колкото и внимателно да търсеше, тя не можеше да открие нещо, което би я отблъснало. И така, освободена от обсебилата я натрапчива идея, Изабел направи от Дейви своя образец за мъж. Истински сър Ланселот^[5]. Тя чезнеше, когато го нямаше, слушаше прехласната думите му, грееше се под слънцето на усмивката му.

Тази вечер все пак Дейви не ѝ се усмихваше така често. В него растеше подозрението, че нещо скрито бе надвиснало над отрупаната с

ястия маса. И наистина, когато привършиха вечерята, Уолди и жена му почти незабележимо си размениха погледи. Мисис Уолди стана:

— Хайде, Изабел! Да оставим баща ти и Дейвид да изпушат пурите си. След това ще дойдат при нас в гостната.

— Но, мамо — протестира Изабел с увиснала устна, — предпочитам да остана с Дейвид.

— Тц-тц — намеси се Уолди, като погледна дъщеря си с обич, но и с несъгласие. — Положително можеш да го оставиш за минута, скъпа.

— Тогава позволи ми да му запаля пурата! — нацупи се тя.

Пресегна се към голямата сребърна табакера и изпълни цяла церемония, забравяйки, че баща ѝ също искаше да пуши, докато накрая майка ѝ с укор ѝ подвикна от вратата:

— Пурата на баща ти, Изабел, *ако обичаш!*

Когато двамата мъже останаха сами, Уолди, захапал пурата между влажните си устни, смигна много приятелски и по мъжки на Дейвид. После извади уискито от бюфета, наля по една глътка за двамата и с въздишка се облегна назад в стола си, заобиколен с останките от богатия пир. Добре охранен гражданин с пръсти, заиграни в златната верижка на изпъкналото шкембе, и с крак, подрусващ се ритмично под масата.

— Е, за наше здраве! — произнесе той обичайния си тост, добавяйки, преди да отпие: — Кой е като нас!?

Настана пауза, през която Уолди, замислен, дълбоко пое дъх над чашата си.

— Знаеш, Дейви — възкликна той изведнъж, — много обичам Изабел. Тя е хубаво момиче.

Мъри неловко пое чашата си от ръката му.

— Като помисля — продължи Уолди, — много обичам и теб самия, момчето ми. Хайде, хайде, не ме прекъсвай! Говоря това, което мисля. Радвам се, като гледам как се справяш с работата. И забележи, макар че, изглежда, не би трябвало да споменавам този факт, аз бях този, който ти даде началния тласък. Ако постъпваш правилно и имаш мен зад себе си, не би могло и да се предвиди до какви висоти можеш да стигнеш един ден.

Той изкусително снижи гласа си:

— В края на краищата тази адвокатска практика е само средство към целта. Ти и аз можем да станем партньори един ден, Дейви, ако с общи усилия заедно изкачваме стръмнините.

Мъри, с очи още приковани в покривката на масата, измърмори неразбираемо някаква благодарност и при тази мисъл сърцето му заби по-бързо.

— Виждаш — продължи Уолди сърдечно и откровено, — че моето момиче е влюбено в теб, Дейви. Тебе иска. Тя е нашето агънце, разбираш ли. Не бих допуснал тя да се разочарова, дори за всичкото злато в Китай. Ето затова — Уолди се усмихна и доля още уиски в чашите, — ето затова се разтревожих от една малка информация, която днес стигна до ушите ми.

Мъри усети, че сърцето му пропусна един удар.

— Каква информация?

— Мога да бъда откровен с теб, Дейви. Чух, че продължаваш да се срещаш с онази жена, Линдзи.

Мъри се изчерви до корена на косите си, въпреки че това едва ли го изненада неподготвен. Отговори бързо, с оправдателен тон:

— Знаеш какъв ключарски град е Левънфорд.

— Да, да, знам — отвърна Уолди със съчувствен смях, от който Мъри се изчерви още повече. Устните му се изкривиха в нервна гримаса.

— Това е съвсем преувеличено. Виждал съм я веднъж или два пъти.

Уолди пак се засмя.

— Разбира се. Няма и зрънце истина в тази мълга. Що за глупост! Но забележи, на мен никак не ми беше приятно да я чуя. И разбира се, трябваше да го споделя с жена ми. Излишно е да ти казвам, че Изабел не знае и думица за това.

— Радвам се, че е така. — Дейви гледаше встрани и нещо го накара да добави: — Макар че всичко е дяволски абсурдно.

— Да, да, дяволски абсурдно — съгласи се с благ глас Уолди, — но все пак искам да поговорим за това. Виждаш ли, лекарството е съвсем просто.

Пак настана мълчание, после Мъри вдигна глава, посрещайки с голямо усилие и вътрешна борба погледа на предприемача. Зад престорената веселост и добродушното приятелство на тези дълбоко

хлътнали очи той усети внезапно предизвикателство, усети заплаха, която беше невъзможно да пренебрегне.

— Какво лекарство? — измърмори Дейви.

— Много просто, момчето ми — изрече бавно Уолди, — трябва да определим датата на сватбата.

Зъбите му бяха твърдо стиснати, но гласът му, който изпускаше думите като капки, бе гладък като масло.

— Кога ще направим венчавката?

Пръстите на Мъри, обгърнали чашата, се вдървиха. Той разбра всичко. Колко ловко го беше подвел Уолди под мазната преструвка, че вярва в опроверженията му! По дяволите! Предприемачът не беше прост. Всичко знаеше. В това нямаше грешка! А сега и заплахата зад кадифения му глас бе непогрешимо истинска. Уолди обичаше своята Изабел. И бог да е на помощ на човека, който би ѝ изменил.

За момент Дейвид запази унило мълчание, после изведнъж цялото му настроение сякаш се преобърна и го напуши истеричен смях. Всичко беше толкова идиотско. Нима Уолди мислеше, че той ще избяга! Нима не схващаше, че техните интереси бяха неразривно свързани?

Да, да, цялото му бъдеще беше свързано с Уолди. Там беше пътят към силата и богатството. Не можеше да се откаже от това — нямаше причина да се колебае. Защо му трябваше да се забърква с Грейси Линдзи? Та тя му беше изменила с Уудбърн, беше се омъжила за Низбит Валанс, сега за него би могла да бъде едно нищо. Беше дори по-малко от нищо: неуравновесен характер, при всичката си хубост и чар, жена, върху която очите на хората винаги щяха да се спират с лошо предчувствие и подозрение.

За секунда той взе решението си. Вдигна чашата си и я пресуши. Срещна погледа на Уолди, без да трепне.

— Колкото по-скоро насрочим сватбата, толкова по-добре ще е за мен.

За малко настана мълчание, през което Уолди разучаваше с поглед лицето на Мъри. После по лицето на предприемача бавно се изписа широка усмивка. Той сърдечно потупа Мъри по гърба.

— Знаех, че си добър момък, Дейви. Ще направим сватбата през идния септември.

Изправи се и хвана Дейви под ръка.

— Ела сега да отидем при дамите и да им кажем.

На следващата вечер Грейси бе приключила с дневната си работа в кантората на „Кедив Лайн“. Приготвяше се да си тръгне пред малкото огледало над бюрото си, нагласяйки шапката си с кокетните жестове на хубава жена.

Куриерът и старшият чиновник вече си бяха отишли, но Грейси, която имаше още цял час до шест часа, нямаше защо да бърза. Спокойно и бавно взе ръкавиците си и се запъти към вратата, когато звънецът от стаята на мистър Хармън иззвъня. Тя се спря, обърна се и влезе при него.

Хармън седеше в люлеещия се стол с вдигнати крака и току-що запалена пура между пълните си устни. Той ѝ се усмихна приятелски и изправи масивното си тяло в стола.

— О, Грейси — възкликна той. — Питам се дали са ме търсили от корабостроителницата този следобед?

— Не, не са. Ако бяха телефонирали, положително щях да те уведомя.

— Добре. Бързо навлизаш в работата. Не я намираш много трудна, нали?

— Ни най-малко. Бях свикнала да пиша на машина докладите на Низбит.

Хармън се усмихна снизходително. Той бе вперил поглед в нея, поглъщащ тайно, с алчни очи линиите и формите на грациозното ѝ тяло. Никога не е бивала по-хубава, а очите ѝ излъчваха сияние, което той не беше виждал преди.

— Беше ли щастлива с него? — попита я тихо той.

Тя се поколеба за момент.

— Достатъчно щастлива.

— Достатъчно щастлива! — повтори той думите ѝ, а усмивката му стана по-широка. — Брактът е лотария, скъпа моя.

После, тъй като тя не отговори, продължи:

— Надявам се, че си щастлива тук... разбираш ли ме?

— Да, Франк. Ти си много мил.

— О, нищо особено. В известен смисъл и двамата сме в еднакво положение. И двамата сме пътували по света, а сега трябва да живеем

в този мърляв малък град.

— О, не! — протестира тя. — Не е точно така.

Той се засмя.

— Почакай и ще видиш. Аз самият не бих могъл да остана тук, ако няхах възможността от време на време да бягам. Знаеш, че пътувам много, като комбинирам работата с удоволствието. Тази есен ще ходя в Испания. Чаровна страна. Препоръчвам ти я за времето, когато животът тук ще те отегчи.

Той изведнъж замълча като поразен от щастлива идея и погледна часовника.

— Времето напредва. Защо не се поразходим с колата? Човек не може да диша тук. Можем и да вечеряме в „Маркинч Армс“.

Мъжкото внимание винаги я ласкаеше и радваше и тя беше очаквала тази покана от няколко дни. При все това поклати глава и се усмихна.

— Съжалявам, Франк, но вече съм заета тази вечер.

Гъстите му вежди леко се присвиха, но въпреки това лицето му не се промени. Той започна да разглежда ноктите си, които бяха грижливо изрязани и изпилени.

— Някой мъж?

Тя закачливо контрира:

— Приличам ли ти на някоя, която излиза с жени?

— Кой е той тогава? Красив чужденец?

— В този мърляв малък град? — Тя пародираше думите му. — Не говори абсурди, Франк.

Той дръпна от пурата си, успокоен.

— Е, в такъв случай не настоявам. Но не забравяй: като твой приятел аз определено се интересувам от това как живееш. Ще разчитам на теб за друга вечер.

С уклончива усмивка тя игриво му се закани с пръст. Не ѝ беше непознат сластният блясък в явно добродушните му очи, но тя знаеше, че винаги би могла да борава с мъже от типа на Франк Хармън. Или пък с който и да е мъж всъщност. Имаше ги в краката си толкова много.

След няколко минути, вървейки по Хай стрийт, тя реши да не се прибира вкъщи за чая. Напоследък по един сдържан начин Кейт бе охладняла към нея. По каква причина — Грейси не се досещаше. А

Дениъл, още зает с издирването си, бе разсеян, отдалечен някак в обноските си. Грейси не искаше да потиска онова чувство на свобода и очакване, което сега се надигаше в гърдите ѝ.

Наистина от момента, когато Дениъл бе поставил въпроса за детето ѝ, Грейси подсъзнателно, но упорито бе отказала да помага в осъществяването на намеренията му. Епизодът с Уудбърн бе едно изживяно безразсъдство, което тя беше погребала в миналото и сега нямаше никакво желание да възкресява.

Детето, което баща ѝ отстрани от нея, преди даже да го беше видяла, за нея не означаваше нищо. И тя самата, разбира се, не можеше да означава нещо за детето, което вече имаше изградени чувства и привързаност към други. Защо би трябвало да разстройва сега едно вече стабилно установено положение, в което нещата бяха по местата си, да разкъсва здравата тъкан, която времето бавно бе образувало около онази рана?

Не, тя не искаше това, особено сега, когато отново бе спечелила любовта на Мъри и можеше да изгради бъдещето си върху един щастлив брак. Нищо не биваше да ѝ попречи за това.

Дениъл, тя беше уверена, скоро щеше да се умори от тази гонитба на вятъра и охотно щеше да остави нещата такива, каквито бяха... или по-точно такива, каквито тя чувстваше, че трябваше да бъдат, когато нейните надежди се осъществяха, когато истински би разцъфтяла и нейната индивидуалност.

Градът бе почти пуст. Беше онзи нулев час, когато децата залягаха над уроците си, когато повечето домакини бяха заети с готвене на вечерята, когато никой не се мяркаше по улиците, освен няколкото старци и едно бездомно куче на площада. Това не притесняваше Грейси. С ленива походка, без да бърза, тя реши да се поразходи и огледа витрините.

Влезе в книжарницата на Патън, през няколко врати от кантората на компанията, и си купи вестник „Левънфордски куриер“. Можеше и да поостане за момент, да побъбри с Илайза Патън, все същата мис Патън, със сатенената блуза с висока яка и мрежата ѝ за коса. Едно време мис Патън имаше репутацията на много начетена жена и познавачка на романите от нейната малка, но подбрана заемна библиотека. Ала по някаква причина мис Патън не беше в настроение

да разговаря с Грейси. Вежливо размени няколко думи, но бързо се отстрани от тезгяха си.

Защо ли ме гледаше така, помисли си Грейси на излизане от книжарницата. Е, няма значение! Тя отхвърли с усмивка по-нататъшните размишления по въпроса. Може би Илайза беше по средата на последния си криминален роман и изгаряше от любопитство да узнае дали мъжът с мустаците действително беше граф.

Все още със същата нежна усмивка, застина на устните ѝ, Грейси сви по Клайдвю Роуд и минавайки през източните покрайнини на Левънфорд, най-сетне достигна подножието на хълма Дъмбрек.

Тук, където пред нея се разстиляше широкият естуар на реката, а зад нея се ширеше паркът на имението Дъмбрек, можеше да си представи, че се намира на мили разстояние от всичко, което напомняше за града. С въздишка на облекчение тя седна на ниския каменен зид, който ограждаше парка. Тук беше обичайното място за срещите им и Дейвид щеше да пристигне всеки момент.

Тя погледна часовника си. Може би беше подбрала малко. Нямаше нищо против да почака. Съзнаваше разсеяно, че особено щастливото и приповдигнато настроение присъстваше и като физическа наслада в самата сърцевина на съществото ѝ. Най-последно нещата се подреждаха добре за нея.

Замечтана, тя планираше бъдещето, мислеше си за дома, който щеше да съгради, как щеше да помага на Дейвид в кариерата му, кариера по-добра от онази, която някога би постигнал с Изабел Уолди. Тя би му спечелила приятели и поддръжници, би го направлявала към държавна служба, после към съдийска длъжност и накрая в Парламента.

Свали шапката си и остави слънчевите лъчи да златят голата ѝ глава. Дори при тази светлина нейната кожа беше така нежна, че яркостта на небето в ранната вечер само подчертаваше красотата ѝ. Цветът на кожата ѝ, поначало топъл, сега се насищаше от залязващото слънце, което подчертаваше физиономията ѝ, стила ѝ, които бяха индивидуални, само нейни. Малкият кафяв шал например, който бе увила около шията си, ѝ придаваше някаква пикантност, някакъв странен, изтънчен чар, далеч над стойността на обикновената тъкан, от която шалът бе изработен.

И преди всичко в нея имаше толкова свежест. Ако я погледнеше някой, седнала на този стар зид, той би почувствал, че тя би могла да извърви и двайсет мили по тези прашни пътища, без да загуби и частица от своята хладна напетост. Пак би била спретната и усмихната, докрай изпълнена с онази тайна и неизтощима жизненост.

Само че Дейвид закъсняваше, изглежда, е бил затруднен да се измъкне. Тя разгърна вестника, който бе взела, с мисълта, че може да запълни времето си, докато чакаше. Вестникът, както и мис Патън, малко се беше променил — същите обяви и съобщения, същите тържествени и високопарни изявления: „В града ни отново се възбужда интересът към предстоящата изложба на цветята...“.

Грейси пак погледна часовника си. Господи! Дейвид *наистина* закъсняваше — вече с половин час! И все още не се виждаше тъмната му, забързана фигура по проточилата се надалеч бяла отсечка на пътя. Малък облак на недоумение се събра зад очите на Грейси.

Прелисти пак вестника, за да намери някаква по-интересна новина.

И тогава изведнъж зърна краткото съобщение. Беше наистина кратко, макар и водещо в колоната за местни клюки, която от незапомнени времена бе съществувала под заглавието „Драскулки между другото“. Редовете сякаш подскочиха от напечатаната страница и я удариха със злостна, страшна сила. Съобщението огласяваше, че Дейвид Мъри и Изабел Уолди щяха да се венчаят в енорийската църква на първия ден от септември.

Грейси, забравила сякаш да диша, се взираше в редовете, а цялото ѝ тяло бе застинало неподвижно. Погледът ѝ бързо се отмести към пустия път, после пак така бързо се сведе надолу.

Без да съзнава, тя започна да сгъва вестника, докато се получи малък, сбит квадрат. Като не можеше повече да се сгъва, продължи глупаво да притиска вестника с ръцете си. Така мина известно време и изведнъж друга мисъл я осени. Бързо се изправи, сякаш засрамена, че някой можеше да я види как чака търпеливо един мъж, който никога нямаше да дойде. С наведена глава Грейси пое обратно по пътя, по който бе дошла.

Когато влезе в града и постепенно наближи площада, по улиците вече имаше повече хора. Някои от тях се обръщаха и я заглеждаха, ала Грейси не забелязваше тези погледи. В ума ѝ се вихреше

главозамайваща мъглявина от съмнения и болка. Да, да. Грешка, разбира се. Отпечатали са някаква глупава клюка и това беше всичко. Не беше вярно. Дейви просто не можеше да направи такова нещо. Той беше неин, винаги е бил неин. Тя повдигна глава. Дишаше учестено. Инстинктивно ускори крачките си. След минута прекоси малката глуха уличка зад църквата и през страничния вход се втурна направо в кантората на Мъри.

— Дейви — извика тя, — трябваше да дойда и те намеря.

Той се стресна, като я видя. Седнал, с лакти, облежнати на бюрото, и с портрета в сребърна рамка пред него, той промени цвета на лицето си и погледът му се сведе към вестника, който тя все още държеше свит в дясната си ръка. За минута никой от двамата не проговори, после Мъри, ядосан на собствената си слабост, направи опит да се стегне и да дойде на себе си.

— Не би трябвало да идваш тук, Грейси. Зает съм.

Изпод мекия муселин на блузата ѝ гръдта ѝ потрепна конвулсивно като птичка, бореща се да се освободи.

— Чаках те и чаках да дойдеш при Дъмбрек.

— Е! — Очите му избягваха нейните. Настана пауза. — Вече знаеш как стоят нещата. Няма никаква нужда да се вдига шум.

— Дейви! — Тя протегна ръка към него, като че ли искаше да хване нещо, което той бе дръпнал към себе си. — Защо ми говориш по този начин? И защо не ми го каза... по човешки?

— Ти знаеше всичко, каквото имаше за казване. — Гласът му звучеше твърдо и враждебно, погледът му все така бе прикован в пода. — Много преди да се завърнеш, аз бях сгоден за Изабел Уолди. И сега ще се оженя за нея.

— А ние двамата с теб, Дейви? Винаги сме си принадлежали един на друг, действително и вярно, от самото начало, въпреки всички глупави и погрешни стъпки, които направихме. Изабел не е жена за теб. Не си ли спомняш какво ми каза на Дънбег, на езерото?

— Онова беше пролетна лудост — продължи той да се защитава. — Освен това знаеш в какво положение бях поставен. То означаваше, че си търсех белята.

— Тогава, значи, не ме обичаш, Дейви? — попита тя с приглушен глас. — Знаеш, че аз те обичам.

Той най-сетне вдигна глава и я погледна. В тази мрачна стара кантора тя беше тъй хубава, дори по-хубава в мъката си, че гневът и угризенията му се задълбочиха. В този момент той мразеше и презираше самия себе си. Затова искаше да я нарани още повече. Каза ѝ:

— Там е бедата, Грейси. Ти твърде лесно се влюбваш в мъжете.

Тя неволно се дръпна назад, сякаш я беше ударил в лицето. В очите ѝ, вторачени в него, се изписа болката, която думите му ѝ бяха причинили. Лицето ѝ потъмня и против волята си тя повиши глас:

— Разбирам какво искаш да кажеш. Много красива, джентълменска забележка. И то след като ти дадох думата си, че те обичам.

— Не ти вярвам — отвърна той. — Нито някой друг в Левънфорд би ти повярвал. Не, не! Твоята репутация тук не би могла да се нарече безупречна. О, по дяволите! Защо наистина трябва да споря с теб? Аз си имам мое собствено положение в обществото, за което се грижа. Не мога да си позволя да се забърквам скрито с нещо нечестно. Не трябва никога повече да се срещаме с теб. Всичко между нас отмина и е свършено.

— Разбирам... сега ти си обществена фигура, Дейви. Може би ще станеш и кмет един ден. Не би могъл да се забъркваш с такива като мен. — Гласът ѝ, треперещ от страстно презрение, отекна в кантората.

— За бога! Не говори така високо! — Той нервно хвърли поглед към вътрешната врата. — Там ме чакат хора... мисис Стот и жената на пастора.

— Какво ме е грижа? Нека чуят какъв мизерен, евтин и дребен страхливец си ти. Ако съм направила грешка, направих я с щедрост. Не се продадох за едно съдружничество в адвокатска кантора.

— Грейси... цялата улица ще те чуе.

— Колко получи за нея, Дейви? Гледай облигациите да са с позлатени ръбове...

Парещи, горчиви сълзи рукоуха от очите ѝ, тя конвулсивно захълца и мислейки само как по-бързо да избяга оттук, диво се втурна през чакалнята, без да вижда жените, които седяха там.

Когато тя си отиде, Мъри остана като вцепенен, блед, вперил поглед в празното пространство пред себе си. Изведнъж с буен жест той сграбчи тежестта за затискане на книжата си, като че ли искаше да

я запрати в стената, но успя да се овладее. Възвърнал самообладанието си, той стана да въведе двете си клиентки, които го очакваха.

Седмица по-късно, около четири часа в един сив съботен следобед Кейт Нимо седеше сама вкъщи — Грейси беше излязла, а Дениъл отново се беше отправил на едно от тези пътувания, които се оказаха източник на нарастващо разочарование за него и раздразнение за самата нея.

Наистина лицето на Кейт бе леко смръщено, може би несъзнателно и мислите ѝ усилваха тази гримаса. Не беше доволна от начина, по който вървяха нещата в нейното добре управлявано и поддържано досега домакинство. Още по-малко пък ѝ бяха приятни слуховете, които стигаха до ушите ѝ от града.

В този момент на входната врата се позвъни. Донякъде изненадана, защото не беше свикнала да приема много посетители, Кейт стана и отвори. А там на прага видя високата мършава фигура на мисис Моуът, жената на пастора.

— Случи се да минавам оттук — забеляза Сюън Моуът, — та реших да се отбия.

— Колко любезно от твоя страна — отвърна Кейт. — Няма ли да влезеш?

Макар че тонът ѝ беше вежлив, нервите на Кейт се изопнаха и докато въвеждаше посетителката си в гостната, усети как лицето ѝ пламна и руменина изби по бузите ѝ.

Съпругата на пастора беше всичко онова, което самата тя, Кейт Нимо, можеше да бъде — господарка на пасторското жилище, домакиня и арбитър на кръжеца по ръкоделие и на месечните чайове, жена с висока обществена значимост в града. В плоската пазва на Кейт нямаше много място за завист. Ала другата жена с острия си език и покровителственото си държание често бе наранявала Кейт и бе породила дълбока антипатия у нея.

— Вярвам, че си добре — каза Кейт с престорена живост, когато Сюън седна. — И съпругът ти.

— Пасторът — отвърна мисис Моуът, отхвърляйки важно всяка фамилиарност — е добре.

Мълчание. По всички правила на левънфордския етикет сега посетителката би трябвало да се интересува за съпруга на домакинята си, но Сюзън Моуът не го направи и този пропуск дълбоко я засегна. Стаявайки огорчението си под престорена оживеност, Кейт забеляза:

— Не е ли прекрасно времето за сезона? Дениъл спомена вчера, че това бил най-хубавият юли, който можел да си спомни. И да ти кажа право, това лято цветята му изглеждат чудесно.

— Х-м-м! — обади се късо Сюзън Моуът.

Тя сложи пенснето си с позлатена рамка на дългия си костелив нос и се огледа из стаята, сякаш търсеше белези на немотия или небрежност.

— Той още ли организира тези молитвени събрания на открито в Далрич?

Червените петна по землисто сивите бузи на Кейт се разшириха и потъмняха. С голямо усилие тя успя да отговори с разумен тон:

— Да, той още ходи там. Това е неговият начин да работи на Божието лозе. Скромна работа може би, но това все пак е работа за Бога!

Пак замълчаха. Кейт с мъка се сдържаше, напомняйки си колко фатално би било, ако загубеше самоконтрол. Не, не. Тя не трябваше да си позволява да бъде много чувствителна и докачлива. Пък може би и преувеличаваше. Или дори си въобразяваше някои неща. А в края на краищата обществената значимост на посещението на Сюзън Моуът положително беше достатъчна компенсация, която да ѝ помогне да понесе някои дребни обиди и подигравки. Тя се насили да се усмихва радушно.

— Ще пиеш ли чай с мен?

— Благодаря — поклати глава мис Моуът. — Аз съм тук по друга причина. Племенницата ти в къщи ли е?

— Не. Излезе.

— Х-м-м! — Сюзън Моуът отново изпусна от устните си този прокобен звук. — Както ми изглежда, тя доста време прекарва навън.

— Грейси обича да се разхожда.

— Наистина. — Студена усмивка изкриви устните на Сюзън Моуът. — Особено ако си има някого, с когото да се разхожда.

Кейт чувстваше, че губи присъствие на духа. Сърцето ѝ, което често я безпокоеше и което тя всъщност знаеше, че е болно, затупа тежко в гърдите ѝ. Изведнъж пожела да беше горе в стаята си, полегнала спокойно на леглото, поиска ѝ се да се беше скрила, да не беше пускала изобщо Сюзън Моуът в къщата си.

Издума със слаб глас:

— О, това е само старата история, която разправяха против Грейси.

— Старата история! — възкликна гостенката ѝ презрително и обвинително се изправи в стола си. — Кейт Нимо, колкото и да ти е неприятно, има нещо, което считам за свой дълг да ти кажа. Целият град знае, че твоята племенница се е държала безобразно с Дейвид Мъри, опитвайки се да развали годежа му с Изабел Уолди.

Запъхтяното сърце на Кейт подскочи.

— Не мога да повярвам! — простена тя.

— О, не можеш! — отвърна жената на пастора с непоносимо презрение. — Да, но целият град вярва. Видели са ги в Маркинч и няколко пъти в Дъмбрек. А пък аз самата чух Дейви, бедния момък, да ѝ посочва вратата.

Тя замълча триумфиращо, с гордо вдигната глава и ръце на хълбоците.

— Сигурно знаеш, че Грейси Линдзи винаги е била едно безсрамно и безочливо момиче с леко поведение още от първите си дни в колежа. Сега, след като се завърна, е далеч по-лоша. Ако реша да си отворя устата, бих могла да ти разкажа някои нещица, например какви са ѝ намеренията сега, но не — никога не бих допуснала да кажат за мен, че разпространявам скандални клюки. Не, не, аз по-скоро спирам тези клюки и затова съм тук днес, Кейт Нимо.

Останала без дъх, тя пак замълча, за да набере ново, разтърсващо вдъхновение, преди да се втурне по-нататък в словоизлиянието си.

— Ти самата знаеш, че съпругът ти винаги е бил безумно влюбен в Грейси Линдзи, заблеян по нея в класа по изучаване на Библията, когато тя още ходеше с роклички до коленете. Общинският съветник Уолди припомни това на пастора вчера. Ех, лесно е да се каже, че тя е била дете тогава. Само че сега вече не е ученичка. Откакто се е завърнала, той си е загубил ума по нея. Тя влиза и излиза от студиото

му по всяко време, той пък държи ръката ѝ, докато се прибират през празното място.

Кейт знаеше, че последното внушение бе напълно фалшиво. И все пак то я съкруши. Дениъл беше такъв вдетинен глупак, че от действията му всеки можеше да си извади погрешни заключения, накърняващи неговото име. Кейт не можеше да мисли свързано и поне за момента волята ѝ за борба я напусна. Цветът изчезна от лицето ѝ и то стана съвсем сиво. Тя седеше безпомощна, докато жената на пастора се изправи и като надяваше с резки, силни движения ръкавиците си, произнесе облекчена финалните си думи:

— Съжалявам, че трябваше по този начин да ти изкажа мислите си, Кейт Нимо, но бях наясно, че това е мой дълг... Може би все още си в състояние да направиш нещо. Бъдещето ще покаже. Но нека ти напомня нещо съвсем просто и ясно. Наше е задължението да мислим и закриляме младите хора, порядъчните и богобоязливи младежи като моя син и приятелите му. Така че, ако ти не вземеш мерки да спреш този открит скандал в града, тогава, повярвай ми, други ще се погрижат за това!

Кейт не отговори. Като в някаква мъгла осъзна, че Сюън Моуът ѝ хвърли последен съжалителен поглед, после се обърна и величествено се понесе навън от стаята. Не, Кейт не би могла да се помръдне, дори ако от това зависеше животът ѝ. Едва когато входната врата се затръшна, тя проумя изцяло, че посетителката ѝ вече си е отишла.

Шумът от затварянето на вратата я извади от вцепенението ѝ. Тя потрепери като обляна с леден душ и по нея бавно премина вълна от неописуеми емоции. Може би сега за пръв път тя осъзна какво ѝ беше казано.

Да ѝ бъдат наговорени такива неща в собствената ѝ къща, и то измежду всички хора — от Сюън Моуът! Вълна след вълна я обливаха — болка, горчивина и унижение — о, най-много от всичко унижението!

Не че тя вярваше в обвинението, отправено към Дениъл. Твърде добре го познаваше — по-точно твърде много го обичаше — за да повярва, че е способен на това! Ала достатъчно беше, че в своята привързаност и обич към Грейси той бе дал повод на клеветническите езици да злословят. А дали това беше само привързаност като към свое

дете? През целия ѝ живот той е бил влюбен в Грейси, беше казала жената на пастора. Болезнен пристъп на ревност заяде гърдите ѝ.

Колкото до Грейси — дошла тук неканена с милите си, ласкави обноски и усмихнато лице — от нея произхождаха всички неприятности, тя беше в дъното на всичко. Тъмен гняв се надигна в сърцето на Кейт, а в очите ѝ заблестяха сълзи. Щеше да даде на Грейси да разбере, да, също и на Дениъл. Тя не беше жена, която можеха да третират по такъв начин.

— Грейси! — викна изведнъж тя с неестествен глас.

Отговор не последва. Племенницата ѝ не се беше прибрала още.

Кейт отиде и седна до прозореца. Със свити в юмрук ръце, дишайки учестено и тежко, тя зачака.

Припадаше вече здрач, когато Грейси се върна. Влезе през портичката и прекоси малкия двор. Входната врата се отвори почти безшумно и тя се вмъкна в антрето със замислено и тъжно изражение, отпусната, сякаш беше много уморена. Остана за момент неподвижна, после свали лекото си манто и тихо се запъти по коридора с намерението — така изглеждаше — да стигне незабелязано до стаята си. Направи само няколко крачки и изведнъж се спря при вида на Кейт, застанала пред стълбището и препречваща пътя ѝ.

— О, ти ли си, лелю Кейт? Стресна ме.

Кейт не отговори. Стоеше там, стиснала с една ръка перилата на стълбището, а другата бе притиснала до хълбока си. Лицето ѝ не можеше да се различи добре, но изглеждаше каменно между сенките в антрето, а тялото ѝ странно вдървено.

Погълната от собствените си нерадостни мисли, Грейси не забеляза необичайното в маниерите на леля си. Пристъпи крачка напред.

— Ще се кача горе, лелю Кейт. Няма да вечерям.

Кейт сграбчи още по-силно перилата. Гласът ѝ, проправящ си път през бурята, която бушуваше в гърдите ѝ, прозвуча сподавено ядно:

— Без вечеря! Колко жалко! Не би ли желала да ти сервирам нещо в стаята? Може би печено пиле и чаша шери?

Необичайната ѝ ирония първоначално не постигна целта си — Грейси се взря в леля си удивена и объркана.

— Не би ми коствало абсолютно нищо, нали разбираш. Защо да не си поръчаш яденето горе? За мен е чест и привилегия да те обслужвам — продължаваше Кейт, сега цяла трепереща неудържимо.

Неспособна да поддържа повече саркастичния си тон, тя избухна:

— Къде си била?

Настана пауза. Грейси бавно отговори:

— Разходих се с кола до езерото.

— Кой беше с теб?

— Франк Хармън. Но всъщност, лельо Кейт...

— Не ми отвърщай! — срязва я накъсо Кейт с креслив тон. — Достатъчно съм ти се наслушала. С големите ти очи и твоите мили и ловки маниери. В тази къща повече няма място за нас двете едновременно. Разбираш ли какво ти казвам? Със или без вечеря качвай се сега в стаята за тази нощ. Утре обаче трябва да си намериш друга квартира!

Настана пулсиращо, напрегнато мълчание. Сега Грейси можеше да види лицето на леля си и видът му я накара да прекара ръка над очите си, сякаш за да пропъди един образ, който не можеше да е действителен. Изведнъж я осени една мисъл.

— Ако мислиш, че не ти давам достатъчно, бих могла да внасям по две лири седмично.

Уязвена там, където беше най-ранима, Кейт се начумери още повече.

— Аха, мислиш, че парите са причината? Е, имаш грешка. Можеше да останеш тук и без да внасяш нищо, ако само се държеше добре. Но сега... сега не бих могла да те приема дори да ми предложиш цяло състояние.

Изражението на Грейси беше станало хладно. Тя изрече с твърд тон:

— Може би ще ми кажеш какво съм сторила?

Това вече дойде прекалено много за Кейт. Заслепена от гняв и безпомощност, тя напълно загуби самообладание.

— Сторила?! Като ме ли не знаеш. На Дениъл и на мен ти донесе само срам и унижения с твоите скандални истории и флиртове. Целият

град говори за теб... и за нас.

Грейси не отговори веднага. В полумрака лицето ѝ изглеждаше необичайно бледо. Очите ѝ, големи и тъмни на фона на това лице, изглеждаха като очи на ранена птица.

Най-сетне тя рече тихо:

— В такъв случай, леля Кейт, е по-добре да си тръгна още сега.

Без да погледне леля си, която несъзнателно ѝ стори път, Грейси се качи горе и премина по коридора до стаята си.

С още разкривено лице и несигурни стъпки Кейт влезе в гостната, откъдето се чуваше шум от отваряне и затваряне на чекмеджета на горния етаж.

В сърцето си тя чувстваше, че се беше държала грубо и несправедливо с Грейси. В известен смисъл дори мразеше себе си и трябваше да се пребори и потисне един импулс, едно горещо желание да смекчи държанието си, да вземе племенницата си в ръцете си и да ѝ каже, че съжалява. Да се обедини с Кейт и Дениъл против клеветите на Съюзн Моуът. Но не, трябваше да накара другите да страдат, защото страдаше и тя.

Дочу, че пред вратата спря файтон, после файтонджията влезе и помогна на Грейси да изнесе куфара си. Възцари се тишина. Но само за кратко. Почти веднага в антрето отекнаха стъпки и Дениъл влезе в гостната с измъчено и унило, напрегнато след пътуването лице.

— Кейт! — възкликна той. — Някакъв файтон мина покрай мен на улицата. Кой беше?

Тя безсилно скръцна със зъби. Видът на неговото разтревожено и нажалено лице, и то в такъв момент, я подлуди окончателно. Въпреки че го бе защитила пред Съюзн Моуът, въпреки че в сърцето си го обичаше, тя изкрещя с висок глас:

— Беше Грейси Линдзи. Една евтина уличница, заради която обиждат и унижават жена ти пред целия град. Накарах я да си събере багажа.

— Н-не, Кейт! — заекна той ужасен.

— Да, направих го. И бих го сторила пак и пак, за да ѝ го върна за всичко. Като си помисля с какво трябваше да се примирявам, иде ми да потъна вдън земя от срам.

Ненадейно тя пристъпи крачка напред и сграбчвайки го за раменете, така го разтърси, че зъбите му изтракаха. После изведнъж го

пусна. Той се върна назад през отворената врата, олюлявайки се като замаян, докато се блъсна в твърдата дъбова подпорна греда.

Кейт избухна в истеричен плач, обърна се, изтича в спалнята и затвори вратата след себе си. Сърцето ѝ болезнено се бунтуваше в гърдите, препращайки болката си по лявата ѝ ръка.

Защо, о, защо трябваше да се разстройва така?! Не беше скроена за такива сцени, наистина не беше. С треперещи пръсти тя потърси из чекмеджето хапчетата си за сърце, които лекарят ѝ бе предписал. Успя да погълне две. След това се отпусна на леглото си и се разтърси от горчиви ридания.

Денийл бавно се изправи и с глава, наклонена встрани като на някакъв клоун, остана заслушан в сподавения плач на жена си горе. Устата му бе отворена с някакво детинско учудване, а яносините му очи бяха присвити плахо от сполетялата го объркваща беда. Поведението на Кейт никога не бе бивало така неразбираемо за него, както в този ужасен момент.

Вече извън къщата, по пътя си за града Грейси седеше в полюшкващия се файтон, подпряла горящото си лице с ръка. Луната излъчваше меката си светлина, издигнала се вече високо в тъмното, украсено с бисери небе. Една сълза се претърколи изпод клепача ѝ и тя усети в устата си соления ѝ вкус. Никога не се беше чувствала толкова окаяна, нещастна и лишена от надежди. Какъв всъщност беше нейният живот? С какво беше заслужила това изпитание?

След петнайсетина минути файтонът стигна до града и като сви от Чърч стрийт в Колидж Роу, спря пред голямата къща на мисис Глен, постройка със съмнителни претенции за порядъчност и сива фасада, извисяваща се над съседните сгради в тясната уличка.

От двайсетина години насам тук на номер три вдовицата Глен се препитаваше от наематели. Освен постоянните ѝ пансионерки, преподавателката по френски в колежа и библиотекарката на института, наемателите на мисис Глен обикновено бяха млади мъже, които нямаха корени в Левънфорд, а пришълци на работа тук, дошли да припечелят нещо или да усвоят някой занаят в корабостроителницата. А преди осем години и Низбит Валанс бе

отседнал у мисис Глен като стажант инженер в предприятието на Ралстънови.

Сега обаче зданието номер три на Колидж Роу някак не се открояваше с такова превъзходство над останалите къщи, както някога. Видът му будеше тягостно усещане за обща западналост. Хората говореха, че Маргарет Глен занемарила всичко, защото напоследък все повече и повече затъвала в отколешната си слабост и привързаност към бутилката.

Беше вече тъмно, когато Грейси почука на вратата под бледата светлина на уличната лампа отсреща.

— Имате ли стая под наем?

На входа бе застанала Маргарет Глен, жена с едър бюст, много червено лице и влажни очи. Беше облечена в черно, с пола, нашарена от мазни лекета, и блуза, зееща широко там, където липсваше копче. Имаше топъл, почти чувствен глас, с нещо нездраво в тона си.

— Заради кого питате?

— За мен, лично.

Оглеждайки внимателно посетителката си, хазайката изведнъж възкликна в знак, че е направила откритие:

— За бога! Ако това не е Грейси Линдзи! Я гледай ти! Какво те е довело по това време тук? Не живееш ли у леля си?

— Вече не.

— Такава е значи работата.

Добросърдечната вдовица, станала още по-състрадателна от съботната си вечерна порция джин, кимна с глава в пълно разбиране.

— За Кейт Нимо кръвта вода не става, ала само докато не опре до парите. Но почакай, скъпа, Маргарет Глен не е такава. Не, не. Никога не бих допуснала да се говори, че напразно си почукала на *моята* врата. Баща ти ми беше добър приятел. Низбит Валанс — също. Влизай. Ще имаш стая и си добре дошла.

Изведнъж вдовицата се провикна към чакащия файтонджия:

— Внеси багажа, Том! Отваряй си очите и по-бързо, ако искаш да пийнеш нещо.

По този начин, въпреки всичко, което градът Левънфорд можеше да каже, вдовицата Глен прибра Грейси поради най-простия мотив в света — заради едното добросърдечие — докато Грейси пък дойде при нея, защото не знаеше къде другаде да отиде.

Стаята, към която хазайката я поведе, беше на горния етаж в задната част на къщата, с висок таван и с тапети на цветя по стените.

— Ето твоята стая, драга моя. Ей сегичка ще ти донеса малко нигъс^[6]. Изведнъж стана хладно, а ми изглеждаш бледичка и отпаднала.

Вдовицата излезе и след малко се върна с голяма чаша гореща смес от алкохол и вода, изпускаща пара, която Грейси изпи с благодарност. После, уморена след сцената с леля Кейт, объркана и разтревожена от затрудненията, които така ненадейно я бяха сполетели, тя си изми ръцете и лицето, съблече се и се мушна под завивките. Изпаренията на топлия грог, издигнали се до главата ѝ, бързо я приспаха.

На другата сутрин, след като отмина изненадата от това, че се събуди в непозната стая, Грейси се почувства странно спокойна. Имаше си, разбира се, още неприятности, но вярваше, че и те ще отшумят.

Легнала на леглото, замечтана, с ръце под главата, тя чу камбанен звън, който ѝ напомни, че беше неделя. В съзнанието ѝ се оформи внезапен импулс да отиде на утринна служба, както някога, когато беше момиче.

„Дин-дан“ — пееха, камбаните, а звуците им вливаха в нея нов кураж и съживяваха сърцето ѝ. Испита неудържимо желание да се изправи с лице срещу града и скромно, но смело да се опита отново да спечели онези, които я осъждаха. Тя бързо се облече.

Навън улиците бяха оживени от потоци забързани хора, солидни и съзнаващи достойнството и цената си, насочили се към енорийската църква. Жените с ръкавици и бонета, а мъжете в достоплежни черни костюми, готови да срещнат и поздравят съседите си според положението им.

— Дин-дан! Дин-дан!

На ъгъла на Чърч стрийт празнично облечена стоеше мис Патън, изчаквайки приятелката си Робина Стот, жената на кмета.

— Добро утро — присъедини се тя тържествено към Робина. — Днес в църквата ще има голямо посещение! Ето ги Уолди отсреща, с

Дейви Мъри. — Тя им се поклони ниско. — Мъри дали не е пак с нов костюм? Май се облича твърде елегантно за син на прислужник.

— Както и да е — забеляза жената на кмета. — Изабел изглежда щастлива. Не е лоша на фигура.

— Ще напълнее като майка си — подсмръкна мис Патън. — Помни ми думата, ще стане дебелана, и то преди да навърши четиридесетте.

— Дин-дан! Дин-дан! — зовяха църковните камбани добрите и милосърдните на молитва.

Изведнъж мис Патън изпусна такова приковаващо вниманието възклицание, че Робина се спря.

— Виж! — възкликна тя. — Погледни, за бога!

Настана мълчание, докато двете жени напругаха очите си през множеството богомолци към една фигура, която се появи откъм Колидж Роу.

— Както е вярно, че Бог ме е създал — изрече Робина тържествено, — това е Грейси Линдзи!

Вървейки си сама, Грейси постепенно осъзна раздвижването, което предизвикваше около себе си. Хората я поглеждаха, а после отместваха поглед встрани. С възмутено и оскърбено лице мисис Уолди придърпа дъщеря си по-близо до себе си. Мъри като че ли не я забеляза. Мис Крег от шивашкото сдружение тръсна глава с възмущение.

Грейси се изчерви, после побледня. Беше забравила за силата на скандала в една малка общност. Не беше и сънувала, че враждебността на града към нея би могла да бъде толкова жестока и безкомпромисна. Тя наистина се разколеба, но вече беше твърде късно да се оттегли. Изкачи се по широките каменни стъпала и влезе в църквата.

Тръгна по пътеката, чудейки се къде да седне, тъй като църквата бе по-пълна с богомолци, отколкото бе очаквала. Накрая седна на една от страничните пейки, на която имаше само една жена — мис Айза Дън.

И тогава старата мома Дън, която до този момент не беше забележима с нищо, записа навеки името си в историята на града Левънфорд. В мига, в който Грейси се намести на пейката ѝ, мис Дън се изправи, събра вещите си — томче с химни и ръкавици — и

демонстративно прекоси пътеката към друга пейка. Лек ромон премина над богомолците, тих, но одобрителен.

Грейси остана, седнала сама на пейката, с тъпа болка, пареща сърцето ѝ. Чувстваше, че всички погледи бяха фиксирани в нея. Разбра, че бе направила ужасна грешка. Би дала много, ако можеше да се озове вън от църквата и обратно в стаята си, но сега не можеше да се помръдне. С поглед, сведен надолу, тя остана така, докато църквата се изпълни и пасторът застана на амвона.

Преподобният Дъглас Моуът беше едър, пухкав мъж с тлъстини на етажи изпод високата яка. Пълнотата му бе станала нарицателна и из града се говореше, че жена му дори връзвала връзките на обувката му. Сам той положително не би могъл да ги достигне през издутия си търбух. Някои непочтителни елементи го наричаха „Криши^[7] Моуът“, защото, случеше ли се в църквата да присъстват по-видни и заможни богомолци, проповедта му в такива случаи беше ненадмината по мазно подлизурство. Криши всъщност не беше добър проповедник, но имаше дарбата, рядко срещана у една поначало мълчалива раса, да говори, да меле непрекъснато.

— Когато си отвори голямата бърлива уста — казваше аптекаря Хей, — думите му се леят като мас от свински мехур.

В по-префиненото левънфордско общество за Моуът се изказваха почтително, че е „красноречив“ и че „мисълта му тече“.

И наистина, днес пасторът оправда в пълна мяра тези хвалебствия. Зае мястото си, а месищата му сякаш преляха над ръба на амвона. Усетил напрежението в църквата, погледът му чевръсто зашари по паството и се спря на натрапницата — Грейси, сама на пейката.

Аха, такава значи била работата! Ка-а-ква възможност! Какъв удобен случай за малко драматизъм и поучение! Без всякакво угризение и колебание Моуът заряза проповедта, която бе подготвил върху пророк Исая (41:6) и вместо това, присвивайки като хобот големите си влажни устни, обяви с патос:

— Притчи седма и десета: „И вижте, дойде жена, пременена като блудница!“.

Последва мъртва тишина, мълчаливо очакване с притаен дъх. След това преподобният Моуът започна своята проповед. И каква проповед беше! Дори кметът, който ненавиждаше пастора, бе принуден

да признае силата му. А останалите просто поглъщаха словото му в екстаз. Освен шанса да утвърди ораторската си репутация, Криши имаше и собствени причини за атаката си. Като повечето шишковци, здраво закотвени към грозни съпруги, „разгулът на плътта“, както той го наричаше, неизменно отвързваше у него бушуваща ярост.

Освен това винаги бе имал зъб на семейство Линдзи. Едно време старият Том бе положил много усилия да намъкне зет си Дениъл Нимо в амвона, който той самият сега заемаше така достойно. Знаеше нещо и за интимната ситуация между уважаваното от него приятелско семейство Уолди и Дейвид Мъри — всъщност малко бяха нещата, които Моуът не знаеше. А като капак на всичко вчера възлюбената му съпруга със злокобен шепот му бе разкрила, че е заловила Едуард, едничкия му роден син, да се навърта около онази Линдзи в кантората на „Кедив“. Мухите около гърнето с мед — да-а, наистина!

И така, преподобният Моуът просто се отприщи. Ала беше предпазлив, забележете. Криши беше преди всичко хитър и проникателен. В съзнанието си нямаше нищо осъдително против Дениъл, което открито да обяви. Дори неговите порицания към Грейси, макар и да не можеха да се сбъркат с нещо друго, бяха завоалирани. Гласът му гърмеше с хиперболи, стрелите си пускаше направо от Светото писание:

Защото Божията заповед е факел, който те пази от блудницата, от лъстивия език на чуждата жена. Не пожелавай хубостта ѝ в сърцето си, за да не бъдеш уловен чрез очите си и да не те увлече с клепките си. Защото от приюмите на блудната жена — тръпка на спотаена наслада премина през събранието от богомолци — мъжът изпада до корица хляб.

Може ли мъжът да носи огън в пазвата си и дрехите му да не изгорят? Може ли човек да ходи по живи въглени и да не изгори нозете си? Тя го увлече със сладките си думи, а с мазните си устни го покори. Той тръгна направо след нея, както вол отива на заколение, както псето на

синджира и еленът срещу стрелата. Вслушайте се в мен сега и внимавайте в думите от моята уста. Нейният дом е път към ада, който води долу в килиите на Смъртта!^[8]

Седнала всред другите, Грейси чуваше всичко това, но отпърво едва ли го разбираше. После осъзна, че то бе насочено към нея, всяка дума беше камък, запратен към главата ѝ. Не можеше да се помръдне. Нещо в нейната неподвижност плашеше, защото у нея се бе възцарил хаос и такъв рязък обрат в чувствата ѝ, който бе почти непоносим. Бе дошла тук да се моли, да намери търпимост и разбиране. А ето как се отнасяха с нея!

Най-сетне всичко свърши. С въздишка на удовлетворение събранието се изправи на крака и църквата започна да се опразва.

Ако беше по-съобразителна, Грейси веднага щеше да стане и си тръгне. Ала тя остана на пейката няколко мига, като се опитваше да събере разпилените си сили, забравила, че отвън хората щяха да се съберат на групички, да поклокарстват и разменят впечатления от постижението на пастора за този ден. Така че, когато най-после стана и си тръгна, тя бе принудена да се изправи срещу всички тях, по-отблизо и по-жестоко отпреди.

Слезе по стъпалата между групичките богомолци. Вървеше бавно, с надеждата да зърне приятелско лице, някой, с който да размени едничка дума на поздрав. Нямаше такъв. Разговорът им секваше, докато минаваше край тях. Извъръщаха главите си встрани. Никой, ни една душа не показва с нещо, че я забелязва. Давещо ридание се надигна в гърлото ѝ. С наведена глава, тя се обърна и се запъти към квартирата си.

Този следобед слънцето успя да пробие сивите облаци и подчерта спокойствието и тишината на святия неделен ден. Седнала на плетения стол в стаята си, Грейси с невиждащи очи се взираше в сивата еднообразна гледка на покривите и комините пред себе си.

Ако само Франк Хармън беше в града, той поне би се оказал за нея някаква опора, би я отвлякъл от нерадостните ѝ мисли. Уви, беше отишъл в Лондон по работа, за цяла седмица. Когато мракът се спусна,

тя все още седеше там. Не се раздвижи и когато мисис Глен, загрижена и запъхтяна, изкачи стълбите и почука на вратата ѝ, за да разбере какво ѝ беше.

— Не бива така — каза хазяйката на влизане. Беше със зачервено лице и дъхаше на алкохол. — Не мога да понеса да те гледам как седиш сама. Ела долу при мен, пред камината.

Грейси поклати глава.

— Лоша компания ще съм за теб, мисис Глен.

— Тц-тц, драга моя. Не приемам отказа ти. Пукнат грош не давай какво говорят за теб! Ще ти капна нещо, което ще ти върне настроението.

За момент Грейси се поколеба, после се изправи. Защо в края на краищата да не приеме тази любезна покана? Какво я беше грижа? Щом градските светии и светици я бяха низвергнали, то тогава трябваше да се присъедини към грешниците. Не се възпротиви, когато мисис Глен обгърна с ръка талията ѝ и я придружи надолу по стълбите.

---

[1] Робърт Танахил (1774 — 1810) — шотландски поет. — Б.пр. ↑

[2] Организация на английски социалисти, основана в 1884 г., поставила си за цел установяване на социалистическия строй с постепенни реформи, без революция. — Б.пр. ↑

[3] Смекчен, олекотен израз. — Б.пр. ↑

[4] Мярка за повърхнина, равна на около 4 декара (4046 кв. метра). — Б.пр. ↑

[5] Един от рицарите на Кръглата маса на крал Артур. — Б.пр. ↑

[6] Греяно вино, подсладено и с подправки. — Б.пр. ↑

[7] Мазният (шотл.). — Б.пр. ↑

[8] Сверено с българския превод на Библията, издание на Светия синод, София, 1991 г. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

През летните месеци Дениъл се радваше на ранното утро повече, отколкото на другите часове от деня. Ставаше в шест часа и след като занесеше на Кейт нейната чаша чай, движейки се безшумно по чехли из тихата къща със спуснати кепенци, се измъкваше навън в градината. С нощница, втъкната в панталоните, навлякъл старото работно палто върху мършавите си гърди, там той жадно вкусваше напоените с роса ухания на утрото.

Докато повлеклите се воали на изпаренията се разтапяха под жълтото слънце, а тихата красота на летния пейзаж изплува като на картина изпод мъглата, Дениъл работи в градината си. Кравите от фермата на Дръмърс, току-що издоени, се пръснаха по полето с тихо мучене. Големи капки роса примигваха и блестяха в цветовете на калцеолариите. И Дениъл с преливащо от възторг сърце усети свежия отпечатък от ръката на Създателя върху земята.

Ала в това понеделнично утро, седмица след като Грейси бе напуснала къщата, сърцето на Дениъл не беше спокойно. Градината му никога не бе изглеждала по-добре. Неговите секирчета^[1] бяха израсли гигантски високи — пищна редица от бели, розови и бледовиолетови цветове, по четири, пет, дори шест на едно стъбло, с неразцъфнали пъпки, носещи обещание за още красота.

При все това погледът на Дениъл бе разсеян, умът му — загрижен и разтревожен. Целта, в постигането на която бе вложил цялото си сърце и която сега виждаше по-актуална и неотложна от всякога, не изглеждала по-близо до осъществяването си.

През последните седмици бе изследвал и вече изчерпал всяка нова възможност в своето търсене на местонахождението на тази Ленг. И все напразно. Отново и отново бе кръстосвал градовете в околността по някаква илюзорна следа само за да види надеждите си грубо захвърлени в праха.

С унил дух той влезе в къщата, закуси и тръгна на работа. Беше малко позакъснял от обичайното си време, защото тъкмо когато

пресичаше площада, градският часовник удари осем и половина. Инстинктивно ускори крачките си. И тъкмо свиваше покрай ъгъла на Хай стрийт, когато раздавачът, вече тръгнал на сутрешната си обиколка, го спря и му подаде едно писмо. В син плик, то имаше вид на официално. Странно възбуден, с настръхнала кожа Дениъл го отвори.

Околийски съд

Уинтън

19 юли 1911 г.

Уважаеми господине,

Във връзка с вашето запитване от 7-мо число миналия месец можахме да направим справка в архивите на градския съд и сега сме в състояние да ви уведомим, че мисис Ани Ленг, бивша жителка на Метвън, Пъртшайър, понастоящем живее на номер 17, Клайд Плейс, в Къркбридж. Напоследък мисис Ленг е била призована пред съда по обвинение, че е нарушила член 15А от Закона за закрила на децата и е била поставена на изпитателен срок.

Ако можем да ви бъдем и по-нататък полезни по този въпрос, не се колебайте да влезете отново във връзка с нас.

С уважение, господине, ваш покорен

Ендрю Рос

Секретар на Уинтънския съд

Сподавен вик се откъсна от гърлото на Дениъл, вик на радост и триумф. Най-после, най-после бе попаднал на вярна следа. Въпреки малко обезпокоителния тон на писмото, новината, която то съдържаеше, беше официална и положителна. След всичките си безплодни набези сега той приветства писмото като блеснал фар в тъмно и бурно море. Нямаше нито миг за губене. Днес не би отворил студиото. Проникнат от нова вяра и нова сила, той погледна часовника си и без колебание се обърна на петите си и се отправи към гарата.

Тук след кратко чакане зае мястото си в едно третокласно купе на влака за Уинтън в девет часа. Докато локомотивът пухтеше през долината, той седеше напрегнат и нетърпелив, с немиждащи очи,

вперени в ивицата камъш, ограждаща блатистата местност, където под ситния дъждец флегматично пасяха няколко крави.

Стигна в Къркбридж рано след пладне. Памукопредачниците — главната индустрия на това голямо предградие на Уинтън — тъкмо разпускаха работниците си за обедната почивка. Стотици жени със забрадки изтичаха като поток от големите фабрични порти, като армия в поход. От оловното небе ръмеше неспирен дъжд върху тази печална и мрачна сцена и превръщаше непочистения калдъръмен път в море от кал.

Дениъл попита един полицаи за пътя до Клайд Плейс и като вдигна яката на палтото си, се шмугна в тълпата. На края на главната улица сви вляво и като мина покрай желязната статуя на един от големите фабриканти в окръга, навлезе в по-беден квартал на града.

Никога преди не беше виждал такива мрачни и нерадостни постройки. По канавките течаха зловонни води от бояджийските фабрики. В дворовете висеше простряно на въже захабено, мърляво пране. Почти всеки вход водеше към бар или кантора на букмейкър^[2].

Най-лошите опасения на Дениъл се оправдаха. Попечителката на сина на Грейси, мисис Ленг, бе паднала дори по-низко, отколкото той вече предполагаше.

Прекося постлан с калдъръм площад и влезе в уличка, тясна като канал, между високите постройки. Този канал, застлан с воняща кал, бе обозначен с очукана синя емайлрана табелка — „Клайд Плейс“.

Дениъл бе обладан до премала от душата го умора, физическа и душевна. Вонята на тази уличка и бордеите, които я ограждаха от двете ѝ страни, смразиха кръвта му. Беше така мрачно, че дори и в най-ясния ден тук едва ли проникваха слънчеви лъчи. Като в дъно на кладенец. Изведнъж Дениъл поиска да се махне, да избяга оттук някъде в откритата степ, където свежият въздух би го пречистил.

Ала нервната му възбуда, сега усилена почти до истерия, не му позволи да се върне назад. Той влезе в пасажа, водещ до номер 17 и заизкачва стълбите нагоре. Стълбището не бе по-лошо от обичайните за този квартал. Тъй като обиталището бе построено на принципа „гръб до гръб“, нямаше прозорци. Горелките на газовото осветление бяха запушени, а на една от площадките капеше смрадлива вода от пукнатата канализационна тръба.

Дениъл изкачи три етажа, събирайки кураж и сили от безмълвната молитва на устните си, когато изведнъж се препъна и едва не падна. На стъпалото седеше момче. През лепкавия полумрак Дениъл вторачи поглед в него. Момчето, изглежда, по философски убиваше времето, като си играеше с малки заоблени камъчета, които подхвърляше и ловеше във въздуха с opakото на ръката си.

Ала Дениъл едва ли забеляза това. Самото момче прикова поражения му поглед. Той знаеше какво е рахит. Знаеше още, че рахитът бе преобладаващото заболяване у децата, обитаващи тези бордеи, недохранени, без да видят слънчев лъч. А сега ясно видя, че краката на това дете бяха изкривени и обезформени под него и колко дребничък беше, с глава, твърде голяма и несъразмерна, за да я държи изправена. Поддържаше я с една ръка, опрял лакът на коляното си. Върху изпитото му лице очите му бяха тъмни и сериозни, а кожата му жълта, с цвят на грива лой, мътна и без блясък. Би могъл да мине за седемгодишен.

Седнал там, на стълбището, той обгърна Дениъл с печалните си, твърде уморени очи. Едва тогава Нимо можа да изговори:

— Тук ли живее мисис Ленг?

След пауза момчето сериозно кимна с глава.

— Искам да я видя — каза Дениъл.

— За наема ли идваш? — попита малкото момче. — Боя се, че няма да може да ти го плати.

— Не искам да ми плаща нищо. Искам само да поговоря с нея.

Детето се поколеба, преценявайки Дениъл по своя си задълбочен начин. После бавно рече:

— Добре. Ще те заведа.

Изправи се. Стори го като всички рахитични деца, като се подпря на коленете си, докато несръчно и с усилие стигна до изправен стоеж. Трудно му беше. Но накрая успя и накуцвайки, пое нагоре по стълбите.

На най-горната площадка спря пред една врата. По вида му Дениъл разбра, че това беше неговата врата. После момчето се обърна и върху него падна светлина от счупената капандура на покрива.

Сега за пръв път Дениъл видя лицето на момчето. Сподавено възклицание се отрони от устните му и тежка вълна от емоции го заля. Усети я така, както корабът усеща тласъка на могъщия океан. Това

обърнато към него лице, макар тъй бледо и хилаво, непогрешимо приличаше на лицето на Грейси.

В близък план, обляно от сивата светлина, лицето сякаш изплува от мрачния фон, странно лъчисто и призрачно, като че ли мъгливият образ на самата Грейси се бе разкрил пред зора му. Особено очите, онези големи светлокафяви очи, замислено фиксирани в него, никога не можеха да бъдат сбъркани с други.

Дениъл безмълвно преглътна. После можа да издума неясно:

— Как се казваш?

Момчето отговори:

— Наричат ме Робърт.

— А другото ти име?

От вълнение Дениъл говореше рязко и малко грубо.

— Ленг ли се казваш? Мисис Ленг майка ли ти е?

— Да, Ани Ленг ми е майка — потвърди някак неопределено Робърт. — Както и да е, живея при нея.

И сякаш нежелаещ да бъде разпитван повече, отвори внимателно вратата на своя дом.

Беше единствена стая. В дъното ѝ върху дюшек от дреб, постлан направо на голия линолеум седеше по турски жена. С бързи движения тя шиеше нещо от парче плат в скута си. Иглата ѝ летеше насам-натам с мъртва, автоматична монотонност. Дори в хаоса, бушуващ в главата му, от погледа на Дениъл не убягнаха бедната мебелировка на стаята, ръждясалата печка, напуканият порцелан и разкъсаните щори.

В близкия ъгъл три деца, всички по-малки от Робърт, си играеха с капака на стара консервена кутия. До дюшека се търкаляше купчина недовършени панталони от груб шевиот.

Робърт се приближи до жената, после с предпазливостта, която бележеше всичките му действия, обърна поглед към Дениъл и измърмори нещо в ухото ѝ.

Мисис Ленг откъсна със зъби парче черен конец от кълбото, поглеждайки първо Робърт, после Дениъл.

— Не могат ли тези хора да ни оставят на мира? — оплака се гласно тя. — Какво зло съм ви сторила?

— Не, не е това — успокои я Робърт. — Човекът просто иска да поговори с теб.

Преди тя да успее да отвори устата си, Робърт се обърна, подбра играещите деца и вкупом ги напъди от стаята. Накуцвайки след тях, той се обърна важно към Дениъл с изражение, че е постигнал нещо, и му кимна, сякаш му подсказваше, че сега би могъл да продължи насаме с работата, по която беше дошъл. В този жест имаше някакъв копнеж и толкова мъдрост, че те сякаш се предадоха и на Дениъл, ала гласът на жената го върна към действителността.

— Какво искате от мене? Виждате, че съм заета. Трябва да свърша тази работа до седем.

Дениъл прикова своя настойчив и сериозен поглед върху Ани Ленг. Тя беше жалко създание, силно гримирана, не стара, но вече похабена, както личеше, от тежък живот и зла участ. На всяка от бузите ѝ грубо се червенееше петно, а под очите ѝ имаше синкави торбички. Глезените ѝ, подаващи се изпод измачканата, износена пола, бяха безформени и подути. Седеше с шал, обгърнал тесните ѝ рамене. Не беше спряла нито за секунда шиенето и след като той бе влязъл в стаята.

Дениъл се покашля и конвулсивно преглътна без слюнка.

— Дойдох за това момче — каза той. — Момчето, което наричате Робърт.

Мълчание последва думите му. Тя не проговори, не направи никакво усилие да му помогне. Не му беше лесно да продължи под погледите, с които тя крадешком го стрелкаше. Все пак някак си той продължи да говори, изяснявайки за какво беше дошъл и какво искаше.

Отначало изражението ѝ остана тъпо и капризно, но докато той продължаваше да говори, лицето ѝ се промени, разкривайки последователно емоции, които тя несръчно се опитваше да прикрие — изненада, бавно проумяване, след това бърза и пресметлива находчивост. Спря да шие, остави парчето плат да падне в скута ѝ и се стегна, за да посрещне погледа на Дениъл.

— Е, добре — проговори тя най-сетне, — няма да отрека, че той е момчето, което търсите. Да, той е детето на Линдзи.

Дениъл не се съмняваше в това. Беше го узнал преди пет минути, на стълбището отвън. Продължи да я притиска с думи, настойчиво, забързано и убедително:

— Тогава оставете ме да го отведа със себе си. Още днес бих могъл да го взема.

Тя решително поклати глава и отвърна, говорейки бързо:

— Не, не! Не мога да направя това! Не бих могла и да си помисля. Детето е поверено на мене. Имам документи, за да го докажа. Пък и не мога без него. Помага ми по най-различни начини. Обикаля целия квартал с моите поръчки. Сам можете да се уверите колко е умен. Знаете, вече не ми достигат сили. Животът ми стана много тежък след смъртта на мъжа ми. Откакто съм напуснала фермата, водя борба, за да оцелеем някак. Освен това много съм привързана към Робърт. Добро човече е. Ами парите, които съм изхарчила за него за лекарствата през зимата, толкова е слаб и изнежен. Да, да, трябва и това да се вземе предвид. Наясно сте, разбира се, че когато старият Линдзи умря, нямаше вече и пени помощ за мен.

Тя млъкна, сякаш беше казала достатъчно и с присвити устни отново се захвана с шиенето си. При всичкото си простодушие и наивност Дениъл все пак бе разчел правилно лицето ѝ.

— Колко искате? Ще ви платя, ако ми дадете момчето.

Тя пак остави плата в скута си, а ръцете ѝ, с изпъкнали вени и пръсти, насинени от безбройни убождания с иглата, нервно сграбчиха ръба на шала ѝ. Макар че не направи опит да го прикрие, думите му дълбоко я развълнуваха. От своето шиене на парче, което беше единственият ѝ източник на средства през последните две години, тя получаваше за труда си средно по шилинг и три пенса дневно, от които пари бе принудена да заделя и за конци и копчета. Ала сега по някакво щастливо хрумване съдбата ѝ бе предоставила този шанс. Като се боеше да не поиска твърде много и все пак отчаяно опасявайки се да не би да поиска недостатъчно, тя се луташе в бъдеща съжаление нерешителност.

— Бихте ли... бихте ли ми дали дваисет лири?

Дениъл, също ролкова развълнуван, колкото и тя, впери поглед в нея. Не знаеше нищо за неизбежните съдебни дела или за валидността на нейните права над детето. Никога не се беше досещал, че с една заплаха от съдебно преследване на основание проявена небрежност и липса на грижи към детето, бързо би я накарал да промени отношението и претенциите си. По природа беше твърде мек за такъв стратегически ход. И искаше Робърт. Само един поглед към това

мършаво, изпито лице и тази осакатена фигурка бе затвърдил намерението му и го беше довел до най-отчаяна решимост. Момчето трябваше да се махне оттук дори ако това би му струвало всичко, което притежаваше. Гмурна се смело в неизвестността:

— Ще ви дам двайсет лири. Сега ги нямам. Но ще ви ги донеса — решава бързо — вдругиден. И тогава ще отведе момчето обратно при майка му.

Тя втренчи поглед в него като в транс. Не беше за вярване, той щеше да ѝ даде двайсет лири! Мили боже! Какво ли не би могла да направи с толкова много пари — двайсет лири! Те биха направили от нея нова жена, биха ѝ донесли облекчение и удобства, биха я избавили от робския труд, о, биха ѝ стигнали завинаги. Изведнъж, без причина, тя избухна в плач.

— О, миличък — изхленчи тя, — не знам какво ще си помислите за мен. Излиза, че ви продавам момчето. Но Бог ми е съдник и Той вижда, че не бих го направила, ако не се нуждаех от тези пари. Нямате представа какво е да си беден и безпомощен и да достигнеш *дъното* на този свят.

Дениъл я изчака да изплаче сълзите си. После, докато тя бършеше очите си с ръба на своя шал, каза ѝ с глас, който той се опитваше да овладее:

— Ще повикате ли детето сега?... Просто за да го видя още веднъж?

Дениъл пристигна в Левънфорд в осем часа същата вечер, въодушевен и в отлично състояние на духа. Когато влакът влезе в завоя при Дъмбрек, погалиха го последните слънчеви лъчи — в късния следобед небето се беше разчистило до неочаквана, ярка синева и той доби чувството, че се носеше по игриви вълни от светлина.

Дрехите му бяха изсъхнали на тялото през време на пътуването до дома. Усещаше леко пристягане в гръдния кош, а краката си малко схванати. Докато във вечерния здрач бързаше по Чърч стрийт към квартирата на Грейси, ушите му бучаха, но Дениъл не обръщаше внимание на това. И макар че не беше ял почти нищо през целия ден, дори и не помисляше да се прибере вкъщи за вечеря, преди да е видял племенницата си. Веднага трябваше да ѝ съобщи голямата новина.

Но жалко за старанието и енергията му. Грейси не си беше у дома. Когато почука на Колидж Роу, номер 3, отвори му мисис Глен и с поглед, насочен някъде над главата му, отвърна предпазливо:

— Тя излезе от къщи в шест часа.

Лицето на Дениъл посърна.

— А кога ще се върне?

В тона на хазайката се долавяше дискретност:

— Е, не спомена кога ще се върне. Не ми се вярва да закъснее. Макар че не мога да кажа това със сигурност.

Дениъл още се помайваше и не си тръгваше.

— Не знаете ли къде е отишла?

След моментно колебание хазайката го дари с професионално уклончивата си усмивка:

— Не съм такава, че да се интересувам къде ходят наемателите ми. От това изобщо няма полза, никога. Какъв ужасен ден имаме днес, нали? Макар че сега времето се пооправи и може би утре пак ще имаме топъл ден. Лека нощ, мистър Нимо, и благополучно завръщане у дома.

Вратата учтиво и безшумно се затвори пред лицето му и на Дениъл не му оставаше нищо друго, освен да си тръгне. Все пак не му се искаше да се оттегли мирно и тихо по пътя си. Трябваше да поговори с някого. Трябваше, трябваше да сподели вълнуващата новина за откритието си, за всичко онова, което бе направил и сега възнамеряваше да стори. То беше нещо по-велико и по-голямо, отколкото гърдите му можеха да поберат.

Улиците бяха вече тъмни, магазините затворили преди повече от половин час. Така че той се запъти към своя приятел аптекаря.

Хей поне си беше въщи. Седеше си в стаята над аптеката, с чехли на големите си крака и „Логиката“ на Мил на коленете. Откъснат от тезгяха си и лениво отпуснат в креслото, на лицето му бе изписано още по-ярко изражението на всезнаещ цинизъм.

Когато Дениъл се появи при него, аптекарят се взря в лицето му с онази иронично критична изпитателност, която самият Хей наричаше „да му хвърля един поглед“. След това, преди Дениъл да успее да проговори, Хей забеляза сатирично:

— А, това си ти, мое хубаво малко човече! Влез! Гледай само да не се препънеш в себе си. А по закона за земното притегляне може и да

паднеш.

Дениъл беше в твърде повишено настроение, за да се подразни. Седна на един стол и ликуващ възкликна:

— Намерих го!

През дългия си нос аптекарят вторачи любопитен поглед в Дениъл.

— И аз се досетих, че си го открил. Човече, ти си съвършен пример на homo eedioticus^[3]. Не си ли навлече достатъчно неприятности с онази жена, че сега да се главоболиш и за копелето ѝ?

— Не бива да говориш така — протестира горещо Дениъл. — Казвам ти, Хей, то ми направи много силно впечатление, това дете. То е невинно малко създание. А пък мястото, където живее, е просто помийна яма на мизерия и поквара. Не вярвам момчето да е видяло зелена поляна или да е вдъхнало поне глътка чист въздух през целия си живот. А никога не циври или хленчи. То е, о, човече, за мен то е вдъхновение.

Хей се изсмя с най-предизвикателния си смях.

— Какви ми ги бръщолевиш?

— Това е Божията истина — не отстъпваше Дениъл. — Той е изключително момче. Едва седемгодишен, а посреща нещата като зрял мъж. Трябваше да го видиш как се грижи за онази жена Ленг — болнава напоследък — и за другите деца. Той трябва да има по-добър шанс в живота. Ние трябва да го измъкнем от онова място. Това е неговият едничък шанс.

— Карай тогава както си знаеш. Ами като го вземеш, какво ще правиш с него?

— Не разбираш ли, че и майката, и синът ще спечелят от това? Грейси ще му създаде дом. Може и да ти е смешно, но това ще е нейното спасение. Ще ѝ намеря някаква работа малко по-настрани от Левънфорд, където бяха така груби и жестоки с нея.

Замълча, за да си поеме малко дъх, след това продължи:

— Казвам ти, приятелю, с Божията воля преди края на седмицата ще съм събрал майката и сина.

— Такива са твоите планове — каза аптекарят съжалително, — ама мислил ли си какви може да са плановете на прекрасната млада дама?

— Ще я потърся. Беше излязла.

— О, така ли? Какво рядко съвпадение! И къде е тя?

— Откъде да знам — тросна се Дениъл почервениял.

— Очевидно. Откъде ще знаеш, разбира се. — Хей високо се изсмя. — Не си произнасял по-вярна дума в живота си. Откъде... Ха! Ха!... Откъде ще знаеш?

Дениъл придоби озадачен вид.

— Бедни ми приятелю — подхвана презрително аптекарят, — ти наистина си непоправим идиот. Представи си само гнездото на оси, което ще разтуриш, скандала, който ще предизвикаш в почтения град Левънфорд, в който още отеква името на Грейси Линдзи. И ти възнамеряваш да доведеш копелето й тук, пред лицето на всички? Или искаш целият град да те погне по петите заедно с Грейси?

Дениъл упорито сви устни.

— Не мога повече да го оставя в онзи бордей. Какво друго да сторя?

Замълчаха. Аптекарят се бе изтегнал в креслото си, разглеждайки с делови вид и задълбочено тока на чехъла си, който почти бе паднал.

— Е, ще ти кажа какво би могъл да направиш — каза най-послед той, отпуснал надолу ъгълчетата на устата си. — И забележи, не се интересувам и за пукнатото пени от твоята Грейси Линдзи или от нейното... е... както вече го нарекох. Ала, за бога, просто не мога да те гледам как ще се правиш на глупак, да, и може би нещо по-лошо от глупак. Защото в този град има хора — Моуът, Уолди и неколцина други, които биха ти забили ножа дълбоко, много дълбоко, заради тази работа. — Той се усмихна презрително. — Заради това аз съм почти склонен да ти подам ръка за помощ.

Настана драматична пауза. После Хей, подкрепил се с хапка сладко коренче, подхвана пак:

— Може би в ума си, ако имаш ум изобщо, няма да одобриш моята лодка на езерото. Но все пак! Това момче е полумъртво според твърдението ти, умира за глътка свеж въздух. А що се отнася до хубавата му маминка, колкото по-скоро се разкара от този царствен град, толкова ще е по-здравословно за нея и за всички около нея. Ако познаваше мистър Хармън така добре както мен, можеше да схванеш пълния смисъл на забележката ми. И тъй, ще ти кажа какво смятам да сторя за теб, мой малоумни малък приятелю. Ще ти предоставя моята

плаваща вила за момчето и за Грейси и те ще могат да си изкарат там една хубава ваканция заедно, докато ти подготвиш за тях голямото ново място, което сам ще намериш.

Тиха въздишка се отрони от устните на Дениъл, схванал изцяло предимствата на тази идея. Съвсем вярно беше това, което Хей каза за него — че само забърква разни каши, че умът му не сече достатъчно, за да предвижда подробностите и урежда нещата както трябва. Беше се уморил до смърт да обмисля и пресява в главата си всички усложнения, до които водеше това положение, и все пак никога не би му дошло на ум така блестящо и толкова просто разрешение. Ами че то решаваше проблема отведнъж.

— Човече — заекна той със смесено чувство на възхищение и благодарност, — това е гениална идея!

Хей отхвърли благодарностите на Дениъл с махване на ръка и с изражението на личност, надраснала всякакви дребнави емоции на човечеството. При все това той дори благоволи по един пищно високомерен начин да разясни всички достойнства на стъкмения от него план.

И когато след половин час Дениъл се сбогува с него, нещата между тях бяха изяснени. Наистина по един чудесен начин Бог твореше делата си. Кой би дръзнал да се усъмни в ръката на Провидението в такъв момент и в такава нощ? Очите му се насълзиха, докато крачеше по пътя си.

И тогава, тъкмо стигнал до края на Колидж Роу, видя една жена да завива покрай ъгъла пред него и да се изкачва по стъпалата пред номер три. Беше Грейси. Потискайки импулса да ѝ извика, Дениъл се завтече след нея и стигна пред входа на къщата тъкмо когато тя се канеше да затвори предната врата.

— Дениъл! — възкликна тя, изненадана да го види, нерешително притисна ръка към бедрото си, все още държейки ключа. — Как ме изплаши само! Защо си навън по това време?

— А ти, Грейси? — попита я той на свой ред с незабележимо подозрение в тона си.

— Аз? — произнесе тя думата с тон, който сякаш отхвърляше въпроса му. — Бях на концерт.

— С кого, Грейси?

— О, с моя приятел и работодател Франк Хармън.

Тя се усмихна с нова, лека нотка на горчивина. Бузите ѝ бяха поруменели, очите ѝ изглеждаха неестествено блестящи. След това, съзряла изражението на лицето му, тя изведнъж се размекна, навеждайки се към него с импулсивна топлина.

— Хайде, хайде! Не бъди така печален, бедни човече! Между Франк и мене няма нищо. Само отидохме на концерт в Овъртън, ако това те интересува. Не мога да остана сама и да си въртя палците от скука през цялата вечер. Мога ли?

По някаква причина той изпита странна тревога. Никога не я беше виждал така крехка и беззащитна, така неприличаща на себе си. Лекотата на тона ѝ звънеше съвсем фалшиво. По някакъв странен начин тя сякаш се надсмиваше над себе си.

— Не ме гледай така строго, Дениъл, скъпи. Вие ми се свят от това. Но защо ли те държа тук на студено? Влез вътре. Ще се обадим на мисис Глен. Тя ще ни почерпи по чаша нигъс в нейната уютна гостна.

Държанието ѝ беше така чудновато, така напрегнато възбудено, че това, както и подозрителната миризма на дъха ѝ го разтревожиха. Последва я в коридора, но се спря в подножието на стълбището, където газова лампа с жълт абажур хвърляше трепкаща светлина върху тях.

— Почакай, Грейси — прошепна нервно той. — Няма да влизам по-нататък. Само исках да знаеш, че днес ходих в Къркбридж. — Той си пое дълбоко дъх. — Намерих... момчето.

Изведнъж настана тишина, нарушавана само от слабото съскане на газовата горелка.

— Да, скъпа — кимна той с глава. — Сега можеш да го имаш отново, когато пожелаеш.

Тя бавно се обърна, като потърси опора в стената зад себе си. Изражението ѝ придоби вцепенен, сепнат вид, раздвоено от нереално повишеното ѝ настроение и внезапното осъзнаване какво означаваха думите му. Тя протегна ръка напред, сякаш той ненадейно бе насочил силна струя светлина в лицето ѝ.

— Какво каза? — измърмори тя неясно.

Той повтори онова, което вече бе казал.

— О, това ли било. Успял си!

Грейси бавно потърка с ръка челото си, като че ли се опитваше да изтрие несвързаните си и объркани мисли.

— Кажи ми... кажи ми как го намери?

Застанал в преддверието на пансиона, той й разказа какво бе направил и какво предлагаше да направи още с помощта на аптекаря Хей.

Когато свърши, тя впери поглед в него с увиснала долна устна и с очи, така тъмни на бледото й лице, че изглеждаше сякаш зениците им се бяха разлели.

— Що за жена съм аз? — заговори тя със смутен и безпомощен тон. — Не знам. Бих желала някой да можеше да ми каже.

После изведнъж се обърна, облегна се на стената, зарови лице в дланите си и заплака. Плачеше тихо, но с такава отчаяна отдаденост, че най-сетне Дениъл докосна ръката й с плах протест.

— Остави ме просто да си поплача — изхлипа тя. — Имам чувството, че никога не съм могла да се наплача. При това, скъпи, ужасно ме боли главата.

— Не го вземай толкова трагично, Грейси — прошепна той разстроен. — Вярно е, че сега не ти е лесно. Но ще видиш, че накрая всичко ще се уреди за добро.

Най-сетне плачът й секна. Докато изтриваше очите си, някаква тръпка, нервен спазъм разтърси тялото й. Плахо го погледна.

— Съжалявам, свако Дениъл. Повече няма да съм такава.

И пак същият потиснат спазъм, почти истеричен.

— Струва ми се, че концертът не ми понесе.

Тя бавно повдигна глава.

— Мисля, че ще е по-добре да се кача в стаята си. Благодаря ти за всичко, което си направил за мен. Не ми се остава повече тук. Умирам за сън.

Тя го дари с тъжна, уморена усмивка, пародия на възторжената благодарност, която той бе очаквал, и бавно, с несигурни стъпки започна да изкачва стълбището. Цяла минута след като тя вече бе изчезнала от взора му, той остана загледан нагоре, поглаждайки малката си брадичка с озадачен, недоволен и загрижен вид.

Грейси се бе държала странно тази нощ, да, дори преди да й беше казал новината. С неясна болка и усещане за беда, той се обърна, тихо излезе от къщата и се отправи към дома си.

Чувстваше силна умора и остра болка в гърдите, докато пресичаше празното място, едва влачейки уморените си, изтръпнали нозе. Можеше и да има разправия с Кейт. Би поискала обяснение защо е закъснял — нещо, което той не можеше да ѝ разкрие.

И все пак топлеше го мисълта за всичко онова, което му бе донесъл денят, изпълваше го с чувство на благодарност и с усещането, че е постигнал нещо. А най-скъпа от всичко му беше мисълта за онова тъжно, бледо лице, такова, каквото за пръв път го видя да изплува от полумрака на бедняшкото, мръсно стълбище на Клайд Плейс.

---

[1] Благоуханно градинско цвете. — Б.пр. ↑

[2] Лице, събиращо облозите при конните състезания. — Б.пр. ↑

[3] Човек идиот (лат. непр.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА ПЕТА

Следващата вечер Дейвид Мъри, утвърден годеник и преуспяващ млад мъж от Левънфорд, седеше на масата за вечеря замислен и намръщен. Вечерята бе сервирана в блесналата от чистота всекидневна с безукорно чистата камина и светналата метална решетка пред нея, с гланцираните тапети по стените. Около него шеташе майка му и скришом изучаваше изражението на лицето му.

— Ще пиеш ли още една чаша, Дейви?

Отначало той като че ли не я чу, после трепна и вдигна глава към нея.

— Не, не, мамо. Едва ли ще мога да довърша и тази.

Разбърка какато и се престори, че отпива голяма глътка.

Тя го наблюдаваше загрижена. Беше работила през целия си живот само за него, беше се лишавала от храна и облекло, бе се отказала от всичко, за да има той най-доброто — като момче, като израстващ юноша, като студент, залягащ до късно над книгите си в тази същата стая.

Сега, когато вече бе успял, тя все още се придържаше към навиците си на себеотрицание и лишения за себе си. Въпреки протестите му, не би седнала заедно с него на масата, а му прислужваше на крак по време на цялото хранене.

Черпеше радост не от онова, което той можеше да ѝ даде, а от лелеяната мисъл, че тя бе помогнала той да стане това, което беше. Всяка негова стъпка нагоре, която бе правил, ѝ носеше все по-дълбоко удовлетворение. Уважението, с което се отнасяха към него, за нея бе по-сладко от манна небесна.

А сега и женитбата му с Изабел Уолди, дъщерята на най-богатия, най-важния мъж в Левънфорд — това би било славен венец за кариерата му! В тези последни няколко дни, като шеташе насам-натам из старата мрачна къща, потулена на гърба на Скинърс Уинд, често, много често бе вдигала очи нагоре с мисълта: „О, ако само баща му би могъл да го види сега!“.

Въпреки всичко тази вечер тя усещаше, че синът ѝ не беше в обичайното си разположение на духа и една загриженост издълба бръчка между веждите ѝ. Не можеше и да си помисли да го разпита направо, но все пак, след като взе от масата празната му чаша, промърмори:

— Тежък ден си имал, нали, сине?

Той кимна разсеяно. Този следобед се беше състояло месечното заседание на градския съвет и бяха утвърдени окончателните планове за строежа на завода за светилен газ. Бяха го поздравили и похвалили за закупуването на земята на Ленглоун. След това, докато съветниците поседнаха да се подкрепят с обичайната чаша уиски, кметът вдигна тост:

— Господа, скоро ще има сватба... Драго ми е да ви предлага да прием за здравето на нашия скъп приятел Дейвид и бъдещата му булка мис Уолди!

Мъри примигна с досада при спомена за тази наздравица накрая. Неговото мълчание усили тревогата на майка му. Като се увери, че той няма да яде повече, тя натъжена започна да разтребва масата.

— Ще ходиш ли тази вечер в Ноксхил?

— Не тази вечер — отвърна той неохотно. — Видяхме се с Уолди на заседанието. Сега къщата им е пълна с шивачки и модистки.

— Тогава да ти стъкна огън в камината. Изведнъж се захлади.

Той рязко се изправи.

— Не! След вечерята мисля да се поразходя малко, мамо.

— Да се поразходиш?!

Очите ѝ се впериха в него с нова тревога. В студентските си дни той често бе предприемал дълги самотни разходки през нощта, за да освежи уморения си мозък. Ала сега това беше нещо по-различно и някак странно смущаващо.

Тя го проследи с поглед, докато той отиде в малкото преддверие, нахлузи баретата и взе бастуна си от шкафчето под стълбището. Без да съзнава какво прави, тя машинално го последва във вестибюла и с умолителен поглед го хвана за ръкава на палтото.

— Обещай ми... обещавай ми, че няма да направиш някоя глупост, Дейви!

Той я погледна отвисоко, а смехът му прозвуча почти дивашки рязко в ушите ѝ.

— Нима някога съм сторил нещо глупаво в живота си? Не се безпокой, мамо! Аз съм образцов син, образцов гражданин и бъдещ образцов съпруг. И да се опитвам, не бих могъл да бъда нещо друго, Бог да ме пази!

Тя трябваше да се задоволи с този отговор, застанала на вратата, загледана дълго след поклащащата се фигура, докато той изчезна в мрака по посока на Чърч стрийт.

Мъри измина докрай цялата улица, после се върна обратно със същите ядно забързани крачки, с наведена глава, ухапал угасналата си лула, като човек, тласкан към буйно движение от някаква гнетяща душата му нерешителност.

Изведнъж той сви вдясно и влезе в Колидж Роу. Спря пред номер три, но на отсрещния тротоар. Тясната уличка бе твърде тъмна, защото уличните лампи на двата ѝ края хвърляха по-скоро мъгла от сенки, отколкото светлина. Притиснал гръб към свода на една входна врата, Дейви отправи трескав поглед към пансиона на Маргарет Глен. Дали да влезе, или не?

Преди да успее да реши, до ноздрите му долетя полъх на цигарен дим и миг след това различи фигура в светло палто, с вдигната яка и мека шапка, която бавно, но с галантна походка крачеше по паважа. За част от секундата Дейви разпозна този източен на ръст франт — беше Едуард Моуът, синът на пастора. При вида му Дейви кипна от възмущение. Пристъпи напред и препречи пътя на трубадура.

— Я виж! Здравей, Мъри! — възкликна самонадеяно Едуард. — Какво правиш тук?

— Точно това искам да попитам и теб.

Синът на Криши се изкикоти сподавено. Беше млад дангалак с отпусната, полуотворена уста, воднисти очи и изражение на хрътка, която лесно се ориентира. Като студент в университета Уинтън в собствените си очи и в очите на родителите си той беше образец на ум и мъжество.

— Мога да ти задам същия въпрос, старче. Хм, хм. Жена, хубава жена, нали? Само колежанин може да оцени тези божествени форми. Човек никога не знае късмета си в такава нощ. Запали една цигара! Ще обединим ли сили? Да полювуваме заедно, а?

Мъри дишаше тежко. Дотам ли се беше стигнало, помисли си той, че вече и недопечените хъшлаци на града да се навъртат край нея?

Хвана младия Моуът за яката.

— Марш оттук! — изсъска той. — Ако не се разкараш до десет секунди, ще те завлека право у вас при твоя преподобен баща и ще му кажа къде съм те намерил.

— О! Я гледай! — заекна слисан Едуард. — Виж какво сега...

— Бързо! — изръмжа Мъри. — Остават ти пет секунди.

Донжуанът хвърли плах поглед към Дейвид, после смотолев:

— А какво ще кажеш за себе си?... — и бързо изчезна.

Мъри облиза устните си, сякаш за да отстрани някакъв лош, горчив вкус. Поне я беше избавил от едно унижение.

Той отново застана на поста си и не след дълго сърцето му лудо заби. Вратата на номер три се отвори и излезе Грейси — без шапка, с палто, наметнато на раменете ѝ.

Поколеба се. Личеше ѝ, че не беше спокойна. Откакто Дениъл си бе отишъл, не можеше да мисли за нищо друго, освен за сина си, детето, което бе изоставила преди толкова години. Тези непознати чувства, казваше си тя, не бяха привързаност и обич, а смесица от безпокойство и страх — да, страх от отговорността, която нейният свако искаше тя да поеме и която ѝ се струваше не по силите ѝ. Би ли могла да започне живота си отново, на тази нова основа? Не знаеше. Страхуваше се от това непознато изпитание пред себе си.

Невидим в сенките, Дейвид наблюдаваше как тя се спря на последното стъпало, сякаш искаше да се наслади на свежия нощен въздух, и после тръгна. След кратка вътрешна борба той взе решението си. Последва Грейси. Тя вървеше бавно, но без колебание, като към определена цел. Когато стигна до покрайнините на града, на ъгъла на стария път за Гаршейк, тя спря под последната улична лампа. И преди да е имал време да помисли, Дейвид се присъедини към нея.

— Грейси!

Тя се обърна и очите ѝ блеснаха в бледата светлина на уличната лампа. Не каза нищо. Може би беше развълнувана? Не можеше да бъде сигурен. Когато заговори, гласът ѝ беше спокоен и твърд.

— О, ето го и нашия скъп Дейви Мъри! Самият граф Мъри!

— Подигравай ми се, щом искаш. Не се съмнявам, че напълно съм го заслужил. Но, Грейси! — Тонът на Мъри изведнъж стана настойчив. — Трябва да поговоря с теб!

— Графът иска да говори с мен — разсъди тя с още по-жлъчна ирония. — Да, но сега положително е твърде късно за разговори. Освен това имам среща с един господин. Чакам него.

— Нямах предвид Хармън, нали?

— Че защо не? — отвърна безгрижно Грейси.

Истината беше, че тя почти бе обещала на агента да се поразходят за малко нея вечер, но в обърканото си съзнание чувстваше, че сега не беше в състояние да изпълни обещанието си. В действителност беше дошла на мястото на срещата само за да му се извини. Ала сега пред Дейвид реши да премълчи за това и да преувеличи значението на предстоящата среща.

Мъри скръцна със зъби.

— Той не е свестен човек, Грейси... егоист и безскрупулен тип под тези любезни обноски... и прекалено суетен. Имал е и други истории с жени тук. И не са завършвали много романтично. Хармън е твърде опасен, за да си имаш работа с него. На него не може да се вярва. Въпреки позата му на безгрижен ерген, той е женен, има съпруга някъде из Англия. Семеен е.

— И ти скоро ще си също семеен, Дейвид.

— За бога, Грейси, не ме съди толкова строго. Знам, че страшно съм се оплел. Но аз... аз те обичам, жено. И ме подлудява мисълта, че флиртуваш по такъв начин, а целият град говори за теб, Грейси! Нека отидем някъде другаде и се опитаме да сложим нещата в ред.

— Не ти ли казах, че не мога?

Тя замълча, осенена от една мисъл, която припламна в очите ѝ с горчива подигравка.

— Освен ако пожелаеш да дойдеш с нас... ако не се страхуваш от Франк!

Той се изчерви.

— Страхувам се само за теб.

Тя като че ли се усмихна в себе си с поглед, зареян зад гърба му. По паважа отекнаха стъпки. Беше Хармън, който се приближаваше към тях.

— Добър вечер, Франк — поздрави Грейси със същата пресилена веселост. — Хайде, не се мръщи такъв! Трябва да се държиш прилично. Изглежда, че тази вечер ще си имаме компания. Граф Мъри ще ни придружи за една малка разходка.

Хармън просто бе онемал от неочакваното присъствие на Мъри и от непредсказуемостта и дръзко настроение на Грейси.

— Че няма ли нещо по-добро за него? — попита той многозначително.

— О, недей така, драги! — възкликна Грейси, смъмряйки го престорено. — Къде са добрите ти обноски, Франк? Графът не е свикнал с такива грубости. Ако не си по-внимателен, той ще избяга вкъщи при майка си.

По лицето на Хармън, въпреки подозренията, които се зародиха у него, се появи слаба усмивка.

— Ами нека дойде, щом иска — обяви той с безразличие. — Къде ще отидем?

— До Лейдиуел, Франк. Това е място за подобрена компания.

Франк само повдигна рамене и тримата тръгнаха по пътя за Гаршейк: Хармън от едната страна на Грейси, а Мъри с някакво ядно упорство — от другата. Сега, след като бе стигнал толкова далеч, Дейвид не би се върнал назад. Горчивата мисъл, че Грейси се срещаше тук с Хармън и двамата отиваха чак до Лейдиуел, го тровеше като пелин.

— Хайде, не бъди толкова разстроен — проговори Грейси с иронична загриженост. — Знам, че не е това, на което си свикнал, но то е единственото място наоколо. Пък като няма риба, се ядат и раци.

Ханчето наистина беше малко и примитивно, не повече от една дълга стая с нисък таван, тезгях на единия край и камина на другия, в която тлееше клон сурово дърво. На дъсчения под бяха сместени две маси, а от опушения таван висеше газена лампа с пукнатото и зацапано със сажди шише. Заведението в момента беше празно. След влизането си те останаха за малко сами. После вратата зад тезгяха се отвори със скърцане и се появи една висока, кокалеста жена с плетиво в ръка. Стопанката беше измъчено създание със сурови черти и възпалени, зачервени клепачи. Като прикри очите си срещу светлината, тя се взря в Грейси и по лицето ѝ се разли мазна, угодническа усмивка.

— О, това си ти, скъпа, с твоя изискан, щедър приятел. А освен това и с друг джентълмен.

Тя се приближи до едната маса и я забърса с ръкава си.

— Какво ще пожелаете?

— За мен уиски — каза късо Хармън.

— А какво е желанието на графа? — попита Грейси.

— И аз ще пия уиски — рече ядно Дейви.

— За мен пък обичайната чаша портвайн.

С въздишка на престорено доволство тя се настани на масата между Хармън и Мъри.

С очи, фиксирани в Грейси, и пламнало чело Мъри отпи от уискито си. Никога, никога не беше я виждал такава — дива и разпусната, смесваща смеха си с мрачна горчивина, маскираща по този начин мъка толкова непоносима, че тази мъка щеше да пръсне сърцето ѝ.

Той едновременно я обичаше и съжаляваше. Всичко пуританско в него сега въставаше против присъствието ѝ тук, в такова настроение и в този късен час. И макар че той не каза нищо, изглежда, тя го беше прочела на лицето му, защото подигравателният ѝ поглед срещна неговия.

— Молитва ли си четеш наум, Дейви, скъпи? Имаш такъв благочестив вид. Вярвам, че би искал да изпеем заедно някой псалм. Или може би сватбен марш? От уважение към мис Уолди и елита на Левънфорд.

Хармън отпи от уискито си и късо се изсмя, забавлявайки се от покрусата и унижението, изписани на лицето на другия. Очите на Грейси блестяха. Силното чисто вино вече пееше в главата ѝ.

— Може да се посмеееш, Франк — неочаквано гласът ѝ потрепери. — Това е едничкото, което ни остава. Горкият свако Дан с неговото: „Обичайте се един-друг и бъдете милосърдни!“. Мразете се един-друг под воала на набожността! — това е паролата на този град. И ако някой беден нещастник не е в крак с парада на набожните лицемери, тогава Бог да му помага или да ѝ помага.

Със страстен жест тя пресуши виното си и после замислено се взря в празната чаша. Тонът ѝ омекна:

— Когато се завърнах в Левънфорд, сърцето ми беше изпълнено с радост. Обичах този град, чувствах го собствено мой, чувствах, че отново съм си у дома. А какво се случи с мен? — Очите ѝ се изпълниха със сълзи. — Ала не ме е грижа. Щом те не ме искат тук, ще си отида. Да, аз ще се махна, Дейвид Мъри, ако те утешава да знаеш това. Свако Дан го уреди, а той е най-добрият човек от всички вас... Заминавам...

Тук тя замлъкна с нещо като хълцане, потискайки импулса си да разкрие изцяло перспективата, която се простираше пред нея и която през цялата тази вечер беше тегнала на сърцето ѝ.

— Слушайте — продължи Грейси, — ще ви изпея една песен. Най-нежната и мелодична песен от всички, за едно момиче на име Ани Лоури, която просто бих могла да бъда и аз самата.

Изправяйки се несигурно на крака, тя, олюлявайки се, застана с лице към тях. Пушещата лампа я ограждаше със сенки, а миризмата на тлеещо дърво се бе просмукала в косите ѝ. Гласът ѝ беше чист и тя пееше вярно, с първично, но нежно чувство, което би разтопило всяко сърце. Душата на Мъри стенеше в него. Дори Хармън по свой си начин изглеждаше развълнуван. Погледът му, с внезапно усилено чувство за притежание, се плъзна по Грейси — поглед на опитен и солиден ценител. И когато песента свърши, той се изправи.

— Това беше прекрасно, Грейси... твърде добро за този бордей. Хайде да се махаме оттук.

Хвана я за ръка.

— Можеш да попееш още в апартамента ми.

Мъри беше на път да загуби контрол върху себе си. Изведнъж забрави всякаква дискретност, положението си и обстоятелствата в живота си. Скочи буйно на крака, с припряна енергичност, която запрати стола му на пода.

— Остави я на мира! — рече задавено. — За нея е време да се прибира вкъщи.

Все още хванал Грейси за ръка, Хармън изглежда другия заплашително.

— Към мен ли се обръщаш?

— Казвам ти да я оставиш на мира.

— Или какво? — процеди през зъби Хармън, без мускул да трепне на лицето му.

С диво възклицание Грейси плесна с ръце. Лицето на Дейвид беше побеляло като лист хартия. Чувствата се извиваха като ранени змии вътре в душата му, но уискито, което бе изпил, някак го беше умъртвило външно, като човек, обвит в гума. Не изпитваше никакъв страх и изведнъж непреодолимо желание да се нахвърли върху Хармън проби външната обвивка на неговата предпазливост. Замахна и с всяка сила стовари юмрука си в устата на Франк.

Ударът бе силен, но агентът го пое, без да трепне. Хармън беше твърд и як, закален в много мелета и побоища по кейовете. Преди Мъри да успее да повтори удара си, той скочи и го улучи с пестника си право в брадичката. Дейвид се олюля и се свлече на колене.

— Ето ти! — прошепна Грейси. — Ти го накара да си каже молитвите.

С разкривено лице Дейви се изправи на крака и пак налетя на Хармън.

В следващия миг лежеше на пода, кървящ и в полунесвяст. Не можеше да се изправи.

— О, Франк — изплака по детски Грейси, — много силно го удари.

Хармън извади от джобчето на самото си фина ленена кърпа и оттри кръвта от ранената си уста. Грейси, със стиснати в юмрук ръце и развълнувани гърди, изви глава встрани.

— Отведи ме вкъщи — рече тя с изстинал глас. — Веднага, моля те!

ГЛАВА ШЕСТА

На следващия ден, малко след един часа, Дениъл вървеше бързо по главната улица на Къркбридж. Преди да тръгне от дома си, остави бележка за Кейт на кухненската маса, в която ѝ пишеше, че няма да се върне същата нощ — стъпка толкова безразсъдно дръзка, така непобираща се в здравия разум, че беше може би най-смелото действие в живота му.

По пътя към гарата той бе пуснал писмо до Грейси, в което ѝ напомняше на другия ден следобед да отиде при него в плаващата къща на езерото.

Времето бе ясно и слънчево. Като навлезе в Хай стрийт в Къркбридж, със същото съсредоточено и делово изражение Дениъл свърна в магазина за облекло на Дрехарската компания — голям търговски център, специализиран за детска конфекция. Тук, без да се колебае, поиска детски костюм от туид^[1], чифт обуца, вълнени чорапи и фланелена блуза.

Въпреки очевидната си целеустременост и решимост, дребничкият фотограф не можа да потисне едно физическо потрепване, докато подаваше парите на продавачката. Същата сутрин, преди да тръгне от Левънфорд, бе изтеглил от Спестовната банка огромната сума от 25 лири. Оттогава, в мислите си, той се тормозеше от образа на Кейт, когато тя щеше да разкрие тази непоправима загуба за техните трудно припечелени спестявания. Ала с усилие Дениъл успя да надвие слабостта си, благодари на продавачката и напусна магазина с опакования в кафяво пакет под мишницата си.

Не след дълго стигна до Клайд Плейс и изчезна в полумрака на къщата.

Десет минути по-късно той се появи блед, със свити устни и избили червени петна по бузите. Останалите след покупката двайсет лири се бяха разделили с кесията му и сега, като прикачен към него, крачеше Робърт, хванал го за ръка, а с другата притискаше пакета към слабите си гърди.

Чувствата на Дениъл бяха така дълбоки и сложни, че той просто не можеше да говори и те стигнаха до крайната спирка на трамвая, без да разменят дума помежду си.

Беше възможно да се иде от Къркбридж направо до езерото с трамвай, защото старите конски файтони напоследък бяха изместени от електрическите возила. Пътуването бе дълго и раздрусващо, но въпреки това Дениъл го предпочете пред влака, тъй като то му спестяваше преминаването през Левънфорд.

Един-два пъти Робърт стрелна със странични погледи спътника си, но веднага отместваше очи, щом срещнеше погледа на Дениъл. Да се отгатнат мислите му, беше невъзможно, само в дълбочината на очите му се таяха тъмен страх и подозрение, които се бореха в гърдите му.

Дениъл не можа да изтърпи повече това и бързо възкликна:

— Не се страхувай!

Може би това бе най-лошото, което би могъл да каже. Лицето на момчето замръзна в каменна непроницаемост. Ала след известен интервал то издума:

— Не се страхувам. Само че... — Въпреки че си налагаше да се овладее, устата му трепереше. — ... само че не знам нищо за теб. Когато те видях първия ден, не знаех, че идваш да ме отведеш. Ако знаех, не бих те пуснал да се качиш по стълбите.

Дениъл измърмори нечленоразделно няколко съчувствени думи и потупа малкото коляно до крака си. Ала Робърт не можеше да се приласкае и придума така лесно.

— Не съм бебе — рече той с издадена напред долна устна, като наблегна на думите си, сериозно поклащайки глава. — Мога да се бия.

Около три часа следобед стигнаха до Гилстън, крайната спирка на трамвая. Градчето, струпано с белите си къщи на брега на езерото, се припичаше на яркото слънце, а дървеният пристан се вдаваше в прозрачните чисти води, сякаш търсеше прохлада.

Дениъл и Робърт слязоха тук. Набързо, тъй като имаха само четвърт час на разположение, Дениъл направи някои покупки в магазинчето до кея. После заеха местата си на „Ломънд“, малко параходче, което всеки следобед обслужваше селата покрай езерото, и

скоро то запухтя, насочило се към отсрещния бряг, зад който се издигаше планината.

Накрая заобиколиха един вдаден в езерото нос и навлязоха в малко заливче, оградено от пясъчен плаж, напечен от слънцето, който гледаше на юг, напълно заслонен от гората. Тук, по средата на заливчето, стоеше закотвена доста странна на вид голяма лодка, с построена на нея барака, боядисана в избеляло синьо, с боя, набъбнала и олющена на места. Това беше плаващата вила на Хей. Но каквито и да бяха възгледите на аптекаря върху живота на оня свят, то за наслада от живота си на тоя той си бе избрал истинско земно кътче от рая.

Поне за Робърт това беше истинско пробуждане. Когато стигнаха до една малка и стара изкорубена лодка, изкарана на мекия пясък, той се облегна на нея и си пое дълбоко дъх.

— Това ли е мястото? — попита той с дрезгав глас.

Дениъл кимна.

— Това е заливът Канти.

Мълчание.

— Исусе Христе! — възкликна Робърт мрачно, сякаш това наистина беше едничкото, което можеше да се каже.

Тръпка премина по гърба на Дениъл при това малко богохулство.

— Робърт, не бива да говориш така!^[2]

В момента не можеше да каже повече. Вкараха малката лодка във водата, Дениъл пое веслата и стигнаха до плаващата вила. Привързаха лодката и се качиха във вилата. Беше старо, очукано корито и едва ли заслужаваше да се нарече увеселителна лодка. В ранните си години бе влачила натоварени с въглища баржи през естуара и по Клайд^[3], преди да я захвърлят да гние в пристанището. Хей я беше открил там и огледал с опитно око. След седмици на разгорещени пазарлъци със собствениците я беше купил, както тържествено обяви, за една лула тютюн. Аптекарят добави една паянтова постройка над палубата, лисна боя върху разсъхналите се дъски на корпуса и я завлече на буксир в залива Канти. Сега, след години, прекарани под дъжда и слънцето в тинестата вода, лодката пасваше по цвят, сливаше се със средата и вече не изглеждаше не на мястото си.

Оставяйки Робърт на мостика, Дениъл слезе долу в приспособената кухничка, в която нямаше почти нищо, освен желязна печка, няколко чинии, вилици, лъжици и ножове. Няколко тенджери и

огромен тиган висяха, закачени на гвоздеи, забити в гредата. Ала дългата практика бе приучила Дениъл да се справя и с по-тежки ситуации от тази. Тиганът скоро зацвъртя на печката. Две яйца, сръчно счупени на ръба му, вече се пържеха в златистата мазнина от резен шунка. За кратко време чаят бе готов и шунката с яйца, хлябът, маслото и мармаладът бяха сложени на масата.

Дениъл и Робърт седнаха на трапезата, каквато момчето не бе виждало никога преди в живота си. В очите му се бореха изненада и несигурност. Неговите най-утвърдени представи и подозренията му към Дениъл и неговите мотиви, страхът, че всичко това беше някаква измама, накъсо — цялата философия, изградена в суровата школа на детинството му, сега бе разтърсена в самите си основи.

Въобще нищо не разбираше. Подтикнат от глада, Робърт сключи временно примирие със себе си и се нахвърли върху обилната и вкусна храна. Положително можеше да се довери на придружителя си и сигурно в яденето нямаше отрова.

Но успя да изяде много малко. Нищо не би зарадвало Дениъл повече от това да види момчето лакомо да излапва голямо количество храна. Ала Робърт, макар и съблазнен от качеството на лакомствата пред себе си, не можеше да се справи с количеството им. Изял до половина втората си филийка хляб, той се подпря с лакът на масата и погледна Дениъл.

— Мога ли да прибера остатъка в джоба си, за утре?

— Не, ще го сложим в килерчето. Там ще се запази по-добре и оттам можеш да си вземаш когато пожелаеш.

Нова почуда се изписа по лицето му. Половин филия хляб да се запази недокосната за притежателя си! Това надминаваше всичко.

— Тук ли ще живея?

— Да. Сега си уморен и трябва да си легнеш в леглото.

— В леглото — повтори Робърт. — Никога не съм си лягал, преди леля Ленг да се върне от кръчмата на затваряне. Но това няма значение, ще си легна, ако желаш. Разбира се, след като разтребим и измием съдовете.

— Не се безпокой за това — опитвайки се да изглежда духовит и забавен, Дениъл можа само да се изсмее смутено. — Ще сложа един голям чайник с вода на печката, за да можеш да се измиеш.

— Да се измия? Аз? Че защо? Нямам нужда от миене.

— За да ми направиш удоволствие.

Мълчание. Момчето бе твърде уморено, за да спори. Стана от масата и започна да съблича дрипите си. Дениъл донесе голям съд вода, от която се вдигаше пара, на лакътя си бе метнал хавлиена кърпа, а в ръка държеше сапун. Робърт започна да се мие. Тази работа не беше свършена много добре. Дениъл скептично го наблюдаваше, докато разчистваше масата. Когато детето се изтри с кърпата, тялото му имаше бледосинкавия цвят на пиле, прясно оскубано и приготвено за пазара.

В приличната на каюта колиба имаше два нара един над друг и Робърт, в правото си да избира, предпочете да е по-нависоко.

— Хайде сега, легни си като добро момче — каза Дениъл.

Робърт се покачи върху леглото и се опъна на едната си страна, когато го обезпокои една последна мисъл:

— Няма да си отидеш, нали?

Най-после се изтегна на нара с лице, извито встрани, с коса, омекотена от миенето и прошарена с по-светли кичури, разпиляна като лен върху възглавницата. В момента, в който се отпусна на тясното легло, бе вече заспал.

Дениъл стоеше, без да помръдне, загледан в спящото дете. Спокойното му, равномерно дишане сякаш вдъхваше увереност и смелост на чертите му, като че ли противодействаше на страшното изтощение, изписано върху бледото малко лице.

В покой това лице губеше гаменската острота на чертите си, губеше тревогата и бдителността си и ставаше напълно детско и неизразимо тъжно. Имаше нещо особено затрогващо в сенките около очите и в отпуснатите устни, което събуди у Дениъл страстно чувство на състрадание.

В гърлото му заседна голяма буца. Захапа силно устната си, наклонил глава встрани и нервно поглаждащ брадичката си. После се обърна и тихо започна да събира парцаливите дрешки на момчето, разхвърляни по пода.

Внимателно, без да вдига шум, той ги уви в кафявата хартия, която досега бе огъвала новия костюм на Робърт. Заоблен камък, взет от баласта в трюма, добави необходимата тежест. С пакета в ръка Дениъл излезе на палубата и го запрати в езерото. Почти безшумно пакетът раздели тихата повърхност на водата и веднага потъна. В

действието имаше нещо символично и този негов акт сякаш беше подходящ завършек, който увенчаваше деня. Захвърляне надалеч на целия досегашен живот на момчето, в което вече се коренеше новото му битие.

Утрото се сипна красиво и топло, с лека мъгла, плъзгаща се по спокойната повърхност на езерото.

Макар че Дениъл ставаше рано, Робърт преди него беше вече на палубата, напълно облечен в новите си дрехи и зает с един стар фотоапарат кутия, който Дениъл бе оставил при едно от предишните си посещения на лодката.

Тъй като утрото беше много приятно и топло, те закусиха на палубата. Както се хранеше, лек, одобрителен спазъм разкриви устните на Робърт — най-близкото подобие на усмивка у него.

— Така или иначе, радвам се, че Ани Ленг не е тук.

— Защо? — попита Дениъл.

— О, мисля, че се досещаш. Харесвам новите си дрехи, а тя сигурно щеше да ги заложи. Веднъж получих обуца от Благотворителното дружество, но тя ги докопа и веднага ги заложи. Забележи, Ани не е лоша жена. Просто ѝ се налагаше да заложи обувката ми.

Дениъл замълча за момент, после, залавяйки се за възможността и като се опитваше гласът му да прозвучи небрежно, подхвърли:

— Ще намериш разлика между нея и майка ти.

Момчето престана да се храни. Жълтата костена лъжичка, с която остъргваше парчетата белтък от черупката на яйцето, увисна неподвижна във въздуха. И неподвижността на тази лъжичка бе потрогателно изразителна, отколкото всякакви думи за удара, нанесен на неговата чувствителност от забележката на Дениъл. И слънчевата утрин, и старият фотоапарат, и вълнуващата закуска на палубата го бяха накарали да забрави за предстоящото злокобно събитие, надвиснало над главата му — идването на майка му.

Той беше, и то от дълго време, наясно в подробности с битието си, защото мистериите не живееха дълго в условията на близост до Клайд Плейс. Още преди появата на Дениъл той бе узнал, че баща му е умрял, че майка му е „далеч“, а самият той е незаконородено дете.

Мисълта за тази жена, която беше предявила претенции за него, го караше ту да пламва от огън, ту да потръпва от студ. По-скоро би

умрял, отколкото да изрече думата „мамо“.

— Тя! — възкликна той и смръщи вежди. — Защо трябва да идва тук? Добре ни е и като сме си само двамата с теб.

— Куп неприятности имах и много усилия положих, момче, за да ви събера с майка ти.

— Не я искам.

— Не бива да говориш така!

Пак замълчаха.

— Кога ще дойде?

— Днес следобед.

Към пет часа обаче Дениъл започна да проявява признаци на безпокойство. Искаше Грейси да дойде. Копнееше да събере Робърт с майка му. Освен това отвъд наближаващия залез следваше и утрото на суровата действителност. Самият той трябваше да помисли и за собственото си положение, за необходимостта да се завърне в Левънфорд тази нощ.

Потръпна физически от мисълта за Кейт. Очите му претърсваха брега, дузина пъти извади часовника си за половината от това време в минути. Всъщност нервно го премятеше в ръцете си, като че ли старият часовник бе виновен за това закъснение.

Най-сетне нададе вик, сочейки към брега:

— Ето я! Идва най-послед.

Робърт се стресна, с което опроверга привидното си хладнокръвие. Почти изскочи от кожата си, а лицето му, леко зачервено от слънчевите лъчи през деня, побледня като гипс, докато проследяваше с поглед пръста, с който Дениъл сочеше тъмната фигура, неясно видима измежду дърветата.

— В лодката, момче! — извика Дениъл. — Ще стигнем до брега преди нея.

Той почти се претърколи в малката ладия и настани Робърт на носа, зад себе си. С няколко нетърпеливи и енергични удара с веслата те стигнаха до брега на заливчето. И тогава, като се обърна с лице напред, Дениъл замръзна на мястото си. Веслата се изхлузиха от ръцете му, а от устата му се отрони вик на пълно разочарование.

— Не е тя! — заекна той. — Ама наистина не е тя.

Робърт изведнъж се изправи на седалката си с бузи, алени от буйно нахлулата кръв.

— О, боже, боже! — промърмори Дениъл на себе си. — Какво ли може да е станало с нея?

Фигурата, която крачеше към тях през плажа и затъмняваше хоризонта с тържествената си самоувереност, бе фигурата на аптекаря Хей.

---

[1] Груб вълнен плат, обикновено за спортен тип облекла. — Б.пр. ↑

[2] Напразното споменаване на Божието име се счита за ругатня от религиозната публика. — Б.пр. ↑

[3] Река в Шотландия. — Б.пр. ↑

ГЛАВА СЕДМА

Рано същия този ден Грейси, по пеньоар, шеташе насам-натам в стаята си на Колидж Роу, апатично заета с опаковане на багажа си. Големият ѝ куфар лежеше на пода отворен, а наоколо бяха пръснати хартии, обувки и кутия за шапки. Една рокля бе простряна самотна на леглото, а чекмеджето на жълтата ракла, изтеглено навън и празно, изглеждаше странно патетично, като зееща уста на беззъба старица. Всичко във вида на стаята сочеше промяна, а изражението на самата Грейси таеше някаква потиснатост и желание за бягство. Ала нейният посетител, току-що въведен от мисис Глен, изглеждаше стабилен и непоколебим.

Изтегнат в плетения стол, с шапка, прихлупена над очите, Франк Хармън наблюдаваше движенията на Грейси с онази недодялана невъзмутимост, която обикновено прикриваше мислите му.

— И така, ти наистина заминаваш? — забеляза той, без да се помръдне от стола си.

Тя наклони глава, без да го погледне, а лицето ѝ запази замисленото и загрижено изражение.

— Иска ми се да не беше идвал, Франк — каза тя след малко, като сгъна роклята и я сложи в куфара.

— Защо да не дойда?

— Казахме си сбогом снощи.

— Женското „сбогом“ винаги ли е окончателно?

— Идиотско е от моя страна, Франк, но ми е болно, че не се отнасяш сериозно с мен. Това, което ми предстои да направя, не е лесно. За мен означава борба... тежка борба. Но ще го сторя.

Изражението му остана вежливо скептично. Бе спуснал шапката ниско над очите си, за да прикрие тъмното раздражение, което бушуваше в гърдите му. В действителност беше разярен от това, че Грейси искаше да напусне Левънфорд по причини, които той не разбираше, освен дето бе изпаднала в немилост и имаше лоша репутация в града. Още повече го вбесяваше мисълта, че въпреки

големите му усилия и цялото проявено старание през тези последни седмици, той не успя да спечели благосклонността ѝ докрай, освен няколко кратки, неутоляващи жаждата целувки.

Беше успявал с толкова много жени, че този неочакван неуспех още повече го възпламени, като усили неговата решимост да ѝ попречи да го напусне.

— Е — каза той накрая, — може и да си права да се махнеш от тук. В края на краищата с тебе тук се отнесоха отвратително. А и в действителност ти не си добре, Грейси. Ако не се погрижиш за себе си, ще рухнеш на легло. Безпокоя се за теб.

Преправеното му държание — мило, убедително и във висша степен благоразумно, я просълзи. След снощната сцена в ханчето Лейдиуел нервите ѝ бяха изопнати до скъсване.

— Само че трябва истински да си починеш и разтушиш — продължи той. — Не просто смяна на пейзажа или нещо импровизирано, но пак близо до този жалък град. Ето, затова ти говорих за Испания. В Малага е много хубаво. Помисли си. Почивка, спокойствие, сини небеса и средиземноморско слънце. — Той втренчи поглед в очите ѝ. — Ще ти подейства добре.

Тъмните ѝ зеници веднага се отклониха встрани.

— Не, Франк... Не това.

Той крадешком я наблюдаваше, като удържаше гнева си с усилие и обмисляше как да сломи съпротивата ѝ.

Истински я желаше, може би повече от всяка друга жена и бе готов на всякакви хитри ходове, готов на всичко, за да я притежава. С едно повдигане на раменете си, сякаш приемаше нейното решение, той възкликна тъжно и с благоприличие:

— Ти си своенравно създание, скъпа. Разбирам, че наистина искаш да си независима и да бъде по твоята воля. Е, поне ми разреши да съм ти в услуга. Нека с моята кола те откарам с багажа ти до Маркинч.

Тя го погледна колебливо. Ужасяваше се от пътуването с файтон пред очите на целия град, чакането на гарата, трудностите с багажа.

— Твърде много главоболие ще е за теб, Франк.

— Ни най-малко. И без това бях планирал да си взема свободен ден и да сляза до Ардфилън. Тази седмица там има състезания по ветроходство.

Той изведнъж замлъкна и пряма и искрена усмивка озари лицето му.

— Виж, ето ти идея! Ще отидем двамата на регатата и вечерта ще те откарам зад хълма, в Маркинч.

Тя неволно се отдръпна назад, почувствала влиянието му и подозрителна към способността на личността му да убеждава. Както и при предишния случай в кантората му, нейният инстинкт изведнъж се пробуди и я предупреди да се пази от него.

— Не, не бихме могли да го направим.

— Защо не, за бога?

Усмивката му стана по-широка, разкривайки здравите му силни зъби.

— Сега е едва десет часът. Ти си така потисната и тъкмо това ще те разведри и съживи. Винаги си обичала ветроходството. А един ден на открито ще ти се отрази чудотворно.

Изведнъж у нея избуя копнеж да избяга от самата себе си, да забрави за малко грижите преди дългата и тежка борба, която ѝ предстоеше. Франк, да, само Франк беше човекът, който можеше да го стори.

Сетне, докато все още се колебаеше, тя се сети за едно обстоятелство, което можеше да ѝ помогне да извести на Дениъл, че се е забавила с багажа си и че ще се присъедини към него по-късно вечерта.

Това пропъди и последната неохота от нея.

— Ще дойда тогава, Франк. — Тя положи ръката си на ръкава му. — Но гледай със сигурност да ме отведеш в Маркинч навреме.

Докато Дениъл гребеше, Хей пое лоста на руля. Седнал мълчалив и непроницаем на кърмата, мършава тъмна фигура с широкопола шапка, той държеше руля, като че ли държеше кормилото на съдбата.

Очевидно не обърна внимание на Робърт. А не повече и на Дениъл. Погледът му бе вперен неподвижно, без да мигне, в някаква отдалечена точка на компаса. Лека презрителна усмивка бе изписана на устните му. Имаше вид, изпълнен със стоицизма и забравата на жертва, превозвана през Стикс^[1].

От своя страна Дениъл бе в жалко състояние на безпомощна обърканост. Не смееше да зададе ни един въпрос, защото, като знаеше хапливия и невъздържан език на приятеля си, боеше се да не стресне момчето. Нито пък когато достигнаха до вилата му се отдаде възможност да го поразпита, защото аптекарят с висок глас поиска веднага чай.

Похапна си добре, като омете всичко, което Дениъл му поднесе, с усърдно, металическо чаткане на изкуствените си зъби. Най-сетне привърши с храненето си. Остави на масата празната си чаша, обърса дългите си сиво-кафяви мустаци с бавни движения и се облегна назад в стола.

— Е — обяви той, сякаш за пръв път забелязваше Дениъл, — в края на краищата не си толкова лош готвач.

В интонацията му имаше нещо толкова сухо и безизразно, че поне на Робърт тя се стори смешна. Той се изсмя. Беше не просто като спазъм на малкото изпито лице, а като пронизително чуруликане на развеселено дете, което се забавлява.

Хей бавно се обърна, забелязвайки най-сетне момчето.

В действителност никакво представяне не би могло да бъде посполучливо — нищо не радваше аптекаря така, нямаше по-сигурен път към благоразположението му от спонтанната оценка на острите му шегии.

— А, това е той — обърна се Хей към Дениъл след дълго разучаване на момчето.

— Да, това е Робърт — отвърна Дениъл.

— За него ще кажа само — отсъди Хей с одобрение, — че не е нещо особено за гледане, но си личи, че има глава.

Това изявление, така неочаквано и толкова ласкателно, накара Дениъл да потръпне от радост и гордост. За момент той забрави за парещата го тревога да научи нещо за Грейси.

— Да, няма много за гледане... все още.

— Изправи се, момче! — каза аптекарят. — Нека те поогледам. М-м! Да, както си и мислех! Той има рахит.

— Но нещо все пак може да се направи, нали? — бързо вметна Дениъл. — Мислил съм по това и си представям, че може би една метална протеза...

— Метална протеза! Дрън-дрън — прекъсна го аптекарят.

— Мислиш ли, че те могат да го излекуват? — попита загрижено Дениъл.

— *Те!* — засмя се иронично аптекарят. — Не знам нищо за твоите „те“. Знам само, че ако се позанимая с него, аз бих могъл да го излекувам точно за дванайсет месеца.

Той впери настойчиво погледа си в Робърт.

— Вярваш ли ми, момче?

— Да — издума Робърт, — само... само че се чувствам добре и така, както съм.

Хей на няколко пъти поклати глава знаменателно, одобрявайки упоритата самостоятелност, прозвучала в тази забележка. С почти ликуващ глас той обяви:

— Ако имахме тази възможност, ти и аз бихме се изпокарали, но и бихме се опознали. Хайде да си лягаш в леглото сега, ти си добро момче. Пък имам и да кажа нещо спешно на твоя приятел Нимо.

Когато Робърт отиде да си легне, Хей, саркастично усмихнат, се обърна към Дениъл:

— Това момче ми харесва. Забеляза ли как ме слуша?

— Да, да — съгласи се разсеяно Дениъл, извън себе си от тревога. — Но кажи ми нещо за Грейси. Какво се е случило?

— Обещава, че ще дойде по-късно, но не знае кога.

— А защо, защо тя не дойде сега?

Хей се усмихна подигравателно.

— Слушай, приятелю, ако си толкова любопитен да знаеш. Днес по обед, тъкмо като затварях аптеката, твоята скъпа Грейси, много забързана, дотича, за да ме попита дали, както обикновено, ще ходя на вилата. Казах й, че смятам да прекарам час-два на езерото. „В такъв случай — каза ми тя, — ще кажеш ли на свако Дениъл, че на връщане от Ардфилън ще съм там, на вилата, точно в седем, без да закъснявам?“ Благодари ми и изхвърча, преди да успея да продумам.

Дениъл се отпусна успокоен.

— Седем часа? Това ще ме забави, но все някак ще успея.

Хей погледна загрижено приятеля си.

— Несъмнено, знаеш ли, тя замина с Франк Хармън?

— Но аз...

— А Хармън — продължаваше безмилостно аптекарят, — тъкмо си е взел отпуск за шестседмично пътуване до Испания. Ще отплава

тази нощ от Ардфилън на борда на „Андалусия“.

Дениъл преглътна сухо.

— Как можеш да знаеш всичко това?

— Аз знам повечето неща, които се случват в Левънфорд — отвърна Хей с известно самодоволство. — Чиновникът на Хармън беше в магазина ми миналия понеделник. Той ми каза и още нещо.

— Какво? — прошепна Дениъл с разтуптяно сърце.

— Когато Хармън уреждал пътуването си чрез агенцията, купил не един билет, а два.

Настана дълго, сдържано мълчание. Аптекарят, с поглед, зареян над главата на Дениъл, измъкна от джоба си късче сладък корен и го задъвка. От време на време мляскаше с устни.

Когато след шест часа аптекарят си отиде, за да хване последния влак от Маркинч, Дениъл седна на кърмата и под последните полегати лъчи на залязващото слънце се взря с напрегнати, тревожни очи към брега, покрит сега с лека мъгла. Вятърът се усили, стана му студено и той потрепери. Но студът не би могъл да угаси вярата, която упорстваше в гърдите му, нито надеждата, която все още мъждукаше в сърцето му.

В четири и половина същия следобед Хармън и Грейси вече се бяха завърнали от регатата в салона на хотела до пристанището в Ардфилън.

Хармън седеше на малка маса до прозореца, а Грейси, изтегната на съседното канапе, пиеше чай. Изгледът оттам бе хубав. Комбинацията от обляно в слънце море и синьо небе предразполагаше към тиха замечтаност, но от шума, идващ от тълпата пред хотела, Грейси получи по-силно от всякога главоболие.

Мигрената ѝ започна още по обед, когато Хармън настоя и поръча шампанско — то винаги ѝ действаше зле — и продължи през целия следобед, докато, седнала с Франк сред тълпата на кея, заобиколена от шумни, възбудени зрители и оглушена от духовата музика и люлките на панаира отзад, се опитваше да се забавлява от регатата. Какво фиаско се оказа всичко! Самата мисъл караше слепоочията ѝ да туптят по-болезнено.

Клепачите ѝ потреперваха от чисто нервна умора, но въпреки така измъчена и окаяна, каквато беше, тя упорстваше и не искаше да се предаде на нещастieto. Глупаво, много глупаво беше да се съгласи на това пътуване, но глупостта не беше непоправима. Само трябваше да изтърпи положението още един час.

През това време Хармън бе довършил уискито си. Като сложи чашата си на масата, той стана, направи крачка и седна на канапето до нея, изучавайки я с полузакачлива, полусъжалителна фамилиарност, която отново изопна нервите ѝ.

— Как е главата?

Тя успя да се усмихне.

— Още е зле.

— Глътка свеж въздух ще те оправи. — Той говореше с лек тон. — Поръчах една моторна лодка за пет часа. Ще се поразходим до големите кораби.

— Но, Франк — тя се надигна от мястото си, — не е ли вече време да тръгвам?

— Глупости! — С непринудена интимност той отпусна голямата си ръка на коляното ѝ. — Искam да ти покажа „Андалусия“. Много хубав кораб. Знаеш ли, ние го обзаведохме. Каютите са последната дума на лукса и удобствата.

Настана пауза. Странна мисъл замъждука по повърхността на разума ѝ. Отмести поглед встрани. Нервното напрежение у нея се усили.

— Знам, че от все сърце искаш да си любезен, Франк, но наистина нямам настроение да разглеждам кораби.

Той се изсмя.

— Може да ти дойде друго наум, щом се качиш на борда.

Грейси сведе поглед. Нещо в думите му я стресна и тя забрави умората в стремежа си да се стегне и овладее себе си изцяло. Онова, което отначало изглеждаше само подозрение, сега придоби облик на вероятност, от която я побиха студени тръпки. Не беше ли чула някъде, че „Андалусия“ се готвеше за предстоящо отплаване?

Обля я нова вълна на безпокойство и възмущение. Само с голямо усилие можа да потисне импулса да го попита направо и наведнъж да приключи с това. Ала нищо не би спечелила от една сцена. Тя имаше

тревожното чувство, че той я наблюдаваше, изчаквайки следващия ѝ ход, подготвен спокойно да го парира.

Там и тогава, задушаваша се от усещането на близостта му, тя изпита непреодолимо, почти плашещо я със силата си желание да избяга от него. Би дала всичко, което притежаваше, само за да бъде на мили и мили далеч, никога да не го види отново, никога, никога. Ала сега преди всичко трябваше да замаскира чувствата си. Насили се да се усмихне с жест на мълчаливо съгласие.

— О, много добре, Франк. Щом толкова си запален по корабите и настоящаш, нека идем.

— Чудесно!

Тя се изправи и погледна часовника си.

— Отивам да се пооправя малко. Трябва да си поразтрия челото с одеколон.

Изражението му леко се промени и той я изгледа косо с присвити очи. Бавно изрече:

— Не се бави много.

— Няма да те забавя и минутка.

Тя прекоси салона и влезе в дамската тоалетна. Остана съвършено неподвижна, с измъчено, бледо лице, трескаво обмисляща положението си. Чувстваше се някак безволева и отпусната, сякаш плаваше във въздуха безтегловна и изтощена.

Ала за няколко мига тя проумя какво точно трябваше да направи. Единственият за денонощието влак от Ардфилън за Рентън тръгваше в пет и половина — самата рядкост на този влак се беше запечатала в паметта ѝ. От Рентън щеше да отиде пеш до Маркинч — дълъг път, но в състоянието, в което се намираше сега, за нея това беше нищо. И тогава — едно слабо изражение на облекчение смекчи тревожните черти на лицето ѝ — тя щеше да стигне при Дениъл и при сина си.

Ако само можеше да се измъкне незабелязано, без повече да отлага! При тези обстоятелства обаче това беше невъзможно. Трябваше да използва цялата си съобразителност, да се опре на някаква проста хитрост. Тя предпазливо откряхна вратата. Както си знаеше, Хармън беше в преддверието и я чакаше. Призова на помощ най-сияйната си усмивка, приближи се до него и го хвана за ръка.

— Сега се чувствам по-добре. В салона беше много задушно.

Прекошиха преддверието и излязоха на предната веранда на хотела. Изведнъж Грейси се сепна, досетила се за нещо и поддържайки с усилие естествения тон на гласа си, възкликна:

— О, колко глупаво. Оставих си чантата на канапето. Ще ми я донесеш ли, Франк?

Получи се много кратка, почти неосезаема пауза, през която тя остана вцепенена и напрегната, с усмивка, застинала като нарисувана на устните ѝ. Беше отгатнала правилно, че той не би могъл, без да прояви абсолютна нелюбезност, да ѝ откаже да изпълни толкова проста молба.

— Добре — изрече той бавно, като се обърна на петите си, — почакай ме тук, докато се върна.

Сърцето ѝ отново заби лудо. Насили се да остане неподвижна, но в мига, в който той изчезна зад обкованата с месинг въртяща се врата, тя бързо се втурна навън. Кесията бе в джоба ѝ. В настоящия момент бе зарязала напълно всякаква мисъл за куфара си. Искаше само да избяга, да се махне, докато все още тази възможност съществуваше. Веднъж озовала се навън, тя просто полетя към гарата, забързано си купи билет и се хвърли в едно от предните купета на влака, който чакаше композиран на изходния перон, тъй като Ардфилън бе крайна гара.

Не смеейки да се покаже на прозореца, тя седеше, облегната назад, едва дишайки по време на това безкрайно чакане. Но най-сетне свирката прозвуча и с поклащане влакът бавно потегли. Тя въздъхна с облекчение.

Беше почти осем часът, когато най-сетне влакът спря в Рентън и стъпвайки на перона, Грейси усети прилив на енергия в нозете си. Вечерта бе спокойна и тиха и мисълта за дългия път пред нея не ѝ беше неприятна.

Стигна до залива след десет и половина часа. Усещаше мекия, сух пясък под краката си. Сега беше на брега на езерото. Тя спря до водата с търсещ поглед и ускорено от очакваната среща дишане. Ах, да, ето там на кърмата светеше запален фенер. Като прилепи като фуния длани до устните си, Грейси извика:

— Ехо-о-о! Дениъл! Дениъл!

Радостният ответ долетя веднага:

— Грейси, ти ли си?

— Да — извика тя, а цялото ѝ същество се изпълни с щастие и облекчение. Като чу Дениъл да гребе към нея в малката ладия, почувства, че най-после беше стигнала до сигурно убежище.

Следващият ден дойде свеж и слънчев. През нощта бе валил силен дъжд, но сутринта, макар че вятърът упорстваше, слънцето проби гонещите се по небето облаци и обля езерото в сиянието си. За Грейси, седнала на палубата на плаващата вила със сина си, светът бе придобил нов, странен облик.

Бяха сами. След закуска Дениъл бързо се беше отправил към Левънфорд.

И сега, закриляни само от високите перила на палубата, отвъд които се виждаха „белите кончета“ на вълните, Грейси и Робърт играеха на дама.

Тя се беше загледала в неговото малко, съсредоточено лице с тъмни, вперени в дъската очи, дългите мигли, хвърлящи сенки върху бледите, все още хлътнали бузи и присвитите в обмисляне на следващия ход устни. В нея се надигна като вълна такава емоция на копнеж, смесен с разкаяние, че ѝ се стори, че сърцето не би издържало на напора ѝ. Ами да, ако не беше Дениъл и намесата на всеопрощаващия Бог, тя почти беше захвърлила най-голямата ценност, която животът можеше да ѝ даде.

Нищо от онова, което я плашеше, не се сбъдна дори и отчасти. Срещата с детето ѝ стана леко и просто, без онова мъчително смущение, което, тя се боеше, би могло да възникне, за да я посрами.

Той я беше приел нито горещо, нито с обич, но все пак без дума на укор и обвинение. Бе изслушал със спокойно мълчание нейното несвързано обяснение, онази подробна история за продължителния ѝ престой в Индия. По време на дългия ѝ разказ той се беше държал спокойно, със съзнанието, че знае всичко, че няма нищо против нея, задето е оставила на бъдещето цялостното решаване на проблема.

И колко бързо, помисли си тя радостна, колко бързо напредваше взаимното им опознаване и приспособяване един към друг. Природните инстинкти не можеха да се отрекат. Стоическата му

резервираност вече се рушеше. С предпазливи, неохотни и полуприкрити погледи той се оставяше на инстинкта да го тегли към нея, а веднъж с добре подбрана дума тя дори бе предизвикала у него и срамежлива одобрителна усмивка.

С овлажнени очи, тя се закле да отгледа своето забравено малко момче с най-нежна и постоянна грижовност. Като проблясък на мълния осъзна колко лекомислен, колко егоистичен е бил нейният живот, разбра също как в бъдеще би намерила щастието в това да се посвети всеотдайно на детето си.

Бъдещето се разкриваше пред нея като ясно напечатаните страници на книга, в която щяха да бъдат вписани усилията и постиженията ѝ. С помощта на Дениъл щеше да си намери прилична работа, щеше да се труди упорито, неуморно, за да създаде уютен и достоен дом за двамата.

Времето минаваше така бързо и тя разбираше с радостно разтуптяно сърце колко неоснователни са били опасенията ѝ, че нейната компания би наплашила Робърт или би му била досадна. Трудно ѝ беше да го прибере долу, когато се спусна вечерта. Но накрая тъмнината ги принуди да слязат и в кухничката той ѝ помогна да сготви вечерята от бъркани яйца, пържени с шунка.

Често пъти с настъпването на вечерта някаква апатия и меланхолия обземаха Грейси, но сега тя бе весела, така весела, както никога от много месеци насам, с веселост толкова заразителна, че разтопи дори унилата сериозност, с която тъжният му живот бе белязал Робърт. Той се смееше и бърбеше, без да се въздържа, без да се стеснява, понесен от надигналата се вълна на щастие, заляла и двамата.

Когато се изкачи на леглото си — тя съобразително потисна у себе си желанието да му помогне при събличането — сети се да му попее. И той заспа, заслушан в старата шотландска приспивна песен.

Изми съдовете и за да не го събуди с движенията си в тясната каюта, тя излезе на палубата. Вятърът, изглежда, бе затихнал и осъзнала новите си задължения като готвачка и доставчик на провизии, Грейси реши, че трябва да отиде до фермата на Рос, за да се снабди с пресни яйца, масло и прясно мляко. Щеше да ѝ отнеме малко повече от десет минути. Фермата беше удобно разположена на не повече от

половин миля в гората и аптекарят Хей купуваше повечето от провизиите си от собственика ѝ.

Грейси безшумно отвърза малката ладия от кърмата на плаващата вила и загреба през няколкото ярда, които я разделяха от брега. Там изтегли ладията на пясъка и пое през ливадите към гората.

Беше по-тъмно, отколкото бе очаквала, и под лекия ветрец боровете издаваха шум, подобен на тежка въздишка. Все пак скоро тя стигна до фермата и като направи покупките си и побъбри малко с жената на фермера, бързо пое по обратния път.

На края на гората, като пресичаше пустия междуселски път, който извиваше покрай ръба на езерото, изведнъж съзря светлините на бавнодвижеща се кола, която се приближаваше.

Отначало тя я помисли за закъснел фермерски фургон, трополящ тромаво към самотната си ферма, после схвана, че това беше лека кола и инстинктивно се дръпна назад, за да ѝ стори път.

Ала когато жълтата светлина на фаровете обля неподвижната ѝ фигура, през ума ѝ мина мисъл, от която я побиха студени тръпки. Тласната от това внезапно инстинктивно опасение, макар че колата забави ход и спря, тя се втурна, прекоси пътя и бързо се завтече към брега.

Беше видяна обаче — някой ѝ извика отзад. Този вик повече от всичко друго засили страха ѝ и тя побягна през ливадата с лудо разтуптяно сърце. Натоварена с покупките и непознаваща пътеката, тя се препъваше в неравната земя, заплиташе се слепешката в гъстата ниска растителност. На два пъти падна на коленете си.

Сега беше изплашена, ужасно изплашена и шумът от стъпки, които я преследваха, засили паниката ѝ. Някой беше близо зад нея. Нозете ѝ вече затъваха в мекия пясък на брега. С дъх на пресекулки, тя се обърна, олюлявайки се, почувствала за един мъчителен момент, че ще припадне. Опита се да извика за помощ, но никакъв звук не излезе от пресъхналото ѝ гърло. Да, знаеше го. Мъжът, който стоеше пред нея, беше Хармън.

Остана така, твърде сломена, за да заговори, твърде вцепенена, за да се помръдне. Физическата му близост, съвършено неочаквана, усилена от тъмнината и пустия бряг, бе повече, отколкото можеше човешки да понесе. Той, изглежда, беше прочел уплахата на лицето ѝ, защото, все още дишащ тежко, я хвана за ръката.

— Да... ти заслужаваш здравата да те раздрусам... погоди ми чудесен номер.

— Съжалявам, Франк — смотолеви плахо тя. Не можа да намери какво друго да каже.

— Надявам се, че наистина съжаляваш.

Беше възстановил равномерното си дишане и в тона му имаше не само премерена нотка на основателен аргумент, но и някаква дрезгава твърдост, по-зловеща от гнева му.

— Не си си въобразявала действително, че аз съм от този тип мъже, които можеш да въртиш на пръста си, нали, Грейси?

Тя сведе поглед, борейки се да се овладее и запази хладнокръвие, докато мислите й лудо се гонеха в изтерзания й мозък.

Каква, о, каква вятърничава глупачка беше да се захваща с Франк, да приема любезностите му, да флиртува с него и преди всичко — да го прецени толкова погрешно и да повярва, че той кротко би приел скъсването, което тя се беше опитала да му наложи.

— Не можа да ме измамиш — продължи той със същия равен тон. — Още в Ардфилън подозирах, че ми готвиш някакъв номер. Но си мислех, че ще го изиграеш по-добре. За мен беше много лесно да те проследя. Само че, ако искаше да си изкараш една почивка, би могла да избереш и по-весело място от това. Всичко е много глупаво, Грейси. Против собствените ти интереси. Както и да е, веднага идваш с мен в колата!

— Не, Франк, не — прошепна тя.

— Няма полза да спорим — отвърна той решително. — Нещата между нас стигнаха твърде далеч. Изпуснахме „Андалусия“ тук, но можем да я настигнем в Тилбъри.

Кръвта й се смръзна. За секунда й дойде отчаяният импулс да вика за помощ, но проблясък на разум й подсказа колко безполезно би било — никой не би я чул от това пусто място. Освен това можеше да събуди Робърт — нещо, от което се страхуваше повече от всичко. Каквото и да станеше, трябваше да държи Робърт и Хармън далеч един от друг. Просто би умряла, ако някога съзреше в онези детски очи дори искрица на разбиране какво беше нейното положение. Изведнъж се почувства слаба и ранима. Твърдата съобразителност, с която някога можеше да се съпротивлява на Хармън, сега беше отшумяла завинаги,

изместена от новата нежна грижа и обич, които изпитваше към сина си.

При все това този инстинкт ѝ подсказа друг подход. Умът ѝ, никога по-бистър, сега продължаваше да работи с отчаяна, влудяваща енергия, търсейки начин за бягство. И изведнъж в един проблясък на мисълта тя съзря какво можеше да направи.

— Франк — издума тя накрая, — ако дойда, обещава ли да се държиш добре с мен?

— Не ти ли го казах? — Лицето му малко се проясни.

— Добре — каза тя покорно, — ще отида да се обадя на Дениъл.

Отначало той не я разбра, после, проследявайки погледа ѝ, видя слабата светлина на лодката.

— Старият Нимо с теб ли е?

— Да — излъга тя. — Не мога да си тръгна, без да му се обадя.

— Ще дойда и аз да му кажа нещо.

— Не, Франк — настоя твърдо тя. — Трябва да му занеса тези покупки, после да намеря някакъв претекст да си взема шапката и да се присъединя към теб.

Той, ядосан, запази мълчание.

— Нима не разбираш? Ще стане, както ти искаш — извика тя с горчивина. — Страхуваш се да не избягам ли? Как бих могла?

После с по-спокоен тон тя му рече:

— Запали си една цигара. Ще се върна, преди да си я изпушил.

— Добре. Но ако до пет минути не се върнеш, ще дойда и ще те взема.

— Няма да се наложи — увери го тя.

Без да обръща внимание на лудото тупане на сърцето си, тя сложи пакета с покупки в ладията и с покорно изражение на лицето взе веслата. Отделяйки се от брега, видя пламъчето на клечката, с която Хармън запали цигарата си. Като знаеше, че той вече не можеше да я вижда, тя се зае здраво с веслата.

В ума ѝ планът беше съвсем ясен. Франк се препречваше на пътя ѝ в залива Канти, така че тя не можеше да избяга оттам. Ала като чужденец по тези места той не знаеше или може би беше забравил, че зад носа, на отсрещната страна на езерото, се намираше малкото пристанище Гилстън. Лесно би могла да го достигне. Беше на малко повече от две мили и в своята решимост Грейси чувстваше, че можеше

да покрие и пет пъти по-голямо разстояние. Щеше да вземе Робърт, да наеме стая в хотел и да телефонира на Дениъл, а ако е необходимо, и да предупреди полицията. Не искаше да се уповава повече на половинчати мерки и безплодни опити да избяга. Веднъж завинаги искаше да отстрани тази заплаха и да бъде сигурна в свободата си. С бързи движения на греблата тя доведе ладията до плаващата къща и се изкачи на палубата. Нозете ѝ трепереха тъй силно, че трудно се удържаше изправена. Влезе в каютата, протегна ръка и леко разтърси рамото на Робърт.

Той отвори големите си очи.

— Робърт — рече тя, опитвайки се да му се усмихне, — ще направим малко пътешествие. Сега...

Детето я погледна учудено.

— Къде отиваме?

— В Гилстън... и след това в къщата на свако Дениъл. Там е много по-хубаво от тази лодка.

Грейси бе очаквала протест, някакъв признак на тревога или поне нацупване от това неочаквано прекъсване на съня му, ала Робърт през целия си живот биваше подлаган на такива обрати, на смутени сънища и почивки, на внезапно стоварване отгоре му на непредвиденото.

Нещо повече, след техния щастлив ден, прекаран заедно, той ѝ вярваше. Стана от леглото си без излишен шум и философски започна да се облича на светлината на свещта, която придаваше фантастични форми на малката му сянка върху стените и тавана на каютата.

Момент по-късно те бяха вече в ладията — той на кърмата с одеяло на коленете, тя на седалката, гърбом към носа на лодката, с ръце, стиснали здраво веслата. Едва дишайки, тя безшумно ги потопи във водата и под прикритието на плаващата вила, лодката се плъзна напред в нощния мрак.

Едновременно закапаха тежки дъждовни капки, сякаш невидимото небе започваше да лее сълзи. Но макар че беше гологлава и без палто, тя не обръщаше внимание на дъжда. Обладана от трескава възбуда, не можеше да мисли за нищо друго, освен да се моли по Божията милост бягството им да успее. За момент ѝ се мерна червената точица от цигарата на Хармън на брега, после заобиколиха носа и тя изчезна от погледа ѝ.

Беше лесно да подкара лодката в залива, но сега, след като стигна отвъд носа и започна да прекосява езерото, гребането започна да става все по-трудно. Нямаше големи вълни, поне не виждаше такива в черния мрак, но все пак усещаше как от време на време малката лодка се поклащаше нестабилно и променяше курса си. Тя впрегна с все сила мускулите си на работа и започна равномерно и непрестанно да напредва към отсрещния бряг. Почти на половината път ладията рязко заби нос, повдигна високо кърмата, после тежко плесна във водата. В същия момент силен порив на вятъра, носещ студени капки дъжд, опари бузите на Грейси.

Тя още от детинство познаваше езерото и бързо схвана, че бяха напуснали прикритието, което даваше остров Инчлейд, лежащ на около миля по на север и сега бяха в открити, незащитени води. Ала въпреки че беше подготвена за известно влошаване на времето, тя не беше очаквала, че вятърът и вълните щяха да връхлитат върху им с такава сила. В действителност ладията се гмуркаше във водата и изскачаше по един обезпокоителен начин не толкова поради големината на вълните, колкото от мъртвото вълнение, последица от преминала вече буря някъде другаде по езерото.

И изведнъж Грейси осъзна, че беше сама с Робърт в тъмнината върху тази развълнувана водна пустош, далеч от брега, островите и невидимите планини отвъд тях. Всичко, което бе слушала за коварството на това езеро, за неизмерените дълбочини и опасните течения, за внезапните пориви на вятъра и бурите, които връхлитаха без предвестие от планинските проходи, всичко това се стовари върху съзнанието ѝ със студена, ужасяваща мощ. Беше ли постъпила разумно, като предприе този ход или той беше нейната надминаваща всичко, нейната най-злокачествена и най-безразсъдна постъпка?

Извивайки се на нестабилната седалка под себе си, тя хвърли поглед към отсрещния бряг и придоби малко кураж и увереност от светлините на Гилстън, може би на не повече от три четвърти миля^[2]. Гилстън си оставаше възможно най-добрата крайна цел и със свеж прилив на решимост тя насочи натам подхвърляната от вълните лодка.

Държейки се здраво за перилото на кърмата, Робърт през цялото това време не бе проронил ни едничка дума. Погледът му оставаше фиксиран в лицето на майка му и макар и вцепенен от неувереност, общо взето, се държеше мъжки и не проявяваше признаци на страх.

Срещайки погледа на тези очи, които ѝ вярваха, нова вълна от чувства се надигна в гърдите на Грейси.

— Всичко е наред, Робърт — насърчи го тя задъхана, трудно поемайки си дъх. — Само е малко бурно... скоро ще стигнем там.

Уви, въпреки всичките ѝ усилия, светлините на желаното градче се приближаваха мъчително бавно. Гръбнакът ѝ се късаше от болки, гърдта ѝ се свиваше, дланите ѝ, целите в мехури и изранени жестоко, я боляха. Непрекъснато усиливащият се вятър изсмукваше силите ѝ и като живо същество се бореше с нея, отблъскваше я назад от всеки завладян от нея метър.

Сега върху силното мъртво вълнение се наслаждаваха и обширни вълни, които се разбиваха над носа на лодката и пълнеха малкия съд с вода. Летящите пръски я измокриха до кожа. Мокрите коси залепнаха по лицето ѝ, от което се отцеждаха капки. Искаше ѝ се да заплаче, да отстъпи и се предаде, да потъне в забрава. Ала продължаваше да се бори и тласка лодката напред сякаш само с усилието на волята си.

Тогава, докато заслепена, почти останала без сили, теглеше веслата, силна вълна надигна лодката във въздуха, едното весло се плъзна по повърхността и като не срещна съпротива, се изхлузи от скобата си, изчезвайки в кипящата вода, а Грейси залитна и падна назад в лодката.

Смъртен страх прониза като с нож гърдите ѝ. Сега наистина бяха загубени. Тя се надигна бавно, сграбчила с двете си ръце перилата на диво въртящата се в кръг лодка.

Светлините на Гилстън бяха близо, фенерът на кея — на не повече от четвърт миля, но все пак в тази буря, далеч отвъд обсега на човешки глас, изглеждаше недостижим. Тя потрепери.

— Робърт — каза му. — Ела при мен.

Той беше видял как веслото падна във водата, бе прочел всичко по лицето ѝ и плачеше безгласно, плачеше сякаш в себе си, а сълзите тихо се стичаха по бузите му. Но детето се подчини и пропълзя на ръце и крака до средната седалка. Сега нямаше нищо, което тя би могла да направи, освен да го държи в ръцете си, близо до себе си, на дъното на лодката, да го заслони колкото можеше, чувствайки бързото тупане на сърцето му до гърдта си, мълвейки в ухото му нежни, несвързани думи. През цялото време тя се молеше в сърцето си:

— О, Господи, всичко, каквото и да е, само не това... той е така безпомощен, толкова малък.

Лодката вече беше напълно неуправляема. Въпреки това, по един каприз на случая или може би по причина на подводно течение, насочено към брега, тя се понесе — в началото бавно, а после с нарастваща скорост — към кея Гилстън, сякаш се надсмиваше на всички мъчителни и безполезни усилия на Грейси. Докато се взираше през замъглената повърхност на езерото към брега, трескава надежда я сграбчи за гърлото и премина като огън през замръзналите ѝ вени.

— Робърт — извика тя, — вярвам, че ще успеем!

И като издигна глас, завика с все сила, като гледаше как разстоянието до брега намалява. Но отговор нямаше.

Малката лодка продължаваше да се пълни с вода и изглеждаше, че всеки момент ще потъне.

Дъждът се изливаше върху Грейси, стичаше се в очите ѝ, заслепяваше я, но тя — вкочанена, превита на две — викаше и викаше високо. И тогава, за нейна радост, за нейна луда радост откъм брега долетя отведен вик и тя смътно съзря фигура, тичаща по кея.

Но в този момент лодката, буйно устремена към пристана, се блъсна в голямата шамандура, обозначаваща входа към пристанището, която в бушуващия мрак бе останала незабелязана от Грейси. Силата на удара бе огромна. Чу се ужасяващ трясък и лекият съд, с пречупен гръбнак, се завъртя като детски пумпал, разцепвайки се на парчета. Грейси нададе вик — силен, отчаян вик — в мига, в който тя и момчето бяха запокитени в черните води на езерото.

Ударът бе ужасен, падайки във водата, Грейси изпусна детето от прегръдките си и когато изплува на повърхността, видя как Робърт се отдалечава от нея, носен от вълните. Всичките ѝ мисли, целият остатък на силите ѝ се насочиха към момчето. Веднага, с няколко удара на ръцете, тя доплува до него, сграбчи го и пое обратно към шамандурата, като се бореше отчаяно със стихията, придържайки с една ръка Робърт и преодолявайки водовъртежа и течението. Мъчеше се да се хване, дори само с пръсти, за железните стени. Но тези стени, макар и ръждиви, бяха заоблени и без ръбове, а тежката маса, клатеща се като пияна около синджира на котвата си, за миг се втурваше опасно към нея, а в следващия момент се отдалечаваше извън обсега ѝ. Напрягайки очите си нагоре, тя можа да види, че върхът на

шамандурата бе съвършено плосък, с голяма халка в центъра на обширната повърхност. Грейси веднага схвана какво трябваше да направи. О, Господи, помоли се тя пак, помогни ми да успея в това, само в това едничко нещо.

Поддържайки детето под мишниците му с двете си ръце, тя успяваше някак да се задържи над водата. Изчака с присвити устни шамандурата да се наклони надолу до най-ниската точка на дъгата, която описваше. Тогава с всичката останала сила се опита да го повдигне до равната горна повърхност. Не успя. Опита пак, после отново, но застрашително връхлитащата маса ѝ се изплъзна, като откъсна парчета кожа и от двете ѝ ръце.

Силите я бяха напуснали, тежестта на роклята ѝ я теглеше към дъното. Отчаяна, без да мисли за собствената си безопасност, тя се приближи още до шамандурата и този път някак си успя да го изтика нагоре към плоския ѝ покрив — в безопасност. Огромна тържествуваща въздишка се откъсна от гърдите ѝ. За частица от секундата Грейси го зърна там, хванал се здраво за халката. После, преди да успее да се отдръпне назад, огромната желязна тежест се гмурна надолу и се стовари върху челото ѝ.

Звукът от удара се загуби в бурната нощ, но разсякъл тъмнината, ярък лъч светлина се вряза в мозъка ѝ. За една бърза секунда тя проумя, че вече наистина беше на прага на своя край. После ревът на вятъра и шумът на дъжда, ледената ласка на водата, която я обгръщаше — всичко се заличи от съзнанието ѝ. Като бледа точица върху огромната чернилка на езерото лицето ѝ, обърнато нагоре, бе насочено към небето, където през изцъклените ѝ очи като че ли избухна и изгоря огромна матова червенина. Искри се пръскаха около този небесен огън като златното венче на разпукващо се цвете, в което тя още виждаше образа на Робърт. И тогава, докато спасителната лодка приближаваше, водите се затвориха над главата ѝ.

---

[1] Според гръцката митология подземна река, през която превозвали душите на мъртвите към Царството на сенките. — Б.пр. ↑

[2] Около 1200 метра. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ОСМА

Една вечер на следващата пролет аптекарят Хей, затворил вече магазина си, предприе обичайната си разходка към платения път.

Като наближи къщата на Дениъл Нимо, крачките му неусетно се ускориха, а докато чукаше по стъклото на входната врата с костеливите си пръсти, по лицето му бяха изписани едновременно горещо желание и нетърпение.

Отвори му самата Кейт. Той влезе в гостната, където на една маса до отворения прозорец седеше Дениъл, зает с Робърт зад купчина книги. С всички признаци, че спазва обичая, аптекарят мълчаливо се отпусна на третия стол и протегна напред под масата дългите си крака.

— Е! — възкликна Хей, възприел покровителствения си тон. — Какво ще правим тази вечер?

Дениъл повдигна глава, сякаш за пръв път забелязал, че е дошъл старият му приятел. Държанието му беше замислено, но и малко нетърпеливо.

— Може би ти е интересно да узнаеш, че вече усвоихме десетичната система. Преди да дойдеш, опитахме един труден сбор. И повярвай ми, реши го правилно.

— Да?

Макар че възклицанието бе подчертано неангажиращо, погледът на Хей инстинктивно се насочи към ученика. Леко изчервен, Робърт му се усмихна — не със старото сгърчване на лицето, а с истинска момчешка усмивка.

Не само усмивката, промяната в него трябваше да се види, за да се повярва. Нямаше ги вече очите без блясък и радост, нямаше я вече жълтеникавата като пергамент кожа. По костите му имаше здрава плът, а бузите му бяха твърди и румени. Челото му вече не изглеждаше полупрозрачно, а главата стоеше стабилно на раменете и не застрашаваше да се килне встрани от немощ.

Но промяната не беше единствено физическа. Нещо си беше отишло от Робърт, онази черупка на преждевременна зрялост,

разкривайки под себе си сериозен, чувствителен интелект. Върхът положително бе постигнат с онова изчервяване при похвалата, която чу от Дениъл — Робърт започваше да става срамежлив!

— Факт е — забеляза Дениъл с престорено равнодушие, — че рядко съм срещал момче, което така бързо заучава уроците.

— Внимавай да не му причиниш мозъчно възпаление.

— Опазил ме господ, за какъв ме смяташ! Напротив, през цялото време се мъча да го удържам. Просто е влюбен в учението.

Спорът бе прекъснат от влизането на Кейт с един поднос, който с женско нехайство тя плъзна между книгите на масата с всички места в тях, които Дениъл грижливо си бе отбелязал.

— Ето и вечерята на младежа — обяви тя, напълвайки чаша с мляко от каната, която носеше. — И тъй като в момента пържа палачинки, донесох няколко за компанията. Не мислите ли, че Робърт израства хубаво, едро момче, мистър Хей?

— М-м, да! — съгласи се аптекарят с пълна уста.

— Вчера доктор Тод каза, че и в краката му има чудесно подобрение.

— Тод! — рече Хей съжалително, като си взе друга палачинка. — Че какво може да знае той за състоянието му? Човечецът е съвсем изкуфял.

— Тц-тц, мистър Хей — погледна го с укор Кейт.

— Я, момче — изкомандва аптекарят, — изправи се да ти хвърля един поглед!

Робърт покорно се изправи, докато Хей, първо облегнат назад за оглед от разстояние, после навеждайки се напред и опипвайки с пръсти пиццалите на момчето, извърши впечатляващ преглед на експерт. Никой специалист от Лондон до Париж не би могъл да покаже такава самоувереност или да внуши на околните, че притежава толкова задълбочени и респектиращи познания. Накрая той се отпусна назад в стола си, почуквайки зъбите си с нокътя на палеца.

— *Ще се оправи!* — обяви Хей с тон на съвършено всезнание. — Сега в костите му има калций.

Той погледна Дениъл многозначително.

— Мисля, че ти бях казал веднъж по известен повод, че той би могъл да оздравее. И сега ти го повтарям — *ще оздравее!*

Изведнџ цялото му дълбокомислие се разсея и той избухна в своя рядџк, цвилещ смях като файтонджийски кон, изпаднал в истерия.

— Казвам ти, Дениџл Нимо, един ден нозете му ще бъдат по-прави от твоите. Винаги съм казвал, че си кривокрак.

— Тџ-тџ — пак се намеси Кейт, не особено доволна. — Не се говори така, мистър Хей. И пред момчето при това.

С ръка тя обгърна раменете на Робърт.

— Израства и на височина. Бога ми, стига почти до рамото ми.

— Да — съгласи се аптекарят с премерен тон, — той е във възраст, в която се расте. И затова още преди половин час трябваше да е в леглото си.

— И щеше да е. Само че пожела да изчака, за да ви види.

Кейт смекчи с усмивка хапливия си отговор и хвана Робърт за ръка.

— Хайде, кажи сега „Лека нощ“ или мистър Хей ще даде на всички ни рициново масло.

Когато те излязоха и двамата мъже останаха сами, в стаята се възцари тишина. Хей мълчаливо поглаждаше мустаците си и непрестанно, в своя най-заядлив стил, стрелкаше с поглед Дениџл, като че ли го подканяше да започнат спор. Ала Дениџл, седнал с притиснати един в друг върхове на пръстите си, беше твърде погълнат от мислите си, за да му обърне внимание. Накрая Хей беше принуден да забележи по най-предизвикателния си начин:

— Изглеждаш ми много доволен от себе си!

— Аха! — отвърна Дениџл, без да е чул и дума от казаното.

— И не е за чудене, разбира се — продължи аптекарят, хапейки устната си, сякаш изпробваше собствената си жлъч. — Щом като целият град тича подире ти и се трупат в студиото ти, за да бъдат фотографирани от гипсовия светец на Левънфорд. При мен никой не идва за камфоров спирт само за да види дали не са ми израсли ангелски криле. Не, не! Но естествено с теб е различно. Заслужаваш го!

Без да обръща внимание на сатирата, Дениџл спокойно отговори:

— Хората в този град не са толкова лоши, аптекарю. Сега усещат, че са били несправедливи. И се опитват да го компенсират.

Хей го стрелна с особен поглед.

— Това няма да върне Грейси.

— Не — въздъхна Дениъл и лицето му се натъжи. — И все пак... напоследък имам едно странно чувство. Да, трагична беше... смъртта на бедната Грейси... но тя умря в момент, в който се показва от най-добрата си страна и това е нещо, за което трябва да сме благодарни на Бога. Тя беше странно момиче, Хей... Чувстваше нещата твърде дълбоко и твърде лесно се оставяше да ѝ влияят. Накрая стана жертва на собствените си чувства. Обичах я повече от всеки друг и все пак често се питам: би ли могла тя да живее този живот, който уреждах за нея? По една или друга причина Грейси щеше да ни напусне, а това щеше да разбие не само моето сърце. Така както стана, отиде си от нас с един спомен за нея, с който можем да се гордеем, който винаги ще ни е скъп.

Аптекарят мълчаливо изслуша и премисли в себе си тази епитафия.

— Имаш ли някакви новини за Франк Хармън? — попита той накрая.

— Не — отвърна Дениъл. — Пътува из Изтока. Не вярвам някога да се завърне в Левънфорд.

— Работите на Дейвид Мъри вървят добре — каза Хей, решен да изтръгне пълни признания.

Дениъл кротко се усмихна.

— Да, Дейвид сви гнездо с Изабел. От него ще стане добър съпруг... и добър баща. Не е създаден за авантюри. Като премислим всичко, нещата се подредиха правилно по местата си.

Прекъснаха ги звуци от съседната стая.

„В кухнята — чудо на чудесата!“ — пееше Кейт.

— Разбираш, нали? — каза Дениъл.

— Да, да — рече аптекарят малко сопнато. — Загадъчни са пътищата господни, а ние сме само глупаци и нищо друго. Почакай момчето да порасне и виж какво ще излезе от него.

— Не се безпокоя за това. Нито пък ти — отвърна просто Дениъл. — Ти го обичаш толкова, колкото и аз.

Като се изправи на крака, той положи ръката си на рамото на аптекаря.

— Каква полза да спорим, приятелю мой? Навън е чудна нощ, набрал съм букетче ранни кокичета и искам да го занеса на гробището.

Остана замълчан за малко. В замечтаните му очи имаше нежност, спомен и скръб по неща, които вече не съществуваха.

— Ако имаш време, бихме могли да отидем и ги сложим върху гроба на Грейси.

Над елхите спокойна и ярка светеше луната и двамата приятели закрачиха бавно един до друг към полето на вечния покой.

Издание:

Арчибалд Кронин. Грейси Линдзи

Английска. Първо издание

ИК „ИнфоСпектър“, Стара Загора

Коректор: Жанета Желязкова

Издател: Владимир Владимиров

ISBN: 954-8205-07-3

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.